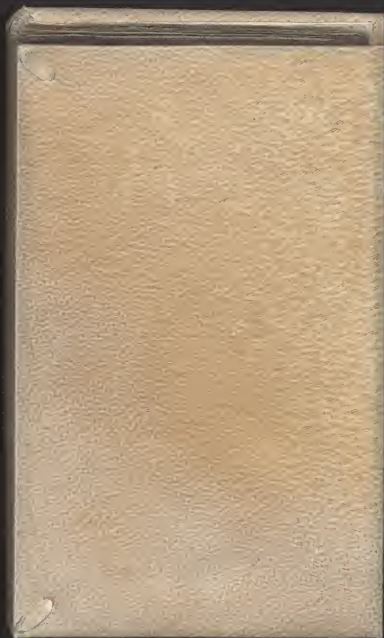

[illegible]

Full [illegible]
1853

Cong.

Ein Kyrk-siu Ordinantia/ epter huørre/ ad aller Andleger og Veralldleger j Noregs Rijke skulu leidrietta sig og skick'a sier.

Enn a Islendsku vt-løgd/ af Hm Virduglega Herra/ H. Odde Einars synne Superintendente yfer Skalholts Stychte [Good rar Minningar]

Prentud a Hoolum. Anno

M. DC. XXXV.

VJER Christian fiorde/med Guds Naad Danmerkur / Noregs/ Vindlands og Gottlands Kongur / Hertuge j Slesvyk/ Holstein/ Stormaren og Ditmersken/ Greife j Oldenborg og Delmenhorst. Heilsum ydur øllum vors Rykes Undersatum / bæde andlegum z veralldlegum/ sem bygged og bued vid allt vort Ryke Norege / kiærlega med Guds og vorre Naad.

Vited/ ad oss elskuleger/ heidarleger og Halærder Menn / Superintendentes so vel s̃ marger adrer frömer Meñ buan de j voru Ryke Norege/ hafa a þssu vm lidnum Aarum/ a adskilianlegum Tijmum/ nær vier høfum vered stadder þar j Rykenu/ klagad fyrer oss med allre vndergiefne/ ad þeir kunne ecke an fiorra kyngsla leidretta sig epter þeirre Donsku Ordinantiu/ sem vm Religionem/ og

vm

um Kyrkiuþionustuna er vtgeingen/veg
na þess ad Rijken eru olijk/ So ad bæde
Kyrkiur og Samkundur j Norege eru
miøg langt huør fra annare/ og sumar
Kyrkiur sem eirn Prestur skal þiena/eru
adskildar med storum Fiørdum og sollt
um Sio/ so þar er ecke so hægt sem j vo
ru Rijke Danmørk. Sømuleidis hafa j
þess Nalborna Forsta salugrar og losleg
rar miñingar/ vors elskulega kiæra Her
ra Fødurs/ Regimentis Tijd/adskilian
legar Statutur og Befalningar vtgeing
ed / Huad Guds ords Þienarar sku
lu sierdeilis hafa af þeirra Soknar fol
ke/fyrer Grepttrunar Embætte/ Kyrkiu
jnngang/Pwsun eda Hiona vijgslu/Of
fur og annad slijkt/ Huøriar Statutur ꝛ
Befalningar ecke eru med øllu samhlio
dande. Þar med verda þær af sumum
predikørū so misbrwkad' /ad Meñ sijna
þær sieu Almwganū til storra þyngsla.
Vier vitum og so/ad Sæluge (ꝛ los
legrar Miñingar) Kong Christian þrid

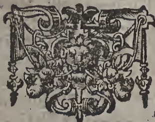
 ie

ke/vor elskulegte kiære Herra Fødurfad er/hefur j þeirre Dønsku Ordinantiu/ lofad Noregs Rijkis Innbyggiurum/ad þeim skyllde verda forsorgad med eirure fierdeilis Kyrkiu Ordinantiu / sem þeim kynne gagnleg ad vera/ huad þo hefur ecke skied allt til þessa tijma. Þa vppa þ eckert matte epter skiliast af ollu þui sem vorum kiærum truvm Vndersatum j Noregs Rijke/kuñe ad koma til gagns z gooda/ Þa høfum vier befalad vorum elskulegum/ Heidarlegum og Hælærdum mønum Superintendentibus/j fyrt nefn du voru Rijke Norege/ad taka sig sam̃an j vorum Kaupstad Bergin/ og þar huor med ødrum sam setia eina Kyrkiu Ordinantiu/sem Kyrkiurnar þar j Rijk enn meiga hafa og tijdka/og sig þar ept er ad leidrietta/ huad þeir hafa eirnen med allre astundan og kostgiæfne giørt/ og sitt Erfide z samþyckelega Meining (z Concept) med allre Vndergiefne til vor sent/og høfum vier yfer allt annad

fram̄ afſundad (ſo miked ſem møgulegt var og hier til kunne ad hlyda) ad bliſa bæde vid Ord og meining þeirrar Dønſku Ordinantiu. Enn j þeim Pørtum ſem Menn hafa ecke kunnad ad pylgia þeirre Dønſku Ordinantiu / þa høfum vier jñſett adſkilianlegar Greiner z Articulos ſo mÿked ſīn oſſ ſyndeſt med godre Rogſemd meiga giøraſt / huørt Erſidi (fyrr enn þad var endelega fullgiørt) epter vorre Nadugleguſtu Beſalningu / er yferſkodad af Heidarlegum og Nalærdum Profeſſoribus j voru Vniverſitete Kaupenhafn / huørier eirnen hafa ſijna Meining / og huad þeim ſyndeſt nandſynlegt vera / med allre Vndergiefne oſſ vnderviiſad / So allt er j þeſſare Ordinantiu jnne bunded / epter þui ſem þad kunne helſt ad vera / Gude til Dyrdar / og vorū kiærum truum Vnderſatum j Norege / bæde andlegum og veralldlegum (og øllū þeim ſem fyrr nefndre Ordinantiu ſkulu vera vndergiefner) til gagns og betrunar

 Þui

Þui biodum vier og bÿfølum øllum Su-
perintendentibus Profostum / Prestum
z so øllum Soknarmønum/vm allt vort
Rijke Norege/ad þier ølldunges leidriet
ted ydur epter þui sem finst j þessare
Ordinantiu og ecke giøred þar j mote j
nøckurn mæta/ad vier skulum ecke (so
framt sem nøckur dirfest þad ad giøra)
læta straffa þar fyrer/so sem tilbærelgt
er. Giefed a voru Slote Kaupen
hafn þann 2. Dag Iulij,
Anno. 1607.

Ein good Ordinantia og Kyrkiu skickan / er jnne halen sierdeilis j þessum Sex Partum.

Sa Fyrste er vm Lærdomen.

AD Menn skule vtvelia Goda og skickanlega Predikara/ sm bæde kunna og vilia predika Guds/Ord/og tilheyrelega vt skipta Sacramentonum/og riettelega vt skyra Catechismum/þad er: Barnalærdomen/vm þau X. Guds Bodord Truar greinernar/ Pater Noster/ og vm rietta medferd Sacramentanna fyrer þeim vngu og fafrædu/og olærdu Christnu.

Aññar Parturenn er vm Ceremoniur z vm þaytre Kyrkiuþionustu.

AD þar ſeu til ſettar og ſkickadar nytſamlegar Cerimonıur/ þad er ytre ſkickan j øllum Soknarkyrkium/vppa þad einfallt z fáfrodt Almuga folk ſkule ecke hneyxlaſt af nockre ólijkre hegdan j ſoddan Hlutum.

Sa Þridie er vm Skolana.

AD þar ſeu tilſkickader Goder og henntuger Skolameiſtarar j Kaupſtodunum/huørier med riettre gaд ferd kunne ad frada Vngdomen j allan mata.

Hiñ Fierde er vm Almeñelga Olmoſu Kiſtu /fyrer Kyrkiuñar Þienara z þa Fatæku.

AD þar meige vera nøckud til ad forſerga Kyrkiunnar Þienurum/ þeim til Næringar þar af / og ſo ad þeim Fatæku meige eirnen hialpad verda.

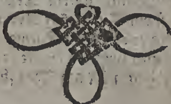
Hiñ

Nīn Fimte er vm Superintendentes og þeirra Profasta.

AD þeir meige vera þeir sem kunna ad hallda Ordsins Þienørum vid þeirra Embætte/og ad sia til mz þeim/So ad aller Hluter meige j øllum stødum til gāga riettelega z skickanlega

Ninn siøtte er vm Bækur.

AD aller Soknarprestar meige hafa eitthuørt vijst / ad draga þar af nockurn merkelegan Lærdom/ vm sanna Gudhrædslu/ og verde ecke skiott oforsialega suikner af nockrum vondum Bokum/huørs hattar margar eru alla reidu vtgeingnar/ z vt ganga þo enn fleire daglega.

I Vm Lærdomen/huør off pie nar til vorrar Sáluhialpar/med hu, orium Guds Velgiørningar sem Christur hefur off vtvegad/ kynnast og bodast þyr er Folkenu/og vtskiptast medal þeirra sem truader eru.

So ma helldur sa Lærdomur ſtr deilis þria Parta.

Fyrſt/Vm þa Heilogu Evangelij Predikun/huør þar m̄z vtþeinter og krefur eirnen ſtreingelega/ſann na Jdran z betran Lifnadarens / Tru na og hennar Avogſtu/ſem eru þau go du veiken.

Annad er vm riettan jnſetning Sacramentanna/og vm þeirra ſkickanlega og loflega tijdka/huør ei nen krefia z heim ta ſann Jdran/ ſtyrkia Trwna og a minna ſſ vm Trwarennar Avogſtu.

Pridia er einfolld vtſkijring Barna Lærdomſins/i huørium klarlega verdur avijſad j huørn Mata Men ſkulu leid riettaſt

riettast og betrast/Þar verdur og kient vm Syndena/og vm þau Godu Verken og audsyndt bæde huor ad sie su sanna z rietta Tru/z huornen vier kunnum ad fa hana.

Framveigis skal nu sa heilage Evangelū Lærdomur j alla stade vera hreinn saniur/z samhliodande hia øllum/Og yf er alla Hlute fram /skal hier med alvar legre astundan og Kostgiæfne / jduglega vera kient og predikad vm þa Grein sm hliodar vm Mannsins Riettlæting fyrer Gude/ad eirn og sierhuor meige skilia huad Truen er/huad hun verkar/ huor nen vier ødlustum hana/z huornen Mn eskian verdur riettlæt/Jæ/og so huoria meining Predikararner sialfer skle þar vm hafa/z huørnen þeir skule predika.

Hier vilium vier nu ypp telia nockrar sierlegar Greiner/til huorra Kiennemen erner meiga/ so sem til rennande Vppsrettu / hafa sierlegt athuarf j huorre Predikun / suo þeirra Rada skule

 tele

ecke vilia eda huarlaḡ ead og þang
ad / og hafa huørke høfuo . . e Nala/
Sem eru þſſar epterfylgiande S . . ner.
Vm Guds Logmal. z. Gudhrædſluna.
Vm Evangelium z Truna til Guds.
Vm Idranena huørnen Madur ſkule
leidriettaſt og betra ſig.
Vm Kroſſburden.
Vm Bænena.
Vm Goodverken.
Vm Sialfrædis v ilian.
Vm Chriſtelegt Frelſe.
Vm Guds eilijfa ſſion [eda ſkhygglu]
Vm Manna Setninga.
Vm Yfervallded z Veralldlega Vallo
Vm Hionabanded. (ſtiorn.
Vm pa Heilagu . .
Vm Foſtur.
Vm Likneſkei . .
Og vm adra þuilijka Hlute/ ſo Pre
dikaren ſkule ecke Hiarta og Sinne þſſ
Einfallda og fafroda Almuga folks/
med nockre oſkickanlegre Predikan/ og
þæle

fale þad ſo fra Evangelio/ Nuorla vjer viliũm hier amint hafa/ ad þeir tale var lega/ og fyrer alla Hlute fram / ſiae ſig vel vm kring/ nær þeir tala vm Eilijfa Guds Fyrerſion (eda Fyrerhyggiu) og vm þad chriſtelega Frelſe/ eda aðrar þar lykar Truar greiner/ ſem langt og vjðt yfergånga allan mannlegan ſkilning/ huorium Articulis mannleg Skynſeme lætur ſig eirnen audueldlega hnijxla.

Þeir ſkulu og taka ſier vara þar fyrer ad þeir vtlegge ecke eda hafe med Hendum nockud þad ſim mirkt og oſkilianlegt er/ vtan þeim verde openberlega nauðgað þar til/ huad allt ſaman þeir munu kuña af Guds Nꝛꝺ ad fa og ødlaſt/ ef þeir eru aſtars jdner og aſtundunarſamer ad bidia Gud jnnelega med gudlegũ Bænum/ og eru koſtgiæfner ad leſa goðar Bækur/ og ſierdeilis vmfram allar greiner adrar/ ad kieña med allre koſtgiæfne þa Grein vm Syndena/ og Syndaña fyrergiefning.

[illegible]

Nu er su rietta Tijdkun og medferd Sacramentaña z einfalld vtskyring Barnalærdomsins þar vnderkomē/ ad Sacramentonum sie riettelega vtskipt epter Guds Orde/ z ad Barnalærdomuren sie lijka greinelega vtskyrdz/ z so viliu vier bioda z bifala ad slijkt skule skie eins hia ollu n.

Nu eru af vorum Drottne Jesu Christo jnsett tuø Sacramenta/ Skijrnen og Herrans Kuølldmaltijd/ vm huør bæde saman/ kient er j Barnalærdomenum.

II

Annar Parturen er vm Ceremoniur Nuoriar ad eru soddan ytre skickan er j Kyrkiusøfnudenum/ sem almeñelega eru vppteknar/ vegna godrar Sidseme/ og þo vyrer vtan alla meining vm verk aña Riettlæte og sierlega Naudsyn.

I Ein viss skickan vm Barnasaungen j Kyrkiuñe.

II Nuørnen Messuembætted sk frem

iast

ut sem ovilande/edur oviliande fyrer koma sijnum Bornum hia ser j Sæ ngenne/ eda leggia sijn eigen Born j Nel.

I Vm Saung og lestur Vng mennanna j Kyrkionum.

AD venia þau þar med til Jd kunar j Heilagre Skript/ hu ar Vicarij meiga sialfer vid vera huorier eñ nu hallda sij num Præbandum/ og niota sinnar Rentu Enn þo skulu þeir lata Skolameistar an vid sig rada.

A Rwmhelgum Døgum fra Attundu eda niundu Stund/þegar hringt er mei ga Vngmennen ganga til Kyrkiunnar epter vanda / og þa tuo af þeim hafa vpbyriad Antiphonuna/þa sk huor Kor en syngia a mote, odrum til skiptis/, ept er. Ton þeirrar somu Antephonu / þria Ottusaungs Psalma/ eda færre/ epter

huñ

þui sem Soknarprestenum lijst / so ad Børnen þuingest ecke med alls oflaung um Saung / og þar med eirn part af þeim 22. sm̄ eru j þeim Psalme Beati Immaculati med Gloria og alltijd nær þesse fyrskrifade psalmur Beati immaculati/er vte þa skulu Men̄ einusinne j ha-ns stad syngia þann psalm Quicunque vult Salvus esse. og sijdan byrie þa so mu Antiphonu vpp aptur z syngie hana þa vt. Strags epter þ Antiphonan er vtsungen nær ecke er predikad / þa skal eitt Vngmenne j staden þess Capitula sm̄ ødur plagadest ad lesast af Nyia Testamentenu byria eina lectiu j latinu m̄d þessum Ordum Lectio Sancti Evangelij Matth. Cap: I. og endest so sem Textar ner vr Spamanna Bokunum pløgudu ad endast.

Ef Men̄ vilia / þa ma z so an̄ad Vngmenne lesa adra lectiu og so hinn pridie Somuleidis ef so synist / Ein þa skal su pridia lectian vera lesen j Norrænu / af

þui jnu ſama ſem þinar voru Matinu leſnar

Epter þa ſømu lectiu meiga þeir ſyngia eirn huorn pſalm j moðurmale ellegar Benedictus med añare Antiphonu ef men vilia ſo/ ſijdan ſkulu Børnen falla a Knie og ſyngia Kyrieeleyſon Chriſtee leyſon Kyrieeleyſon/ og leſa Pater noſter. Þar naſt ſkal eirn af þienurunum ſeigia Oſtende nobis Domine Miſericordiam tuam. med ſijnu veniuſegu ſuare af koru um Salutare tuum da nobis. ſydan Dominus vobiſcum med Collectu/ eñ ſijdaſt ſkulu Børnen ſyngia Benedicamus Domino.

Og þar ſem þa eru nockrer þeir ſem þ nockrar ſierlegar Naudſyniar (eda merk ellegar ſaker) girnaſt ad ſkriftaſt z þion uſtaſt/ þa ma þionuſta þa/ ellegar epter Predikun/ ef þar ſkal Predikaſt/ eñ þo ſkal þar vera Openberleg Naudſyn a ferdum/ vppa þad onguum meige ſynaſt ad ſu almennelega Kuøllðmaltijd verde

þor

forsckfud þar med.

Sømuleidis a sumum Rumhelgum dogum epter adra eda pridiu stund/ nær hringt er/ maga meñ lika syngia þria edr fiora Kvelld songs psalma epter þeim Tor. sem Antiphonan hefur/ ad fra teknum 1. ockrum parte af þeim psalme Beati immaculati &c.

Framvegis skulu Børnen syngia lectiur j staden Capitulans af þui Gamla Testamentenu med fyrr skrifudu uppt hafe og endingu med þessum hatte Lectio libri Geneseos Capite primo &c. þar epter Hymnum sem sierhuortum Rumhelgum Deige til heyrer og sijdan einn psalm j Norrænu eñ Magnificat med einne Antiphonu/ og so endist Songuren eins og a Morgnana.

Ad Aptne fyrer allra helgra Dag/ z a Kvollde a øllum helgum Dogum/ meiga aller Hluter vm Kvolldsaungen hallast med þeim sama hatte/ vtan þa skal epter Lectiurnar syngiast eitt Responsorium

 tium

cium med Gloria Patri & c. ſijdan Hym nin, og epter Hymnan, Magnificat med eirnre Antiphonu, enn ſeinaſt ſie ſungen ſa Lofſongur/Nunc dimitte, fyrer vtan Ton/og endeſt eins og adur.

Til Ottuſaungs a Sunnudags mot na/z a ødrum helgum Døgum ſkal ſyn gia þria eda fiora Pſalma/fyrer Predi kun/og tuø parta af Pſalmenum Beati Immaculati/med eirnre Antiphonu/epter huøria Børnen ſkulu med hæfelega Ra uſt leſa Catechiſmum/þad er Barnalær domen/fyrer vtan Ton/ þo ſo ad Skola Meiſtaren byrie fyrſt huørn Part/og ſynge ſo fyrer a þeannan Hatt.

I Hæc ſunt præcepta Domini Dei no ſtri. Sijdan leſe Ungmeñe øll Bodord en fraṁepter/ſkort og ſtødugt/ ſitt Bod orded huørt/fyrſt eiñ/ſo añar/ Ego ſum Dominus Deus tuus non habebis Deos alienos&c,

II Skolameiſtaren Hi ſunt Articuli fidei noſtræ, ſijdan leſe Bornen Truar

greín

greinernar til skriptis/fyrst eitn/so aftar Credo in Deum Patrem.
III Skolameistaren/ Hæc est oratio Dominica, sijdan lese Bornen huort ep ter annad/Pater noster.
IV Hæc est commendatio Sacramenti Baptismi qua mandavit Christus, ut in ipsum baptisemur dicens. Sijdā lese Bornen huort epter annad/Ite in univer sum mundum.
V Skolameistaren/ Hæc est promisso usus & donatio Clavium Ecclesiæ, Sijdan lese Bornen/ Ait Iesus, tu es Petrus & supper hanc Petram &c.
VI Skolameistaren/ Hæc est institutio Sacramenti Corporis & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi, Bornen/ Dominus noster Iesus Christus, &c.
Epter pennan Barnalærdom meiga Bornen lesa Lectiurnar ef sinnest/epter Lectiurnar ma eitnen syngia Responsorium, z Bornen meiga syngia Latinu versen med Gloria Patri sijdan Te Deum

 laudamus

laudamus, og enda so Saungen eptter vanda.

A Sunnudægum og helgum Dægum skal allt giørast j Kvølldsaungnum / so sem a Kvøllde fyrer hvørium Helge/Enn ef Saunguren verdur lengre enn naud synlegt er vegna Predikunarennar sem þar skier/þa ma Sofnarprestsuren tala þar vm vid Skoolameistaran/ so hann stytte þad.

Frammveigis vilium vier z biodum/ad j Doomkyrkiunum skule allt lijka so halld ast/vm alla Guds Þionustu/og ad þeir skulu ecke lesa hiedan j fra nockrar Pre sta tyder/z take sier kostgiæfelegan vara fyrer þui/ad þr synge eckert þad sem ku ad vera mote þeirre heilogu Skript.

II Hvørnen Messu Embætt

ed skal fremiast almeñelega fyrer Folk enu/hvad allar adrar Alltaris Messur skulu med aullu af leggiast og alleinasta halld

ast

af ein almeñeleg Messa vegna Frra sem sig vilia lcata þionusta/ Þui Messan j sialþu sier er eckert añad eñ tijdkun Herr ans Kuölldmaltijdar/til ad hug ga þær veyku Samvisfkur + ad kuñgiöra Dauda DROTTINS:

O sk þar nu halldast ein Hamessa huorn Sunnudag fyrer þeim sem þionustast vilia j veniulegum messuklædum/ fyrer vel tilreiddu Alltare med veniulegum Kaleik/Patinu z loganda Liose.

Canukarner og sierdeilis þeir / huørra Domkyrkia ecke er nockur Soknarkyrk ia meiga hallda j Latinu eina Sunnu dags Messu/ þo so/ad þar sieu nockrer sem þionustast vilia.

Enn þær þeigiande Messur (eda læg saunguar) sem kallast Canon/ viltum vier ad þeir skule med aullu afleggia/og ad þr ẽge kūgiörä Dauda Drottins.

Nier skulu meñ ad þui giæta ad Pater

 noster

noster og þaug Ord sem hlioda vm Kuølldmaaltijdena sieu lesen j Modur male so vel j Domkiurkiunne sem j ød rum Kyrkium epter þui sem þeim verdr þad fyrer skrifad/ Þienararner sem Messuna skulu hallda sku falla a Knie fyrer Alltarenu og lesa med siaflum sier Confiteor so skal hñ ꝛ bydia þ Ordsins framgange/ fyrer Kongum og Rÿkium medan folked siingur Introitum.

Sijdan skal hañ framfylgia Messu embættenu epter vidteknum sidvana/ þo so ad Messan saurgest ecke med nøckru þui Orde sem hliodar vm Offur eda ver ken / so sem skiede j Pavans Kyrkiu/ med vandyrkan og Gudløstun,

Fyrst skal syngiast eda lesast jnngan gur til Messunnar (eda Messuvpphaf) sem kallast Introitus/enn þo eckert þad sem ecke sie teked af þeirre heilogu Sk rift. So sem þeir Introitus eda Psalm ar eru so sem til falla a Sunnudøgon um og Christi Storhatijdum sem tekner
eru

ení af Psalltaranum / ellegar j peirra stad nøcker psalmar j Modurmale/ og sierdeilis a Utkyrkium a Landsbygdeñe

Kyrieleison skal syngiast vnder adskil lanlegum Notum/ epter pui sem huør ium tijma tilheyrer/og so sem hier til Da gs hefur vered hallded/med peim Sing la Lofsøng Gloria in excelsis Deo, huø rn Presturen sk byria j Latinu eda Mod urmale/og sijdan skal Kyrkiu Søfnudur en syngia pad vt.

Þar epter snyr hann sier til Folksins og seiger/ Drotten sie med ydur/og snyr sier so aptur ad Alltarenu z les Collectu na enn po allt j Norrænu og ecke vtan eina Collectu/ nema nøckur sierleg Na udsyn falle til/og allt Folked skal suara Amen.

Nær pad er nu giort/ pa snyr hann sier aptur til Folksins og les pistelin j Modur male.

Halleluia sem jduglega er sunged j Christelgre Kyrkiu/skulu tvø Ung neñe

syngia med sijnu Versse/vtan þañ langa hala (ymur eda langar Dragnotur)
Sijdan j þañ stad sem Meñ plogudu fyrr meir ad syngia þañ gamla Gradu al/ma syngia eiñ Psalm j Norrænu/ sm̄ teken er aþ Skripteñe/eda eiñ Grallara song alleinasta med tueimur Messum.
Allar Sequentiur skulu vndan tekast vtan a þeim þremur Christs Stor hatij dum/ fra Jolum og til Kyndelmessu Gra tes nunc omnes/ med sijnum Psalme j Modurmale. Nu vilium vier aller þac ka Gude. Fra Paskum til Huitasunnu Victimæ Paschali Laudes, med sijnum Norrænu psalme/ Christur reis vpp fra Daudum. Og a Huitasunu/ Veni san cte Spiritus/med sijnum Norrænu psal me. Nu bidium vier heilagan Anda.
Nu snyr hann sier aptur til Folksins og lese Evangelium j Modurmale / og byriar þad so. Þesse epterfylgiande Ord/ ꝛc. Þar næst snyr hann sier aptur ad Alltarenu/ og byriar Credo in un
um

um Deum &c.

Þær næst skal syngia i Modurmale Vier truum aller a eirn Gud/ &c.

Nirr epter skal alltijd skie su ventule ga Predikun/og nær hun er vte (sieu þr nockrer sem ganga til Sacramentisins) þa tilreide Presturen Braud og Vyn/ epter þui sem þeir eru marger til sem þionustast skulu/ þa skulu þeir hinu sømu ganga til Alltaresins/og skipe Kall men sier þa til Hægre Handar/enn Kon ur til Vinstre:

Nær Þienaren er nu til reidu/þa sny pr hann sier til Folksins sem þionustast vill/og skal hann giøra þui eina Amminning vm Sacramented.

Nar þ er giort/ þa snue hann sier apt ur ad Alltarenu/og synge med hærre raust i Modurmaale. Latum oss bidia/ Fader vor/&c. Koren skal suara/ Am.

Og strags þar epter byrie hann Testamentis orden/ Enn allt þia i Modur maale/ og strags a medan hann syngur Ord

eñ/ſkal hann taka vpp hæþelega/ fyrſt Patinuna mz Braudenu/ſydan Kaleikenn med Vijnenu j ſijna Hønd enn þo fyrer vtan vpplypting

Nær Preſturen vpplypter Braude z Vijne/þa ſkal hañ eckert tala til þeirra ſem Sacramented medtaka/epter þui þ var adur ſagt øllu Folke øpenberlega/ þegar þad var helgad.

Enn Þienararner ſkulu vandlega giæta ad þui/ad þeir vite tølu a þeim ſem þionuſtaſt. Enn a medan Folked þionuſtaſt/þa ſkal Skolameiſtaren byrja þeñan pſalm/Jeſus Chriſtus er vor Frelſare/eda einhuørn añan þuilijkan.

Og ſtrax þa Folked hefur medteked Sacramented/þa ſk Saunguren hætta.

Þa ſnyr Preſturen ſier til Folkſins z ſeiger/Drottenn ſie med ydur/Og nær þet ta er giørt/ſtrax ſnyr hañ ſier aptur ad Alltarenu og Les Collectuna fyrer eina Þackargiørd/eñ Folked ſkal ſuara Am̃.

Sijdan ſkal hann ſnua ſier aptur til

Folk

Folksins og seigla fyrst/Drotten sie med ydur. Þar epter skal hañ blessa Folked med þeirre Blessan sem skrifud stendur/ Num. vj. Capitula.

Drotten blesse þig/og vardveite þig. Drotten late siña Asionu lysa yfer þig z sie þier Myskunsamur. Drotten snue siinu Auglite til þijn z giefe þier Frid. So sk Kyrkiusøfnuduren suara. Amen.

Og Skolameistaren skal byria eirn stuttan Psalm j Norrænu / og þar med verde endud Embættisgiørden.

Og j þut sama bile skal Þienarenn færa sig af Messuklædunum /z leggia þau vel saman/ Sijdan skal hañ falla framm a siin Knie fyrer Alltarenu/og þacka Gude med sialfum sier. Eñ nær þar er eingen sem þionustast vill/ þa sk ecke helga Sacramented/so vier føllum ecke aptur j misbrukun Sacramentesins hie førum med þad j moti Guds befalningu/ Þo ma Presturen lijka vel hafa allt Messu Embætted alleinasta j einu

Ryckelsne (eda Messu serk eda Sloppr) fyrer vtan Hækul/ og hleupa yfer Jnnsetningar Ord Sacramentisins.

Og epter eirn psalm eda tuo/ þa les hann eina Collectá eda tuær/ og ad sijdustu blesse hn̄ Folked so sem vane er til. A þeim stoꝛu Christi Hatijdum sm̄ eru Jol/ Paaskar/ Nyjtasuña/ Heilagrar Þrenningar Sunnúdagur/ skal j Kaupstodunum syngiast Introitus/ þad er jngang ut til Messuñar edur vpphaf/ j Latijnu Gloria med þeim Seqventium sem riett ar eru / so og Prefationes Latinæ, huortar Ordsins þienarar skulu hyrda.

Dominus Vobiscum. Sursum Corda þar næst Sanctus sijdan Pater noster nu̾ Innsetningarordunum Sacramentesins enn þau skal alltjafnt syngia j Modurmaale/ og sijdast sie sunged Agnus Dei.

Enn þo rædur Þienaren ollu vm þetta sialfur.

Huort

III Huørnen Predikunenne ſialfre ſkule hattad vera.

MEd þui ad Evangelij Predikun þienar oſſ til þeſſ ad faa Guds Anda og Eilijfa Salu hialp/med huørre ad Predikararner ſtanda ſierdeilis j Chriſti ſtad/ ſo ſem hn̄ hefur ſialfur ſagt/Luc. x. Nu ør ydur heyrer hann heyrer mig/og þar fyrer ſkulu þeir ecke læta ſier þad nægia huørnen ſem þad kiemur fram̄/ helldur ſkulu þeir med riettre Rogſemd og tilheyrelegre alvørugiefne frambera Evangelium ſo ſem Guds ord/ og tala þad ſo ſem af Gude/ og j Guds Auglite/fyrer Jeſum Chriſtum/ſo þeir ſpille þui ecke j neckurn mata/ huørke medvidaukningune/nie fratekningune.

Fyrſt ſkal hn̄ ſem Predika vill bidia z aminna Folked/ad bidia og akalla Gud vm hialp og Naad/ Þar næſt ſkal hann leſa vpp þann Texta ſem vt a ad leng

giast/og vískyra hañ síðan/ og ecke skal hann leingia síña Predikun fram yfer eirn Klucku Tíma.

Ecke skal hañ helldur standa þar/og tala huad hañ lyster sialfañ/helldur hu að sem til Efnisins hlyder/og hañ skal kienna og aminna með skilmerkekeleg um Orðum.

Lygesamar og efasamar Legendur/ og Jardteikna Æfentyr/ So sem það kanu að vera vm H. Olaf/ vm þañ H. Knut eða aðrar slijkar Søgur sem sanrsettar z vppskrifað^v hafa vereð/ vm þa Helisgu ma eingen framsetia a predikunar Stol num/vtan hañ vilie þar fyrer hardlega Straffast/þui það er ecke til neins hlut ar nytsamlegt/vtan til að leiða einfallt og fafroðt Foolk j villu og vantrw.

Fyrer alla hlute fram skal hann var ast allshattud lastmæle og Nadyrðe/so hñ nefne þar onguañ a nafn/alleinasta sk hñ straffa Synderñar almeñelega z það sem hann hefur heyrt og veit fyrer

vijst

vijst. Enn huad sem hann hefur ecke heyrt neitt vm talad/vm þad skal hann þeigia.

Ecke skal hann helldur hatursamlega amæla Papistum/vtan so sie hann neydest þar til af amiñingu z epterdæmum.

Nær Predikunen er vte/ þa skal Predikaren amiña Folked enn aptr/ad bidia vm andlegar og veralldlegar Naudsyniar/z allt sem þorf giørest/og allra helst/fyr er vorum Nadugu Herra Kongi/ad Gud vilie vernda og vardveita oss vnder hans Stiornan/og giefa þui Heilaga Evangelio sinu riettan frammgang/so ad vier kuñum vnder hans Nad/med Fride og sam þycke ad framfylgia þui sem heyrer til Guds Dyrdar. So skal allur Kyrkiu Søfnudurenn bidia med sialfum sier Pater noster.

Nær Banen er vtlesen/þa skal Skolameistarenn byria eirn Psalm i Modur male/sierdeilis vm Friden/og syngia hann vt med ølłum Søfnudenum.

Ellegar ef þar er nockur serleg Ne

ed/Plaga edur Straff fyrer Synndum/ þa ſie ſungen einhuer Bæna pſalmur/ ad Gud vilie nadarſamlega ſnua þui Straffe fra oſſ. Einlegar leſeſt veniuleg Letania/ z ſijdan ein Collecta/ ſem hliode vppa þa ſømu Neyd z þreyr giande na udſyn/ z allt Folked ſkal ſuara þar til/ z ſeiga/ Amen. Sijdan epterfylger Aminſ ſungen ſem adur var vmgieted j Meſſu Embættenu:

Nier ſkulu Meñ eirnen giæta ad þui ad þar veniulegu Letaniur ſkal ſyngia næſt einuſiñe j Viku/ a huøriu Dege/ ſem Sokňar preſturen vill:

J Kaupſtodū ſk alltijd a huøriū ſuñu Dege predikad vera þ veniulega Suñu dags Evãgelium j Ottuſøngnum/ aa Morguns af Capellanenum/ eiñ j Ha meſſunne af Sokňarpreſtenum ſialfum Eñ epter Mæltijd ſkal alltijd præ dika Barnalærdomen/ ſo vel fyrer Vng um ſem Gømlum/ Fyrſt Bodorden/ þar næſt Trúargreinernar/ ſijdan Pater no

ker. Og ad ſijduſtu huørnen Sacramẽ
nten ſieu jnn ſett/og huørken þau ſkulu
tyrkaſt/ þo ſo/ ad ſijn Grein af Barna
lærdomenum meige endaſt j huørn tijma
Og þeir ſkulu alltijd j nidurlagenu eda
endingu a huørre Predikun/ epter fylgia
einnre viſſre einfalldre og ſamþyckeleg-
re vtþydingu/ ſo ſem hun ſtendur j þeim
litla Catechiſmo Lutherſ. Ecke ſk hellð
ur nøckur auglyſa þar-ſinn ſtoran Vijſ
dom og ſkarpan Skilning/ helldur ſkal
hñ hier giøra allt til Safnadarins vpp
byggingar / vppa þad þar meige alltijd
hlioma eg heyraſt eitt og hid ſama af
øllum/og Folked meige þeſſ betur full-
komlega verda frædt/ med ſamþyckelegu
og eins hattar Lærdome/ Enn ſo leinge
ſ Meñ eru ad vtleggia Greinernar af
fiefhuørium Parte/huøria fyrer ſig/þa
ſkal alltijd vppleſaſt allur ſa ſame Part
ur Catechiſmi/ med øllum ſijnum Grein
um/þo ſo ſeint z ſkilmerkelega/ad Vng
mennen/og aller adrer kunne ad hafa ord

 en

en epter j hlidde med sialfum sier/ So sie huør partur fyrer sig vppbyriast og end ast med sterlegum hætte og med þeim ordum sem þar hlyda best til/ einn so vel sin asiar. Og strags sem sa Barnalær domuren er so endadur med øllum sinum Pørtum/ Þa skulu men alltijd byria hn̄ vpp aptur ad nyiu.

Tuisuar j Viku ad minsta koste skal pre dikad vera j Stødunum/ a Midkudøgum og Føstudøgunum/ Eñ huønar sin open Naudsyn fellur til/ þa meiga men ein nu taka tuo Daga þar til.

Og ecke skulu þar neinn adrar Bæk ur predikast / eñ þær sem audskildar og nytsamlegar eru/ so sem Sunnudags Pistlar/ eda nøckud annad þesshattar/ med huøriu men kunna ad vppuekia og amiña Folked til riettrar Idranar/ sam rar Gudhrædslu og til aluarlegs Tru nadar Traustsog til þeirra riettu og so nnu godu verka.

Þui Truen kann ecke ad vera riett

Tru

Trw án Jdránar/ og ecke helldur Jd tun án Trwárennar/ Og Christur haſ vill láta Predika vm þetta huørn tueggia til ſamans. Luc. 24.

Enn þo løſtum vier þad ecke/ ad j þeim Stødum ſem margt Folk er/ z dag lega verdur predikad/ ſie eirnen predikad af ødrum Bokum/ ef þad er annars mz hønduſ haft ſem kann ad vera til vpp byggingar.

A Landsbygdenne ſkal z ſømuleidis alltijd huørn Sunnudag vera predikad þad vendulega Evangelium/ eina halfa Stund/ og a ødrum halfum Parte Kluc kutijmans/ ſkal vtſkyra nøckud af Bar nalærdomenum.

Huørn Sunndag ſkulu Preſtarner a Landsbygdenne/ vtſkyra nøckra Grein/ af einhuørium Parte Barnalærdomſinz og ſo leinge ſem þeir duelia j einum pár tenum/ þa ſkulu þeir alltijd (ſem ædur er ſagt vm Kaupſtadena) vppleſa þaſ pa rt allan/ So ſem nær þeir eru j tiju

 Bod

Bodordunum/og hafa eitt af þeim ad
vtleggia/þa skulu þr lijka vel/ vpp lesa
oll hin øfur/ enn þo ecke kome fleire pe
am̄ eñ þad eina/Sømuleidis vm Truar
greinernar/og Pater noster.

Og þessar sømu Greiner skulu þeir
so seint og skødugt/og skilmerkelega vpp
lesa / ad eirn og sierhuør af Almwga
Folke kunne ad tala Orden epter j hlio
de med sialfum sier.

Eñ sierhuørn Part af þm̄ sama Bar
na Lærdome/skulu þeir alltijd enda/med
eirnre skyrre liosre z stuttre Vtleggingu
sem þar stendur j þeim litla Catechismo
Lutheri. Og þeir skulu ecke ødruvijs eñ
so breyta/ og alltijd skulu þeir vppbyria
z enda sierhuørn Part (af þeim sex pør
tum sem Barnalærdomuren jñe helldur/
med nockru merkelegu Vpphafe z end
ingu/ Og þetta skal so alltijd giørt vera
huar fyrer ad sa same Barnalærdomur
skal eirnen byriast aptur ad nyu/strax ep
ter þad hañ er einusiñe endadur.

Eys

Epter Predikunena skulu Predikarar ner mikast ad Jata alltijd skie Bæner sē voru Yfervallde/vm almēnelegar Naud synjar/og vm ohindradan framgang þess heima Guds Ords/ So ad huer Mad ur bidie Gud af ollum Hug/med eirnre Pater noster.

Ad syduftu skal syngiast eirn Psalmr j Norrænu/eda Letaniur med eirnre Collectu, epter þui sem almēneleg Naudsyn vt krefur.

Fyrer þær þriar Christi storhatijder/ sem er a Affanga dags Kuolld fyrer Jol. Laugardags kuolld fyrer Paska Og fyrer Huijtasunu/skal predikast j ap tansaung fiorda part vr eirre Klauckustund/Enn pad vilium vier ad alleinasta skule skie j Kaupstedonum/og a þeim somu Hatijdum þria Daga samfleytt/og eirnen epter Middeige/ enn Messu skulu pa predika vm Hatijdena.

A odrum Hatijdum/sem er a Nyars dag/Epiphaniæ/sem kallast heilagra þrig

gia Konga dagr. A Kyndelmessu/z Bod unar dag Mariæ. A vors Herra Upstig ningar Dag. A Vitiunar Dag Mariæ A Sancte Johañis Baptistæ Dag/ A S. Michaelis dag. A Allra heilagra dag/ skal alleinasta vera predikad a Natijdar deigenum sialfum/ eñ ecke ad Aptne fyr er/framar eñ Meñ vilia. Þui fleire Hơ tijder høllدum vier ecke/ eñ þessar sømu med synum Døgum.

Nøckrar sierlegar Predikaner sem til falla a Árenu.

A Sancte Stephans Dag skal pre dikast vm Diaconos eda Fatækra þienara/ Og þar med skal vera talad vm Epterdæme hins H Laurentij/ so Folked meige taka sier til Hiarta/þa merkelegu Umhyggiu fyrer þm Fatæku

A Sancte Johañis dag/s̄ ber a þrid ia Dag j Jolum/skal predika vm adskil ianleg^r Stietter/ad sierhuor vakte syna

Kallan

Kallan/ z lætr sier so sitt Embætte bifa lad vera/ ad hañ yfergiefe þad ecke.

A Sunnudagen Esto mihi þad er a Sunudagen j Føstu jñgang/ skal lesast þad Evangelium/ Matth. 3. vm vors Herra Jesu Christi Skijrn/ sem a þeim Deige skal vtleggiast/ allt þadisem hñijg ur ad Sacramente Skijrnarennar.

A Skijrdag skal vera predikad vm þ heilaga Sacramentum Lijkama z Blo ds Jesu Christi/ z þar sem þa eru nock rer sem sig vilia læta þionusta / þa skal hegda øllum Saung z Lestre/ epter þm hætte/ sem tijdkast a Sunnudøgum.

Alleinasta sk Folked alvarlega amiñt vera/ ad Meñ skulu ecke flyckiast/ helldr a þm Deige eñ ødrum/ ad medtaka Sa cramented ecke vtan fyrer Sidvana Tij mans vegna; Og a Skijrdagskuølld skal einnen verda talad nockud vm Fota þuotten/ hüørnen Herran Christur þuo de Fætur sinna Læresueina/ So og vm þa storu Angist ꝫ hañ leid j Jurtagard

 ienum/

enum aduk hall gleck til daudans

A langa Friadag / ad Morne epter Ottusaungen/nær allur Søfnuduren he fur til samans wtsunged hann Norrænu Psalm sem hliodar vm Passiuna / Pa skal Predikaren stijga vpp j Predikunar stolen/og vpplesa alla Pijningarhistoriu na/eirn Part epter añan/so sem hun er saman skrifud af Doctore Iohanne Pomerano/af þm fiorum Gudspiallamønnum/allt til Vpprisu historiunar/z byrast a þennan Hatt.

Þetta er Drottins vors Jesu Pijningar historia/epter þui sem hun er vpp skrifud af fiorum Gudspiallamønnum.

Pa vor Herra Jesus Christus hafde Packer giørt/ epter Kuølldmaltijdena/ Gieck hañ vt yfer Laken Cedron/zc.

Þar epter ma hañ vm eina halfa St und vnderuijsa Folkenu/ vm rietta tijdkun og Nytseme Pijnunnar Christi/Og sidan epter Maltijd med fleirum Ordū vtleggia adra parta af Passiuñe. Og

eß

ef nockur girnest ad þionustast a þeim
sama Deige/þa ma þionusta han/Eñ
allur aňar partur af messunne/z Mess
plaga ad hafa fyrer Predikun/ma vnd-
an skiliast/ so ad Presturen byrie Amiss
jngena strax epter predikun/z læte strax
þar epter seigia/ Pater noster.

A þeim Suñudeige/ Quasi modo ge
niti/ sem er næst epter Paaska skal verda
predikad vm Lycklavalldeð / Magt og
Myndugleika þeirrar Heilogu christele
gu Kyrkiu af þui Efne sm̃ þad Evan
gelium inne helldur. Joh: xx. zc

A S. Johañis Baptistæ Dag skulu
Meñ predika vm opẽberlega Guds orda
predikun/a mote þeim Endurskirrorum/
sem Brwka og træssa so mykeð/af þeim
Spadoms Ordum/ Erunt Theodidacti,
ad huør og eirn skule verda prædðdur af
Gude sialfum/og þar med forakta þa yt
re muñlegu predikun Guds Ords/z leg
gia alla Skola j eyde/enn þo skulu meñ
ecke lata Historiuna vm þañ Heilaga

 Johañ

Johannem vndan falla/ huar ecke kann vel ad endast med eirnre predikun vm hans Gietnad og Fæding/predikaner og Lijflat/ þui meiga Mess skilia nockud ep ter til annars tijma/ So ma og vt syng ast a þm sama Deige PfalliteRegi,

A Allra Heilagra Messu skal predik ast vm þa riettu christelegu Trw/ sem Guds Heilager hafa haft/og huørnenn Mess skule þeim epter fylgia/ so christe legur Søfnudur meige skilia/ huørnen þeir Heiløgu/kusse riettelega ad heidrast eun Banaakalls/ og fyrer vtan alla o gudlega ranga dyrkan.

A Sancte Michaelis z allra Eingla dag/ sk skie ein almeñeleg Packargiørd fyrer allan þañ Groda og Jardarestar Avoxt eda Afla/ sem Menn hafa fein ged a þui Are/z til eirnrar Packargiør dar skal allur Søfnudurenn med mestu Hiartans Goodfyse/strags epter predik un syngia Te Deum Laudamus,

So skal a øllum þeim Hatijdes døg

um bæde vm Morgunen og ꝥ Middegi. e epter Maaltijd/vera predikad vm Einglana/huad vier høfum af þeirra þionustu / og huar fyrer Meñ eige vel ad þacka Gude alla Tijma:

IIII Vm Helge Hølld

ÞVi Menn meiga hallda nockra sierlega Helga Daga/ecke vegna Dagsins sialfs/helldur vppa þad Guds Ord meige verda predikud og ad aller þeir partar sem Evangelium jnne helldur/meige til gagns vtlagder verda.

Vier medtøkum øngua Helgedaga so sem fyrr er sagt/vtan þa veniulega Suñudaga/ad Folked meige einusinne j Viku huijla sig af sijnu Erfide/ heyra Guds Ord og medtaka Sacramenten almennelega og huør med ødrum bidia/vm alla naudsynlega Hlute z þacka Gude fyrer sijna Velgiorninga.

A þremur Christi Stoorhatijdum/ halldum vier heilagt þria Daga sams ytt vegna Christi Historiu.

Somuleidis Nyars Dag.

Heilagan þriggia Konga Dag sem er þrettande j Jolum.

Kyndelmessu.

Bodunar Dag Mariæ / og ef þa somu Hatijd ber j Dymbilviku/eda sijd ar/þa skal hun hallldast a Laugardagen fyrer PalmaDag epter gomlu sidvana.

Vors Herra Uppstigningar Dag.

Vitiunar Dag Mariæ/med sijnu vê nialegu Evangelio. Enn pistellin skal lesast hia / Esai. xi. Cap.

Þar mun vpprenna eirn Vondur af Root Jesse ꝛc. og endast þar/ Og hans Legstadur skal Heilagur verda.

Sancte Johannis Baptistæ Hatijd.

Michaelis Messa / og Allra Heilagra Messa.

Postula Dagar skulu bodast af predi kunarstolnum/ og med Mariæ Magda lenæ

tencꝛ/z S. Laurentij deige/færaſt a næſt epterfylgiande Sunnu dag. A S. Maria Magdalenæ dag ma vel ſyngiaſt ſu Sequentia, Laus tibi Chriſte, &c.

Þo ſkal a þeim ſama Sunudeige allt leſaſt/ſyngiaſt og predikaſt/epter þui ſe ſialfum Sunnudeigenum til heyrer/ſo ad þar ſie alleinasta ſeinaſt j predikuneñe talad og aminnt vm þa heilogu/ef þar er nockurt vijst/trulegt og merkelegt/vm þañ eda þañ j Skriptenne / huar af Menn kunne ad taka nockur Epterdæme til ad trua a Gud/Elſka ſiñ Naunga/Og ad bera ſiñ Kroſſ þolenmodlega.

Enn huar ſem daglega er predikad/þa ma þad vera preſtenum j ſialfrædeꝛ ad taka ſier fyrer hendur þad ſama Evangelium ellegar Hiſtoriu/a þm ſama Deige ſem hun fellur til.

V Hvörnen Skijrnar Embætted skal fremiast/ Þui Skijrnen er ad sønu ein Jnnsiglud Stadfesting vm alla þa Hlute sem vier truum vm Christum/ og eirn Sattmale/ sem Gud hefur giørt vid oss j Christo/ styrkiande vora Tru/ og merkiande eina riettа Jdrun/ huör ad krefur Christeleg Lijfferni.

BOrnen skulu skijrast j modurmale og j þeim sama Fonte sem sidvane er til/ þau skulu vera naken/ og ska þrisuar ausa Vatne yfer þaug/ þo skulu menn giefa vel giætur ad þeirra Styrk/ og huört Tijmunum sie so hattad ad þau meige vel þola ad skijrast als ber/ þui Menn leita j Skijrnenne Heilsu og Velferdar Barnanna enn ecke þeirra fordiörfunar.

So sk nu Skijrefaderen ad spyrja Gudfedginen/ huör þad Barn eige/ og huört þad sie heima skijrt/ og ef hann heyrer

ad

ad þad sie riettelega skyrt/ þa skal hañ j anguañ máta skyra þad vpp aptur/ Epter þui þar er ecke vtan ein skyrn. Ephes. 4. Alleinasta skal hañ vpplesa Trwargreinernar/ og Evangelium. Marci 10. og bidia Pater noster.

Sijdan skal hañ tala til þeirra sem þa eru vid stadder/ og sierdeilis til Gudsfedginaña/ edr forelldrar barnsins skulu þar vp lidia/ Og so epter þ Barned er skyrt/ ef þeir kuña ecke oꝛdz ad koma þui vid/ so fliotlega.

Þær sømu Personur sem fyrst voru Gudfedgin Barnsins þa þad var heima skyrt/ skulu þui vera nærverande j Kyrkiunne/ enn ecke ny edur ønnur Gudfedgin / Nær Prestarner skulu lesa yfer Børnunum.

Kiærer Brædur og Systur/ þetta Barn er nu skyrt / og hefur Allareidu nu þann Heilaga Anda med Syndaña fyrergiefningu þar þ vilium vier ecke skyra þad vpp aptur/ so vier dæmum ecke me

D spott

spottum þañ Heilaga Anda/ Huad þid Gudfedgin skulud vitá/ so sem til Vitnis burdar fyrer øllum ødrum/ og þacka vm fram Herra Gude/ sem þad hefur teked til Nadar fyrer Jesum Christum.

Sijdan skal hann seigia til Barnsins Drotten Gud vardvelte þinn jñgang og vtgang/ nu hiedan j frá og ad eilijfu Gudfedgenen seige/ Amen.

Þar næst lese hann og biede þa Sein ustu Bæn sem Meñ plaga ad lesa seinast j Skijrnarembættenu.

Sa Almáttuge Gud og Fader/ vors Herra Jesu Christi/ 2c.

Ad sijdustu skal hañ med fám Ordum tala til Gudfedginaña/ ad þau skule bera hier vm Vitnisburd j øllum stødum og ef so kñ til ad bera ad Barned misse sijna Forelldra/ þá vilie þau vera þui sama Barne j Forelldra stad/ j þeim Hlut um sem Barnsins Sáluhiálp áhrærer/ epter þui sem þeim er møgulegt/ ef þau eru þui so nalæg.

Enn þar sem Barned er ecke ædur
skyrt / eda ef þar er nockur efe a um Ba
rnsins Skyrn (sem opt skiedur) þui Skyr
nen skal ecke fremiast med neinu forordi
hia oss y Christelegre kyrkiu / so sem Menn
plaga ad segia / Ef þu ert ecke skyrdur
þa skyre eg þig / þa skal þar fyrst giør-
ast ein aminning til Gudfedginanna / og
til þeirra sem þar eru vidstadder / so þeir
meige verda aminnter um Virding Sk
yrnarennar. Þeir skulu og verda amint
er / ad þeir glefe vel giætur ad þui huad
þar verdur talad. Menn skulu og so gie
fa giætur ad þui vandlega / huør ad sieu
ærlegs Ecktafolks Børn / eda skilgieten
Og huør ad sieu Hoorkonu eda Skiæk
lu Børn sem gieten eru y vondum Lifna
de / Þui þo ad ecke meige syna neinum
Skyrnarennar / þeim sem hana girner et
ettelega / og þo ad aller skule skyrast / m:
einshattar ædferd / þa er þad þo tilhey
relegt / ad þar sie giordur nockur greinar
munur a nicke / so myked sem Tymanum

og Aminningune vid vǯkur/ Vppa þad
þar verde giordur Greinarmunur/ a mil
lum Aru/ og Banæru/ a millum e.legs
og christelegs/ og eins verlegs og ochris
telegs Lifnadar. Þui meiga ſkelgretenn
Ecktaborn /, skyraſt fyrer Predikun/
med ſuoddann Aminningu ſem fyrr
var gieted/. Enn Hoorkonu Born og
Skiakiu Born epter predikun/ þo ſo ad
yfer þeirra Hneyxlun/ ſem med ſoddan
hneyxlunarſomu Lifnade eru giefen/ ſie
klagad j Predikuneñe/ fyrer Gude z ſoſ
nodenum/ og ſydan eirnen j Amiñingun
ne/ fyrer Gudfedginonum/ med aluarleg
re tilſogn/ ad þau ſkule aminna þa laus
latu Syndugu Forelldra til ſañrar Jo
ranar/ ſo þau giore boot og betrañ/ z ad
Moduren forſome ecke nie afrake þad
vnga Barn/ ſo ſem Skiakiurnar plaga
ad giora/ helldur vake og hafe Omak
fyrer þui/ ſo þad meige vel vppfoſtraſt
og ottaſt Gud betur eñ hun hefur giort.
Þad er ecke hin minſta misbrukan
 ſkyrn

Skijrnarennar/ ad sumer hu͏ørier meir af sinne Agirne/ enn saker Guds Dyrdar/ bidia so margan ad vera fødur/eda Gud fedgin til sinna Barna/ ad þeir kunna naumlega ad fa rwm vid Fonten/ Huar fyrer vppa þad/ slijk Vanskickun mei ge afleggiast aptur og med øllu aftakast þa vilium vier þad suo tilskickad/og al varlega bifalad hafa/ad eingen sk edur ma hier epter bidia vm fleire enn fim fe dur /eda Gudfedgin / til sierhuørs sijns Barns/ Enn huør sem dirfest hier j mo te ad giøra/hann skal straffast þar fyrer/ so sem þeir sem trassuglega og ... for- ackttun yfertroda vort Manndat og Bifal ningar/ Og skal Presturenn adur enn Bar ned er skijrt aminna þa þar vm/ og vara þa þar vid kostgiæfelega/ Enn finnest þ ad Presturen giøre hier j mote/ og siae j gieginum Fingurnar/eda Greiparnar/ þa skal hann straffast þar fyrer so sem tilheyrer.

Sijdan skal hann vppberia so: Far vt hiedan þu Ohreine Ande/ og gief rwm

 Heilög

Helgum Anda/

Nær Skijrnar embætted er so endad/ þa skal eñ aptur giora Gudfedginonum Aminning epter vanda/ so þau meige vita huad þau sieu Barnenu skylldug/ ef so kann skie/ ad þess Forelldrar deyie/ fyrr enn þad kiemur til skilnings alldurs ad þau fræde þad þa j Barnalærdomen um/ ef þau eru þar nalæg/ so þad meige (nær þad vex upp) blijfa j Christo/ so sem þad er honum jnplantad j

Skijrnenne.

VI. Huørnen Aflausnen skal skie.

Hvar hun fører þañ Syndnga (so framt sem hañ truer) aptur til þess Sattmala sem giørdur var j Skijrnenne/ Eingen skal afleysast utan hann med Syndanna vidurkieñingu bidiest af lausnarenar. Þar fyrer skulu Sokna prestarner j Stødonum/ vera til reidu j Kyrkiunum a Laugardags kuølldenn um

Apt

Upkanſaungen/ enn a Landsbygdeñe ſu
ſiña a Suñudagunum fyrr eñ Meſſu
embættid byriaſt/ og láta ſig þar finna
Reidubwna/ til ad heyra þa ſim ſkriptaſt
og þioniuſtaſt vilia.
Pa vilium vier ecke leyfa ad Preſt
arner huørke i Kaupſtødunum / nie a
Landsbygdeñe/ ſkule taka Peninga/ eda
nøckurn annan ſkeinck/ af þeim ſim koma
til Skriptar/ Malaña/ edur Jatningar
ennar. Eñ ſa ſem ſkriptaſt/ ſkal giøra
innelega Jatning fyrer Skriptarfødurn
um vm ſiñ Lifnad/ og añad huørt med
almeñelegum hætte/ jata og vidurkieñs
ſig vera auman Syndara/ eda vidur
kienna og medganga nøckud pad ſem
hann hefur forſomad i ſinne Kallans
ſſlegar ef nøckud nagar hñs Samviſku
Pa ſkal hañ ſeigia pad fram / Annars
heimtiſt hier eingen Reikningsſkapur /
af ſierhuørre Synd fyrer ſig.
Enn hier hlytur Pienaren ad vera
ſkynſamur/ og gaumgiæfenn/ og kuña af

Guds Orde fram̄ ad bera Rad og Lak-
tiig til Syndareñar/ huør sem hun er/
og afleysa hañ so med Nandaña yferleg-
gingu/ vtan hañ vite og formerke hañ
sie Bañsettur/ og ecke eñ nu forlykt-
vid Heilaga Christelega Kyrkiu. Par
epter ef hañ vill þionustast/ þa skal Pr
Esturen jnnvirdelega ad spyria/ huørn
skilning eda huøria meining hn̄ hafe vm
Herrans Kuølldmaltijd. Og huørt hañ
skilie huad Herrans Kuølldmaltijd sie/ z
huøria Nytseme hun fœrer med sier/ og
huar fyrer hañ girnest ad medtaka hana
Og huørt hañ hafe so vel jdkad sig j
Herrans Skola/ad hn̄ kuñe ad lesa þau
tiju Guds Bodord riettelega/og þad añ
ad sem Barnalærdomenum til heyrer.
Og þar sem hañ kañ þad ecke/ þa sie
hañ vte luckt þar fra j þad siñe/ z hø
num skal fravijsa/ so sem þeim sem ecke
hefur Brudlaups klæde/ og sie ytelucke
ur fra Hluttekning Herrans Kuølldmal
tijdar. Eñ þo sk þetta vera hønum so
vnd

vnderuysad af Prestenum i heimuglegu Skriptarmalum/ad hañ skule so hallda sig fra Sacramentenu/þangad til hañ leidrietter sig/ eda lærer nockud betur/ so hañ skule ecke koma i nockud vont Ryckte/ þar sem honum være so frávijsad fra Alltarenu.

Þar skal eingen Mañdrapare fa Aflausn fyrer eñ hañ verdur forlijkadur vid epttermals Mñen/ z far bæde giort Yfervalldenu/ z eptermals Mannenum ful ta Anægiu. Mykla sijdur skal slijkum Monnum giefast nockurt Bref/ ad giefa þa þar med trygguar eda Vggalau sa) fyrer vlan Eptermalsmañsins og Yfervalldsins sampycke/ Enn hier med skrifum vier Naudsyniste enguar Reglu þui hun hefur eingen Log.

Enn sa sem epter soddan Mañdrap er forlijktur vid Yfervallded/ og þess Vit ne og Frændur sem drepen var/ Þa skal hann epter gomlum Sidvana/ hafa mz sier nockra af sijnum Vinum og Kunn

 ing

ſinglum/og ganga ſo, at Sunudagen til
þeſſ ſem Preſturen er j þeim ſama St
ad/og ſtrax epter Predikun/fyrer All
tarinu/læta openberlega j lioſe fyrer øll
um ſitt Angur og ſijna Jdran. Þegar
Soknarpreſturen hefur ſo heyrt hanns
Jatning/þa ſkal hañ amiña allan Kyr
kiuſoknuden ad bidia ꝧ hønum/ꝛ hugga
hann med þui heilaga Evangelio/ꝛ af
leyſa hann ſijdan.

J ſama mæta ſkulu og þeir ſem leg
gioſt med ſier nakſylldum Perſonum/og
ſo marger ſem med openberlegum Løſtū
og ſtorglæpum hafa openberlega hneyxl
ad heilaga chriſtelega Kyrkiu/giøra op
enberlega Jdran Boot og betran.

Girneſt þeir þa aluarlega og af Hi
arta ad aflenſaſt/ þa meiga þeir ſm op
enbera Aflauſn/og verda forlijkader vid
Søknuden j chriſtelegre Kyrkiu. Þui
þær Synder ſem vitanlegar eru/ ſkulu
med openberlegre Aflauſn fyrergiefaſt/
eñ huar heimuglegar eru/ ꝧ þær meiga
Menn

Meh og so heimuglega afleyster verda. Nier skulu Meñ þo ecke neitt forsóma hia þeim sem til Dauda eru dæmder/og aflepsast skulu saker siña Misgiorninga/þeim skal bæde veitast Aflausn z Sacramented/ef þr eru þess oskande.

VII. Hvørtnen Menn skulu Þionustast.

ÞVI þesse Guds Þionusta er stadfesting þeirra Christnu/ z j Sañleika Pantur/hver oss vottar/pad z giører oss þar vm fullvissa/ad vier skulum vissulega fa alla þa hlute sem oss lofast j Christo/sem er Syndaña Fyrergiefning/ Tilreiknun Riettlætisins/og Eilijfa Lijf.

Þeir sem vilia þionustast/ og medtaka Sacramented/þeir skulu allstadar mz taka þad vnder baadum Portonum.

Og þar ed nockur er so veyfur j Trune ad þeir þora ecke ad medtaka þad so/ell egar ef þeir eru eñ nu ecke so skyn samer

þeir kuñe vel a einum þremur Manud um ad láta kostgiæfna og fróma Predikara vndervijsa sier so mykid vm þessa Christi jnsetning/ad þeir kuñi eirnen ad sa Vilia til þess/ad medtaka þad so/sier dellis nær þeir sia Cyrerdæme añara Christeña/ þar sem þeir vilia þa eñ ecke hlyda og leidriettast/ þa kuña Meñ ecke ad dæma þa Breyskua edur saurgsa helldur forherta og þuerbrotna á moote Christi Innsetningu.

Til þess N. Sacramentis(huort all einasta heyrer þm christnu til)skal ong uum leyfast med miña koste/eñ þeir ha fe ædur tied sig fyrer Þienarañum/z ha fe beded hañ þar vm/ad þeir mætte þio nustader verda.

Ecke skulu helldur aller þeir sem þar vm bidia medtakaet fyrr eñ þeir hafa læted j liose siña Trw/z suarad til þ ra Spurninga sem þeim verda fórer set tar vm Sacramented/ vtan Prestureinn þecke þa/ad þeir sieu bæde sidsamer og skick

skickanleger. Og enn þo þeir kunne full-
vel ad giefa suar þ sig/ þa skal þo giefa
gætur ad þra sidferde og ymgeingne/ z
ef þeir hegda sier ecke epter sinne Skyn-
seme/ þa skulu þeir halldast fra Sacra
mentenu/ og skal þad so skie j hei nugle
Sum skriptarmalum sem adr er sagt.

So skal hier nu fyrst eingøngum leyfast
til þeirrar heilogu hlutteknuigar Sacra
mentisins af þeim sem trwa/ huorut sin
ecke hafa adr lærd sig þ Kyrkiunar Vi-
nara. Sømuleidis z ecke helldr nockrer
af þeim sem hafa lærd yfer. hlyda sier
en lata ecke þ'mig fylgia j sinu lifnade
þad z þeir hafa lærad j skriftarmalun
um/ og halldo sig ad vera. Þui skulu
Menn nu hallda þera fyrr skrifudum
fra Nlutteknung þess Heilagr Sacra
mentisins.

I. Þeim sem opinberlega eru bansetter/
og ecke eru afleyster aptur.

II Vitlausum Mañeskium/og oskyn somum Bornum.

III Þeim sem hardlega hallda sig vid nockurn vitanlegan Villudom.

IV So marger s hardlega og motþro anlega lifa j nockrum openberum Lo stum/so sem Hoorbills men/ Frillulyfis Meñ/ Okurkallar/Dryckiuswlarar/Bl otvargar/Ofrykes Meñ/Og allra mest Guds Ords Forackfarar/ og Lastarar/ Þeir sem openberlega og fyrer vtan all an Guds Otta syndga so/og hrooja sier þo miog med stoorum Ordum af Evan gelio/J stuttu Maale/er þetta meiningen/ad þeir Christi Larersueinar sem sig hafa rænd z jatad fyrer Kyrkiunar Þie nara/og hafa læted yferhlyda sier z mz kient Sannleikan/og hafa þar med aug lyst og bevysad syna Vidurkieñing med Lifnadenum/og hafa so feinged Aflaus nena/og hefur ecke fravysad vered/ þeir meiga læta þionusta sig/ og gange Kall menerner fram fyrst/z sydan Kuenfolk

ad

ed/ Og so skal þui alltijd lysa tuisuar sinnum a ære/ huarier sig skulu hallda fra Sacramentenu Altaresins / A Palma Sunnudag/ z þann fiorda Sunnudag j Adventu.

VIII. Huörnen Menn skulu giefa Folk saman til Hiona bands Stiettar.

MED Ecktapersonur hafa Guds Ords Pienarar eckert ad giora/ Hiuskaparins vegna/ vtan ad gifa þau saman/ z ad vnderuijsa þim/ z hugga þeirra hrelldar og sturladar Samvitskur/ allt annad heyrer veralldlegu Valldi til.

Eingen Trulofun skal ske epter þenn nu Dag/ vtan Soknar Presturen/ sa sinn j þeirre Sokn er/ sie þar vidstaddur/ eller þar Capellanen nyz Soknarprestsins vilia og vitund/ þa skal hann sia so fyrer ad hann eige ecke vid ad trulofa saman adrar Personur enn hans eiged Soknarfolk/ og

 þa

þa ſem Hañ þecker vel z Hñ hefur ſańa kyñing z Vitnisburde vnt/ Sømuleidis hañ trwlofe z binde øngua j þeim fyrer bodnu Tidum/ þui epter þeñan Dag ſk eckert Hiionaband leyfaſt j þeim þridia Lid/ vppa pad þar melge halldaſt ſu hæf verſka ſidſeme z Naatturleg Blygd med al þeirra ſkylldu/ ſem af Chriſtelegum Forfedrum hefur til þiſſa Dags hallden vered.

Eñ þar ſem þau hafa ſamlagad ſig hvort med ødru/ ſo ſtt allt til ofopt ſkiedz (þui verr) ad þau vilia ſaman bwa ſijd an/ þa ſk pad md ſtorre Rokſemd alvar lega ſtraffaſt og j ønguañ mata þar vm af vorum Tiens Mønnum Diſpen ſerast: eda ſtyfaſt fyrer Peninga/ ad þau skule hallda ſig ſaman/ nema þau verde vijgd ſaman.

Nañ skal z ecke taka pad ad ſier ad giora nøckra trwlofun/ an þeſſ vitund ar z ſampyckis ſem er feſtar Konuñar eda festar Meþareñar løglega Gipt

ingar

legar Madur/ þuiad leynelegar trwlof
aner (z þær sem skie fyrer vtan þeirra
Vilia/ hworium Persónurnar eru vnder
giefnar/ z hwörium þær eru hlydne plyckt
ugar) eiga ecki ad gillda/ ep þr hafa
laglegar saker þar til.

Enn þegar eingen hindran er fyrer
hendum/ þa ma Presturen vnderwijsa
þeim/ hworien eitt christelegt Trwlo
fun eige hattad ad vera/ Sem er/ ad hun
skal ske med sakre Gudhrædslu/ Æru z
Sidseme/ z vera fri/ onydd z Falslaus
Þui huad sem vppbyriast fyrer vtan Gu
ds Otta/ a moti Æru og Sidseme/ og
Foreldranum/ z rettum Forsuars Mon
um oadspurdum/ luckast sialldan vel/ og
fær einnen jllan Enda/ so sem og skiedr.
Nær af adhi eitt helldur sig betra en þad
er j Sakleika/ og lofar betra og meira
en þad ætlar ad hallda. Þar pr sk Prest
uren spyria þaug ad/ huort þau girnast
(epter fyrrnefndum tilteknum Kostum)
ad samþyckiast huort odru til Ecktaska

þar/ & nær þau jata þui huart fyrer ſig & ſamþyckia þad vppa bꝧdar ſidur/ þa skal hā bidia þau ad giefa huørt ødru ſijna Hønd þar vppa/ eñ hañ skal ecke leggia ſijna Hønd þar yfer/ helldur aliet naſta krefia goda Meñ ſm̄ þar eru nær verande/ til Vitnisburdar vm þad ſem þeir ſia og heyra.

Hier med ſkal Soknarpreſturen & ſo ꝧ bioda þeim alvarlega ad þau ſkule ecke ſanga ſaman/ fyrr eñ þau verda j chriſtilegre Kyrkiu ſaman giefen/ j þañ heilaga Ecktaſkap/ ſo framt ſem þau vilia ecke ſtraffaſt af Gude og yfervalldenu/ bæde med peñinga vtlatum/ og med opin berre Skrift p. Aflauſn.

Ad ſijduſtu ſkal hañ aminna alla þa ſem þar eru vid ſtadder/ ad bidia Gud a Himnum/ ad hañ vilie ſialfur ſiña Chriſteña og allra Gudhræddra Hiona Hiortu ſamtengia/ j ſañarlegre Gudhrædſlu og Falſlauſum Kiærleika. Og ſkulu þeir þa allerſaman med þeirre Meinn

inga

Ingu/og med ſømu Bæn falla a Knie/z leſa Fader vor. Enn meira hefur Preſt uren þar ecke ad giøra.

J Hiona vijgſlune/eda Brwdarvijgſl unne/ſkal Sokuarpreſturen olldungis ſe ſtorietta ſig epter Alltarisbokenne/ og ecke giefa ſaman nockrar Perſonur openber lega j Kyrkiune /vtan mdur ſie þryſuar ſinnum lyſt fører Sofnudenum þeirra Ecktaſkap/ſiñ þau aforma ad giefa ſig til/og ad þau j ſoddan mæta lꝛte hral pa ſier med almeñelegre Bæn til Guds. ſydan ſkal hañ frãmſetia þeſſar þriar Greiner.

I Ad heyra þeirra medkieñing og op enberlega Trulofun.

II Ad vnderviſa þeim med Guds Or de vm Hionabanded.

III Ad hialpa þeim med Bæn til Gu ds/ og oſka þeim Luckn z Bleſſunar.

Og ſo z eingen Preſtur ma þeſſ durf aſt/ ad trulofa nockra ad ta ſaman/ enn ſitt Sokuarfolk/ ſo ma hann nyklu ſyer

vÿgia nockrar framande Persónur sam an/ an Sampyckis og bifaluingar sÿns Yfervallds/ so z opt hefur skied til þessa Dags/ad þeir fara Nordan ad og Sud ur y Landed og hallda þar sitt Bullaup nørgum til Hneyxlunar/ og Ministerio eike til lijtellrar forocktunar/ Huor z die fest hier y mote(Presturen eda Soknar folked) sa skal tilbærelega straffast.

Allt annad vm Hionabanded/ heyrer veralldlegu Valldé til / Og vier viljum hafa alvarlega bifalad vorum Ambo z Monnum/ad þeir siáe vel til/ so ad Hof modugheit/ og allt Ohoof/ z otilbærleg Misbruckun Guds Giafa meige straff ast og afleggiast.

En finnest sa nockur sm̃ kome druckenn og galen til Kyrkiunnar a Sunudagenn eda Manudagenn/ so sem opt hefur skied hann skal straffast/ so sem tilbærelegt er. Epter þui þad skier alls til ofopt/ ad margar hallda sig fyrer ærlegar Meyar eda Eckiur/ z laata vÿgia sig saman vid

finn Brwdguma til Ecktaskapar j Saf nadarins naveru/z leggiast strax þar ep: ter á Barnsæng (huad ad eru allra her: felegustu Sutk/bade fyrer Gude z Mönn um) þa er tilheyrelegt ad vorer Kenne: Menn giore hier vti sitt Embætte kostgiæfelega/og herde Straffed.

Med Vijgslu Brudarsæng ureiar/og med allann añan Giekarahætt/sim Menn plaga ad hafa/skulu Prestarner ecke ha: fa neitt ad giora.

IX. Huørnen Kyrkiuñar Piennarar skule til skickast.

MED þuit ad Presta Vijgslan er eckert añad eñ ein skickan j christelegre Kyrkiu ad kalla nockurn til ad þiona Søfnudenum med Guds Orde og Sacramentunum / þui eingen skal af sialfum sier til / vtan hañ verde løglega kalladur/ dirfast ad taka ad sier þessa þionustu j Kyrkiunne / ellegar ad þrengia sier jñ j nockra Sokn.

1. So meiga nu aller Prestar j sierhuor= su Hierade (edr Sysslu) med synum Super= intendente vtvelia sier eirn af Predik= arunum huorn sem þeir hallda þar dug= legan til / huort sem hann byr helldur j nockrum Kaupstad / ellegar a Landsbygd= enne / ad hn̄ sie eirn Profastur yfer prest= unum og Kyrkiunum j þui Hierade / z huor sem þar verdur loglega vtvalenn / hann skal taka vppa sig endelega þ Em= bætte fyrer vtan alla afsokun.
Profastarner skulu eirnen hafa skilning a Lands Logunum / z einuń skulu þeir vitia allra Soknar Kyrknanna a huor= iu are / Og Radeb skal vera þar vid / þaar sem þeir koma j Kaupstadena / og þegar Kyrkiunar Reikningo skapur er klarin / þa skulu þeir med þad fyrsta ran= saka huort Soknar presturen predike Evangelium riettelega / og vtlegge Barn= na Lærdomenn / vtskipte Sacramentonum og stande j allan mata vel j þeirra Em= bætte / og pryde þad med goodum lifnade
so

so og huort þeim sie vel forsorgad epter þeirra Naudþurft.

Þeir skulu giefa giætur ad Kyrkiunum og Kyrkiunnar Jordum. So skulu þeir einnen adspyria huort Soknarprestarner fae þra veniuleg Laun og þu̇ þer ad hafa. Og þar og þeir sinna nockurn brest hiá Soknarprestunum/ þa skulu þeir Kost giæfelega aminna þa huad þeim bere ad giora/ huorier sem þa vilia ecke leidrietta sig/ þa skulu þr hafast fyrer Superintendentem/ og huoria sem hann kann þa ecke setia til rietta/ þa ma hann lata koma fyrer Yfervallded/ ellegar fyrer Liensmann þess sama Stadar.

Item/ Huar sem Soknarfolked helldur ecke Ordinantiuna/ og giefur ecke Soknarprestenum þ sem honum ber ad hafa/ sieu þeir þa aminter af Profastenum/ og vilie þeir ecke leidrietta sig sialfer/ og giora tilbærelig skil/ þa skulum vier lata þad koma fyrer Yfervallded ellegar fyrer Liensmannen j þeim sama Stad.

Kyr Sokn

Soknarprestarner skulu vnderwijsa Pro
fastenum/ huad þa Brefinu/ so skal. Pro
fastüren fylgia þar ad vid Superinten
dentem/ ad hañ kome þar ollu j gött lag/
s. Guds Ords þienarar kame ecke j nock
kurt vont Rycke af nockru Kyse og
prutlum/ z prestarner hafa sijn a millu.

Og eñ þo ad Ordinantian ſtiehallde
ad þar Konur sm̄ ovarande preyngia ad
sanum Børnum til Daudans/ hia sier j
Sangekis/ skule aflegsast af Superinten-
dentenum/ Og vier formerkium/ ad Nord
urlanded j Prandheims stycke liggur la
ngt fra Superintendentis residenße/ eda
Byskups gardenū/ þa meiga hr Profas
tar sem bwa nordarlega j Nordurlande
nu/ hafa Magt til ad aflensa slijkar Ku
tinnur i Byskups stad/ Þo so/ ad þar wt
grefe moguleg peninga/ so sem sierhuar
kañ vel af stad ad koma/ og þeir penin
gar skulu vppskrifast/ z skickast i þa al-
meñelegu olmusukistu/ z til þra fatæku

Nar sem Profastarner þ nockra sier
leg z a

legta Naudsynia saker/ vilia nockrar Kyrkiu/þa skal Kyrkian giefa þeim eirn dal/ Eñ Profasturiñ ma ecki koma Fiol mennare eñ med þria. Hesta/ellegar inz eirn godan Bat/fyrer sig z sina Men Nar han Visiterar sina arlega Visita ciu/þa skal hañ hafa af huorre Hofud kyrkiu eirn Dal/ enn af huorre Annex Kyrkiu halfan Dal.

Huar sem i nockrum Stodum/vantar Soknarpresta/ þangad skulu Profastar ner strax hafa sig/og aminna bade yfer vallded og Almugan/ad bidia Gud þar vm/ad þeir fae godan Soknarprest/Og sidan skulu þeir amista Kyrkiuveriarana (huorium þad heyrer sierdeilis til) ad þeir sieu vt vm þad/hia Biskupenum og Radenu/ad fa eirn godan Soknarprest Og huonar sem Men vantar eirn þien ara til nockrar Kyrkiu/þa skal þar/ad ur eñ nockur er vtvalen/ vera beded vm hann kostgiæfelega/ epter Christi eigen Orde og Exempel.

 So

So skulu aller Soknarmeñ strax kiősa og vtnefna þar til sig af þeim ellstu ꝛ hellstu Monium j Sokniene/ hvorier sig Meñ skulu hafa magt til þess/ med Nierads Profastsins Raade og Samþycke j Nieradenu/ad kiosa og vtvelia eiñ : añan fromañ og lærdan Mañ/ til þra Sokn arprests j staden þess dauda ꝛ framlidna Soknar prests/ Og hvoria Persónu sem þr somu sig meñ vtvelia j soddan maata med Nierads Profastsins Raade og samþycke/ med þañ skulu Soknarmeñerner vera til Frids/ og læta sier nægia þar med. Og same Soknarprestur sem j soddan maata verdr vtválen/ skal strags sen dast til Superintendentem j hvors Stickte su sama Sokn liggur / og þar af hꝫnum Examinerast og yferheyrast/ þar ꝛ su sama Persóna sem so girnest Kyrkiu na/ finst þa skickanleg j Lærdóms og Lifnade/ þa skal Superintendens ordinera honn/ og skrifa med honum til Lienst mañsins yfer þeim sama Stad/ ad hañ med

med take han og stadfeste hū vegna vor.
Em huar sem nockur Riddaramañs Madur edur einhuerier i Capitulunum hafa jus patronatus til nockrar Kyrkiu/ þa mega þeir sialfer vtvelia / og med Nierads Profastsins rade tilskicka einn Lærdan Mañ til Soknarprests / til þeir rar somu Kyrkiu/ hñ so ad / su sama Per sona skal sendast til Superintendentem, og af honum Examinerast og yfirheyrast/ huort hañ sie vel lærdur/ og goodur sa eñ Soknarprest fyrr eñ hañ verdur jnn settur i þa somu Sokn.
J Kaupstødunum skulu Borgmeistarar og Raad Meñ hafa þañ Riett/ eirn en þar huar Raaded hefur til þessa Dags ecke plagad ad hafa nockurn slijkann Riett/ ef þr misbrwka ecke añars/ þessa vora Ordinantiu og skickan.
Nar Soknarmeñerner/ giefa ecke log lega Kallan jnnan tueggia Manada ep ter þess fyrra Prests Dauda og afgang þa sk vor Liens Mañ / sia se a vegna vor
 hafe

hepþ Rad yfer Kyrkiunne/senda til By-
skupsins eina Persónu til þeirrar Sókn
ar eda Stadar/og epter þad Byskupen-
um hefur litest hañ duganlegur/og hañ
hefur ordinerad hañ/þa skal fyrnefndr
Embættismadur giefa hm̄ Collationis
Bref vppa fyrr skrifad kall/ huortre per-
sónu Sóknudúren skal sijdan hallda.

Og vppa þad eingen ske koma vpp
a Predikunarstoolen med nockurn rang
an Lærdóm/ þa skal eingen Persóna þ
vill komast til Kienñemañlegs Embættis
j Norege/predika j nockru Stickte/fyrr
eñ hñ hefur fyrst kóed þ Byskupe j þui
Stickte z er af hönū yperheyrdr z hefur
Vitnisburd vm siñ Lærdóm z Religion.

Eingen Prestur þo hañ se allareidu
gamall og a efra Alldur komen/ ma loc
ka Bændurnar til ad kiósa hañs Son
til Kienñemañlegs Embættis/ og j sodd
an mata draga Bændurnar fra fyrr-
nefndum Frijheitum og rietrre Kallan/
z g ora þad heilaga Predikunarembæt

te

tt ad Arfagosse. Enn þar sem han̄ fin̄
ur sig vera so veyikan og vanmættugan
ed han̄ kunne ecke leingur ad framfylg
ia synu Embætte riettelega/ Og ef han̄
vill þa velviliuglega fra ganga/ og sitt
Vtvalningar Bref og Collats Bref
fra sier afhenda/ þa meiga Soknarmen̄
einer kalla og vtvelia einn annan dugan
legan Man̄ j hans stad/ huort helldur han̄
er hans Sonur eda ecke/ þar sem han̄ er
skars j Lærdöe ꝛ Lifnade ostraffanlegr.

Ecke ma helldur vor Befalnings ma
dur yfer Stichtunum fyrer Gunst eda
Gafur/villo eda vinskap/ a mote vorar
Ordinantiu hliodan/ stadfesta nockurn
til Soknarprests/vtan hann sie Exami
neradur og yferheyrdur af Byskupenu
huort han̄ sie lærdur og skickanlegur til
ad vera Soknarprestur/ Og ecke ma han̄
helldur taka peninga fyrer þa somu con
firmats og stadfesting so sem skiede i fyr
re tijdenne. Enn myklu sijdur meiga eda
skulu Superintendentes fyrer gunst eda

gæfur/Villo eda vmakku hindra nockra
þar fra ad verda Soknarprestar/ef þeir
eru af fyrr skrifudum fiø Mønnum þar
j Sokneñe/med Hierads profastsins ra
de þar til vtvalder/og eru lærder og dug
anleger til ad vera Soknarprestar.
Og aller Superintendentes j voru Rijke
N. skule vera forbeinkt/ad þr ept þeñ
an Dag medtake ongua nie Ordinere
eda vijge til Prests Embættis/vtan þr
hafe adur j nockur ar vel z kostgiæfele
ga studerat og jdkad sig j voru vniversi
tete j vorum Kaupstad Kaupenhafn/
ellegar j vorum loflegum Accademijs/
eda hia Skolum/z hafe skilesi þar vid
med Rectoris Goodu Testimonio. Og
vppa þad ad Guds Dyrd/og vorra Vnd
ersata i voru Rijke Norege/Gagn z bes
ta/kune þui meir ad efla og framkuæ
mast/þa viliuum vier þui so til skicka/ad
tolf Norsker studentar hier epter skule
hafa frijkost/j blano þra hundrad Stu
denta hier j voru Vniversitete/Af þr
andþeims

andheims stickte fiorer/ Af Biørgvina Styckte tueir/af Oslo stickte fio er/ Af Stafangurs Stycke tueir. Huorier po skulu hafa Biskupsins og Capitulans j pui Stickte/fra huoriu peir koma/ Commendationes/ ad þr hafe so forbetrad sig j Skolunum In Primis Artium elemen tis og so skickad sier j peirra Lifnade z hafe good Ingenia/ ad par sie god Von um pa/ad þr mune mz Tijdeñe/kuña ad verda hæfeleger par til ad veita Kyrk iu pionustunne forstødu.

Oss hefur eirnen virdst þ gott z gagn legt/ ad epter peñan Dag skule onguer meiga Ordinerast og vijgiast til Presta vtan þr hafe nockurt vijst Kall/eda sien par til skyckader/nema nockur ofur Na vdsyn sterleg kunne til ad falla / so vier meigum epter pui sem framast er mogu legt/ oda frij fra þra onadan/ z ad Byskuparner meige hafa pui Betre Rose ne Naer nockur Ordinerast/ pa ma pad j Nongan mata ligfast/ ad hañ vppleggie

a þeim Veige/ eda þar strax epter nock var Tufz Ols eda hallde nockurt slykt pancket /eda storueislu med dryckiusk ap og Ohoofe/þui slykt er meir ad styggia og vanheidra Gud/eñ ad packa hönum og dyrka fyrer sijna Naad og veitta vpp hefd.

Sierhuor Soknarprestur i Kaupst adunum og a Landsbygdeñe skal taka Vara a siñe Sokn /og ecke hafa med þa Sokn sem añar er til settur huorke ad hafa þar Kyrkiu þionustu med nock re predikun/nie ad fremia Grepftuñar Embætte/ellegar i nockurn añan maata vtan þad sie giort med Soknarprestsins Leyfe eda Byskupsins byfalning.

Fiñest nockur þar i noot ad giora/ þa sk han straffast þar fyrer af Yfervall enu epter Droñingar Laga Riette.

Ecke skal helldur nockrum preste Capellan eda Soknar Diakna leyfast ad reisa i burt fra synum Sokñ i nock urt añad Stiekte/vtan þeir hafe þar til

skrifad

skrifad leyfe af Profestenum/ sem vtrest se huört þeirra erende sie/ vppa þad þr skule ecke Ministerio til forcktunar vera halldner fyrer neckra Lausingia edr Landhlaupara eg hindrast so (kañ skie) i hiarlagum stodum/ frá þeirra þioni stu þelldur þar sem nockur vill reisa vr Ríkenu/ þa skal hñ hafa Byskupsins leyfe þar til.

Eidurenn sem hann skal vinna/ skal so liioda cñ ecke ordruuijs

EG N. vitalen Sokn aprester til þeirrar Kyrkiu N. lofa minum Nadugaa Herra Konge Trúskap/ ad eg vil styrkia til þess sem hans kongleger Majestat kann ad vera til Æru og Nytseme z Fridar/ So lofa eg þar efter enn/ ad eg vil vera kostgiæfen og astundunarsamur i mijnu Embætte/ sem mier verdur bifalad/ so leinge sem eg er þar vid. En þar sem eg oforvarande/ ellegar af mattlegum Breyskleika forsoma nockud

þa fyrergiefe mier. þad Gud fyrer sinn Son vorn Herra Jesum Christum/ Ed hier a mote vil eg af riettre Forsiktun eckert giøra/ So sannarlega hialpe mier Gud med sijnu heilegu Evangelio.

Sijdan skal vor Liensmadur strags þa hann kiemur til hans taka blijdlega vid hønum/ og senda hann so med Bref til þeirrar Soknar sem hann er kallader til/ so hun skule ecke þuijngast med lungu Kostnade/ z Kyrkian ecke helldur alls of lenge sijns Soknarprests z Saluforg ara þarfnist Guds vegna / huad ecke kann ad skie þ utan Naudsyn. Þui Kyrk ian/ sem so sender þa somu Personu til Superintendentem, og til Liensmannsins skal hallda hønum til hæfelegan Kost/ og faring/.

Ecke skal helldur vor Liensmadur ta ka nockud af hønum/ so ad vor Liensmann hafe sig ecke finna i/ slijkre Ofdyrfsku/ huørra vier høfum Superintendentibus fyrerbodet.

O

Og so ad vorer Prestar skule ecke sp-
nast ad neydast til af eirnre boluadre Si-
monia ad kaupa sier pad heilaga Kyrk-
iu embætte/ sem sidsämer z veckarder Da-
numenn skulu tilkallast/ og eirnen med
heilagre Aminningu til neydast/ ef þeir
vilia ecke afiars/ So langt er þar fra/
ad þeir sem slæmer/ odugleger/ z oguðleg
et eru/ skule kaupa sig þar til/ So kann
pad ecke ad hafa rom̃ Liensmonnum
sem hier til Dags hafde ecke Pavans
Byskupum/ vtan þeir vilie allra vest lás
kader verda þ Tyrannskap z Simoniam
Ep þar sem skrifarãnum sem Brief
en skrifar/ skal nockud giefast fyrer hãs
Erfide sem þo er lijted/ þa sie pad eirn
Dalur fyrer Æru eda virdingar saker/
þañ Dal ma sa same vtvalde Soknar
prestur giefa Liensmañsins Skrifara/
huorn hañ skal sial fur bitala. Eñ Kyr
kiañ sem hañ sender / skal bitala hans
tilheyrelegañ Kost og færing.
Nær hañ skal Ordineraſt þa skal

Superintendens hafa hañ j Kyrkiuna/ j þeim stad þar se n hañ byr/ eda annars stadar j Sticktenu/ huar hañ visiterar/ og fyrer hm Alltarinu bÿ fala hønum sitt Embætte / med suoddan skickun og Adferd.

Fyrst skal einn af prestønum, þegar Pistellen er vtlesen j Messunne, stinga vpp j Predikunarstolen z seigia so/ Þesse an Danumañ N. hefur su/ Kyrkiusokn N. vtvaled og kallad til ad þiona sier/ j þui heilaga Evangelio/ af huorre hañ hefur goodan Vitnisburd vm sinn Lifn ad/ og hønum hefur vered yferhlydt, af Byskupenum/ z reynest so ad hañ sie vel skickanlegur z vel ad sier j sijnum Skilninge/ og þeim sanna og einfallda Lærdome/ so skal hañ nu Ordinerast vigiast og skickast til þess sama Embættis fyr er Alltarenu/ med Guds heilaga Ords lestre og Aminningum/ z Handanna yf erleggingu. z m̃z einne christelegre Bæn til Guds/ Þar þ̃ oskar hañ z bidr Gud/

ad

ad sierhuør Christen villie bidia ad Gud villie lata þeßan sijñ Þienara vera sier þøgelegan og hñs Þionustu/ z hñ mætte koma Gude til Dyrdꝛ/ z til margra mña Sæluhialpar/ z þr sklu þacka Gude af Hiarta fyrer Jesum Christũ/ ad hñ virdꝫ est ad senda Predikara siñe heilagre Kyrkiu/ þui saññarlega eru þ þær giafer sem Christur gaf siñe Kyrkiu þa hñ for vpp til Himens/ so s̃ skrifad stendꝛ/ Eph. 4.

So skal hñ þa sem Embætted a ad medtaka / med nockrum ødrum Prestum sem þar kunna vid ad vera / falla a Knie fyrer Alltarenu/ a medan Skola Børn en syngia j Latinu/ Veni Sancte Spiritus. &c.

So skal Superintendens standande þ Alltarenu lesa þessa Collectu. Deus qui Corda fidelium, &c.

Og sydan skal hañ snua sier fram̃ til Folksins/ z lesa j Norrænu þa Heilogu Lectiu s̃ hlodar vm Biskupana af Pist lenum til Tijtum.

 Þar

Þar næst skal hann leggia fyrer þann sem Kyrkiu þionustuna sk medtaka eina Bifalning / ad hann skule riettelega predika Evangelium / og vtdeila Sacramentum tilheyrelega/ Item ad hann skule kienna riettelega vm Jdranena/vm Krossburdenn/vm Yfervalldeð/ og vm þa hlydne s þar til heyrer/ ꝛ vm þau goodu Verken/og ad hann skule med þeim riett ta og sanna Lærdome standa a mote øllum Villu Lærdome/ ꝛ hñ skule einnen jdugl ega lesa þa heilløgu Skript og jdka sig j þeñe/og bidia og akalla Gud jdug lega/til huørs alls hann skal suara med hærre raust fyrer øllu Folkenu/ad hañ vilie þad giarnan giøra/ kostgiæfelega med Guds Naadar hialp.

So skal þa Superintendens, þad er Byskupen/med þeim Prestum sem þar eru vidstadder/leggia Hendur yfer hann/ ꝛ bidia j modurmaale med klaarre Raust Pater Noster/og lesa þar med eina Collectu sem þar skal vera tilgiørd fyrer vt

an

an Ton. Ad sijdustu skal hañ bidia/ og allur Kyrkiufolknuduren. sk seigia/ Amē.

Sǫ skulu Menn songiá/ Nu bidium vier Heilagan Anda/ med ollum sijnum Versum.

Enn Superintendens falle a sijn Kne og bidie med sialfum sier/ Enn þegar þad fyrsta Vess er vt sunged/ þa stande hañ vpp aptur og snue sier ad Alltarenu Samuleidis skulu hiner adrer Þienarar standa vpp med þm sem ordineradur er og hann skal þa ganga frañ og standa ecke langt fra Alltarenu so hann meige medtaka þad heilaga Sacramentum/ til hvors hann skal þa ganga fyrstur frañ vndan ollum odrum:

Sǫ skal þa oll þesse Cerimonia vm Prestavijgsluna vera fullendud epter þui sem Paulus seiger/ Skiepnan helgast fȳ Orded og Banena/ ꝛc.

Sijdan skal Supperintendens/ senda hañ til Profastsins med sijnu jnnsigludu Briefe/ og leggia honum þid besta til

 vid

vid hann/so vel sem vid alla adra presta ef peir eru par nockrer fleire i peim sama stad/par sem hañ er stickadur til ad vera Soknarprestur.

Nar vor Liens madr hefur nockurt erende pangad (pui annars giörest pess ecke porf hañ ferdest pangad/allemasta til pess eins) pa skal hann Kongdomsins vegna/büfala Folkenu i peim sama stad ad pad skule skicka sier sem best vid fyrr skrifadan prest/og ad giefa hönum a sijnum Tijma þ sem hönum fellur til og hañ skal tilseigia pein pad alvarlega og hardlega/ ad hañ vilie Kongsins vegna straffa pa ohlydugu.

So er pad nu vor alvarleg bifalning ad vöier Liensmeñ skule framkuæma þta nær þr kuña ad ko.na pui vid audvelldlega.

Pau Likneske sem fafrodur og heimskur Almuge heiter og lofar ad ganga til/ og giörer peim Dyrkun/ til huorra meñ flyckiast eirnen af fiarlægum stad

um/med stærre Afgudadyrkan/skulu med ollu burt takast/med þui huør Madurveit nu vel/ad slijkt er ecke annad en afgudadyrkan.

Þeir Soknarprestar sem nu eru med sodan hætte vijgder z stickader til þeirrar andlegu þionustu/ad predika Evangelium/meiga so leinge halldast og kallast þad þeir eru sem þeir standa støduger j þeim riettu og sanā Lærdome/z godum Sidum og ærlegum Lifnade/ so þeir hafe ecke med timanlegar Sysslaner/sem þeim og þeirra Embætte koma eckert vid.

Enn þar sem þeir taka til ad verda adrer en þeir woru/og þeim ber ad vera z giøra þar eck hoot a nær þr eru amisser/þa meiga þeir vel/ epter Superintendentis z Profastsins skynseme/ setiast til rietta af Yfervalldenu/og lijka affsetiast og reiknast fyrer Oordinerada og ovijgda so sem annad almuga folk.

Soknarprestarner skulu aller almennelega/annad huert lifa hreinferduglega z

Hreinlyfe/þeim þad er giefid/ellegar o
vanryktadar Ecktakuinur.

Vier formerkium eirnen/huørnen su
mer af Prestunum eru alls øfmiog hug
ygder til ad kýfa og þrætta/ so ein þræ
ta hefur ecke enda fyrr enn ønnur up er
fører Nende / og þeir dyrfast sialfer ad
skrifa Stefnur/Proof og ønnur Brief
eda øfug Skiøl um veralldleg Mala
ferle/sem þeim bare ecke neitt mz ad ha
fa/ helldur ad lifa med Spekt og Roo/
ynder vernd þeirra Yfervallds/ Þui vil
ium vier j ønguan mæta læta þad vera
ostraffad/ef nockur Prestur lætur finna
sig med soddan Skript og Briefagiørd/
helldur skal hann þar fyrer af Lensmann
enum og Byskupenum setiast til Rietta
i fyrsta og ødru sinne/ellegar so/nær ein
gin ønnur good Raad vilia hialpa/þa sk
hann sem einn Orooafullur Ofridsamur
og ohlydugur Madur med øllu affsetiast
og rekast fra sijnu Kalle og Embætte/
og honum skal ecke audvelldlega vera

trúad

truad til nockurs Kalls aptur.

12 Preſtar og Diaknar ſkulu niota þeir ra ſomu Frijheita ſem þeir hofdu fyrr meir i Byſkupanna tijd/ og ecke framar þuingaſt þar med af oſſ/ enn þeir voru til forna þuijngader af Byſkupunum/ Enn ſo viliũm vier hafa chriſtelega til ſion/ ad þeim vercke þyrmt epter hentug leikum/ og oñur ny Þyngſl ſem Byſkup arner hafa vppa lagt/ og vier hofum af lagt/ ſkulu vera aflogd epter þeſſan dag og ecke leingur vppa þa leggiaſt.

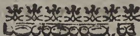
13 Huor ſem hefur eirhuorium Preſte eda Diakna nockud til ad tala fyrer eitt huort andlegt Mal/ þa ſkal hañ tala hönum til þ Hierads Profaſtenum/ elleg ar fyrer Byſkupenum i vors Liens Ma nd Naverũ/ þ huoriũ Stikte ſ þ er/ ſem ſierhuor hefur byfatning yfer / kuñe þr ecke þar ad forlijkaſt ellegar ſkiliaſt þar ad med Logum og Riette/ þa meiga þeir ſtefna þeim fyrer oſſ ſialfa/ ſie þ þ Gia lld eda adrar þuilijkar Saker/ ad einn

 Bonde

Bonde hefur nockrū Preste til ad tala med riettu þa skal hañ tala hønum til þ Nierads Profastenum/ j þui Nierade ã hañ byr og Nierads Profasturen skal vera plyktugur til ad hialpa Bondanum strags so myked sem riett er a mote þeim sama Prestmañe/ so framt sem Presturen vill ecke lꝍta Bondan klaga sig a Þinge.

Ef þad er þ ønnur veralldleg Mꝍl/ so sem vm Jørd/ Akur eda Einge/ þa sk hann tala hønum til fyrer Løgriettunne og a Løgþinge/ og þar sem presturen er forsomunarsamur/ og tilseiger ecke þeim sem befalning hefur yfer Stícktenu/ veg na vor nꝍr hønum er stefnt eda til talad fyrer Løgriettuñe/ ellegar a Løgþingum z hñ missir þa nockra Jørd eda Eign vegna sinnar forsomunar/ þa skal prest ur eñ z Diaknen standa oss til rietta þar fyrer.

Vm

Vm Vppheллde og Ferſorgun Guds ords Þienara.

Serhuør ſokn j Kaupſtødonum/ ſk ad minsta koſte/ hafa tuo predika ra/enn þar ſm̄ margt folk er j ein um stad/ þar ſem ecke er nema ein Sokn þar meiga Meń hafa þa fleire.

Og epter þui ad j voru Rijke Norege finnast margar Sokner og Annextur j huørium huørke er ſo margt Folk/ z þær eru ecke ſo vel forſorgadar/ ad huør ſokn kuńe ad hallda ſiń Soknarpreſt/og þar af kiemur þad ad eirn Soknarprestur neyddeſt til ad þiona mørgum Soknum/ þo þar liggie miøg j fiarſka huør fra aꝺare/ bade med ſiňu ſtoru omake / og heim til ſijtellrar Betrunar. Þui skal eingen Soknarprestur hafa fleire Kyrk iur/enn hann kann til Gagns/ forstø du ad veita med Ordſins Predikun og Sacramenntanna Vt Deilingu.

og med sijnum Diakna ad kienna þar Barnalærdomen og ad vitia þeirra a sij num Tijma z ad krenna þeim epter Or dinantiunne þad sem Superintendens og Prófasturen j þui sama Artiicle leggia fyrer hann.

Þad er epter Guds Løgum / sc og ep ter þeim gømlu Norsku Kyrkiu løgum (sem kallast Christenrettur) tieit z til heyrelegt / ad huør Madur skule giøra z giefa Tiund af øllu sijnu Kornsæde / hu ad sem þad heiter eda vera kann / og af øllum ødrum riettfeingnum Afla / eitu sinne a huøriu Are / Og þesse Tiund sk giørast og giefast j þeirre Sokn z Jør den liggur / og af þeim Manne sem býr a þeirre sømu Jørdu / eda Jørdena nýt kar / huørt helldur hn er borgen Bonde / Peparsueirn / Nýsmadur eda Pronustu Folk / so ad Presturen fær þar af sinn Part.

Enn j þeim Eignum og Stødum sem ecke verdur sád so miklu Korne sem aint

arsfadar/þar skulu þeir giefa/ Smior/ Fisk/z annad þad sem þeir plaga ad til unda og giefa epter gømlum sidvana.

Vier vilium hier med bÿfalad hafa vorum Liensmønum/ ad þeir skule lata Prestana z Kyrkiu veriarana vita j hu oriu stødum og a huørium Tÿmum þr vilia lata vppbera vorn part af Tij vndunum/ huar epter þr skulu leidrietta sig/ef þeir vilia vera þar vid/og Bænd urn" sien þa plygtuger ad lata jnskrifa huad þeir gialda og afhenda j sierhuørn part.

Ell þo þeir Edalbornu hafe oskad ad vera frÿ fra Tÿvndum/huørnar þeir eru þo sijnum Soknar prestum/ so sem þeirra Hirdurum/ sem hafa sana Sæalu forgun/med riettu plygtuger /þa vilium vier þo hafa þa aminnta / ad þeir vilie hugleida þad ad þeir sieu christner /og giefe sialfviliuglega Christi Pienørum sem eru hans Predikarar/og af þønum vilsender / huad þeim sialfum synest riett

 og

og gött/vppa þad su fordæming meige ecke yfer þa ganga/ vm hvøria Christr talar og seiger til Predikaranna / hvør sem ydur forsmaer / hñ forsmaer mig/ og hvør sem mig forsmaer/ hañ forsmaer þañ sem mig hefur sent. So skal þad eirnen liettbærara verda z betur ganga þeim Sodomitis/og ødrum Þra lykum a þeim sydasta Deige/eñ slykum Guds Ords og hañs Nadar forøkturum. Þar fyrer skulu eirnen vorer Liens Meñ af øllum vorum/og Kroonunnar Gotzum z Gordum/giefa Tyunder/ vppa þad ad adrer meige taka þar af god epterdæme Item meiga Lands Prestar/og so hafa Offur a þeim þremur stor Hatyd um/Joolum Paaskum Hvytasunnu strax epter Predikun/ og ma hvør offra epter synum Efnum og goodum vilia/ huad ȝ honum synest og Gud skylur hønum i Hug.

Og epter þui þad hefur til Forna vered hallded/ huad eirnē er skyrkt z stad

 þess

fest med adskilsanlegū Rietta bokum ad Soknar Prestarner fyrer þeirra Omak sem þeir hafa fyrer þrra Soknarfolke fyrer sijna arlega jnntekt og Offur/ ha fa nockur laun og tileinkada Nyru/ þa vilium vier hier med hafa bifalad ollu Soknarfolke med þessum epterfylgiande hætte/ad giefa og vtgreida sijnum Sælu sorgurum fyrer Pwsunar sie eda Niona vijgslu/skal Prestenum giefast sex Skill dingar/Enn fyrer Kyrkiu jnngongu sk huor Kona giefa Prestenum fiora Skill dinga/Item fyrer Greptrunar Embætte skal Prestenum giefast þ huorn Bonda eda Hwsfru nær þau jardast/eitt Mark enn fyrer Pionustu Folk og Born/ skal ecke neitt giefast.

Þeir sem þurfa prestsins Þionustu vid/enn bwa langt fra hanns Heimele og þat sem hælkasamlegt og farlegt er ad reisa) skulu veita honū goodan styrk og fararbeina til Lands eda Vatns / so hañ kunne vel fram ad komast epter þui

 sem

sem Landslegenu er hættad:

Og skal huør Soknarprestur hallda sÿnum Prestagarde/med allre sinne Rentu/og þui sem þar liggur til med riettu so sem pad hefur af gamallre Tyd þar til leiged/ og huad sem þar er ranglega fra komed/an Doms eda Laga/pad skal koma þar til aptur med riettu.

Og epter þui pad hefur vered sidvane j nøckrum Stødum j vôru Rÿke Norege ad Soknarmeñerner hafa vppbygt þriu Hws/og þeim vid Magt hallded fyrer þeirra Soknarpresta/sem er eirn Borgara Stofa/eitt Herra hws eda Sængar Herberge/og eitt Hesta Hws/ þa skulu Soknarmeñerner framveigis vppbyggia þau sømu Hws / og hallda þeim vid Magt/huar sem pad hefur af gamallre tÿd vanalegt vered.

Øll Inventaria sem presta Gørdonum eiga ad fÿlgia/skulu vera þar med/ ꝛ ecke vigslast ꝛ skiptast j burt fyrer Penınga/ellegar fyrer adra Wøru þegar vm

skipten

skipten verda.

Og epter þui vier høfum til vijsenda formerkt/ huørnen ad Prestagardarner hafa vered storlega nnsbrwkader af pre stanna forsomum/og morgum til Hneyx lunar/so þar hafa vered hallden Ping/ Krambwder vpp settar/og Ol vpp lagt annad huørt a sialfum Prestagørdonum ellegar þar skamt fra/ huar af ad fylg er Dryckiuskapur/høgg og slag/z mørg oñur vanskickan/Og Menn giæta ecke ad þui/ad veru elskulegu þar tilskickudu Rykisrøde/hefur hyfalad vered þetta z añad þuilykt af ad taka/og er þo eñ nu framed og forsuarad af nockrum einstiin ødum Mønnum / þa vilium vier slijka vanskickan (som Ping setning/Krambw der/og ad setia vpp Ol i Prestaña gard um) alldungis og streingelega hafa for erboded og aftekeð vnder forbrot þess sa ma Krams eda Varnings/og vnder að ad tilheyrelegt straff. ... þar skulu og einnen til skickast suetr

Kyrkiu Veriarar j huørre Sókn ſem
ſkulu hafa Raad yfer Kyrkiuñar Rentu
og leggia hana til Kyrkiuñar Gagns/ ⁊
þar med vppbyggia og forbetra Kyrkiu
na. Þo ſo ad þar ſem Kyrkiuñar Ren
ta kann ecke hrockua þar til/ Þa ſkulu
aller Sóknar Mennerner vppbyggia
Sóknar Kyrkiuna/ ⁊ Mwr Kyrkiugard
ſlaa/ og fullkomna þad jnnan Ars/ nær
þeim verdur þad til ſagt/ huøria Nlute
eda huør tilføng/ ſierhuør ſk leggia þar
til/ Nuad ſem þa kiemur ecke fram j
Tijma/ þa ſkal tala þeim til/ ⁊ bæte þar
fyrer/ ⁊ þa ſkal eirn ⁊ ſierhuør ſamt fra
mleggia huad ſem hønum hefur tilſagt
vered.

Eingen ma briota vpp KyrkiuGolf/
ed/ huørke j Kaupſtødunum nie a Lands
bygdeñe til nockurs Mans Greptrunar
fyrr enn Kyrkiu veriararner eru þar vm
ſpurder/ og þeim ſk giefaſt þad ſm Kyrk
ian ſkal hafa þar fyrer/ til hialpar/ til
ſinnar vppbyggingar/ af Erfingiunum
hiu

hins Framlidna/ellegar ſa vyſſa borgun þar fyrer/ Huad Kyrkiu veriararner ſku fœra til gods Reikningsſkapar / epter Guds til ſkickan og Heilagra Mañа ſet ninge/ Skal þ eirnen vera ſtreingelega fyrerboded/ ad eingen ſkule j Kyrkiunne eda j Kyrkiu Gordunum tala ødrum jlla til og Otilheyrelega/ eda heitaſt huør vid annañ eda ſla huør annañ ellegar fliugaſt a af dryckiuſkap/ eda giøra nøck ud annad þuilijckt / Huad ecke hœfer ad giøra j þeim ſtad ſem Guds Þionuſta ſkal ſkie/ Og þeir ſem ſlijkt giøra ſkulu ſtraffaſt þar fyrer ſo ſem tilheyrelegt er.

3. Þad er z ſo vor vilie og Bifalning/ ad Kyrkiu Fridurenn og Kyrkiu Gards Fridurenn ſkule halldaſt/ og ſtraffaſt ſo ſem Þing Fridur/ / þeir ſem ecke hallda Heilagt a auſlum Suñudøgum og a ød rum Helgidis døgum/ ē til ſett er/ z bod ner eru j vorre Ordinantiu. og finnaſt j mote ad giøra/ annad huørt ad aka eda annad erfide ad fremia/ þa ſkal ſierhuar

þeir straffast so sem vm Helgebrot epter Løgum/sem er/ad hñ skal giallda þriu Mark.

Kyrkiuveriararner skulu med Profastenum forsuara Soknarprestana ꝛ svara til þeirra Mala/og hvad sem þeir kunna ecke ad giøra til gagns a Þinge þa skulu þeir jnnfara þad fyrer Yfervallded/ꝛ koma þui so til leidar/ad Prestarner meige fa sijn Riettinde eda sijna Renku med godre greidslu.

Og þar sm nockud er einhuørstadar fra teked/ anuadhuørt Bondagarduꝛ/ Akur eda Enge/ Skogur/ Fiskevatn/ eda nockud slijkt mz orietku/þa skulu þr vera þar vt vm/ad þad meige koma þar til aptur med riettu. Og þad bioðum vi er og bijfølum vorum Lensmønnum/ ad þeir legge alla sijna kostgiæfne þar a/ ad þad kome þar til aptur/ef þad er mz oriettu fra komed/ Þui Evangelium tekur ecke fra neinum þad hans er/hello ur hialpar þad sierhuørium til ad vern

da

da allt þad hønum til heyrer / so skulu
Men myklu sijdur vilia taka fra Guds
gielld / huad gott sem þar er til lagt.

Vm Kyrknanna og Presta Gardanna Jarder og Inuentaria.

DAR ber ad finast a Domkyrkiun-
ne / og a Kongs Maiestat, Hws-
um og Gørdum / vijst og klart Re
gistur / huad fyrer Jarder sierhuør Kyr
kia hafe / z huørsu mykla Landskylld hu̅
vpp bere þar af ad lega. Sømuleidis
og so huad til Prestsins Vpphelldis
hafe af gamlre Tijd skickad verid / vppa
þad / ad ecke sem nocke Presta eda aklog
um Eignur vppa / huad Kyrkiune eda pre
steinum tilheyrer med riettu / ad Men kun
ne þa ad hafa þessar Reikningsbækur
j Hende / og giefa einum og sierhuørium
þar af riettu Vtskrift huørnen þar vm
finnest vppteiknad og j̄ skrifad / þui þra

 tur

tur vm Jardaklaganer eiga ad jafnan aft i Lögriettuna.
So lijst oss og eirnen gagnlegt / ad huor Kyrkia hafe sijna Bok (sem kallast Kyrkiu stoll) j huørre klaarlega upp teiknast Kyrkiunnar Jarder/edur arleg Intekt.
Item hennar Ornamenta og Kyrkiuvenarar sem a huoriu aare eiga slijkt ad vppbera/ og færa til Reikningskapar/so z sa Reikningskapur sem a huørju Are skier vm jnntekt z vtgipt/so Kyrkiunnar Forsuars men og Yfervalldenn meige vita / huar Kyrkian skule sækia sitt Goss eda peninga/ eda krefiast þeirra þo slijkt Goss sie eirnen sijdan sookt fyrer Lögriettuñe/epter þeirre Bijvijsing sem vtskrifud er af fyrr skrifudum Registrum z Bokum/og verdur þar epter jafnglad.
Sømuleidis sk z vera vm Kyrkiunnar Inuentaria/vppa þad ad sodan Suik og Vndersferle sem fyrr var gieted/skule ecke leingur skie / so og allt Kyrknanna jnnen

Inventaria skulu kostgiæfelega ransakast af vorum Lensmønnum og Byskupum og vppskrifast j sterlegar Bækur/ og ein um og sierhuørium skal vera hallded til þess/ an allrar forsomunar vnder alvar legt Straff/ ad giøra so og hafa huad Rieft er.

Predikarar og Soknarprestar skulu enguan Kaupmänskap fremia/vtan mz þui sem heima hia þeim sialfum aflast z huad sem þeim tilfellur j ärlega Ren tu. Mykly sijdur skulu þeir hallda Øl til kaups/edur Ølkro/edur Dryckiu hws/ og alltijd skulu þeir ganga j riettū Presta Klædum/so sem vel kañ ad soma Guds ords þienorum/og þad sama vil ium vier hafa sagt eirnen vm Superin tendentes og Predikara j Kaupstødonū og vm alla þa sem þiona Kyrkionum/z Skolonum med þra Hwsfreyum/Børn um og Hiemafolke.

Einginn skal taka ad sier nockra So kn a Landsbygdenne/ vtan hann sie þar

 til

til Loglega kalladur. Vier viliũ eirn en ad huortar Sokner sem af Gamalle tid hafa leiged til nockurs Lanukada mis skule þar til liggia med þeirra Frijheitum.

Nær Lansprestarner deyia/ þa skal epter lifande Eckian hafa sitt Upphelld e j Sokneñe med synum Bornum eitt heillt ar epter Prestsins Afgang/ fra þeim ars Deige a huorium hañ deyde og til þess sa same ars Dagur kiemur næst þar epter/ so ad henne kunne þar a millum ad vera hentuglega forsorgad/ a þessu are sem er heñar Annus Gratiæ/ (Pad er Nadarar) ma huñ vpp bera alla Rentu/ vtan Kyrkiu og jnnan/ vissa og ovissa/ hallda hia sier eiñ Capellan/ og lata hann fa Kost z kaup (huort z heñar Saluge Madur hefur haft eiñ Medþienara/ ellegar Superintendens hi alpar hefe med einum Capellan) epter þui sem Profasturen/ z tueir Soknarprestar sem þar bua næst tilsegia/ og skal

þad

þad ecke reiknast huad hann hefur sialf
ur i sinna Lijfs tijd af sinne Rentu for
þienad / þui huad sem nockur Madr for
þienar med sijnu Erfide og omake / þad
reiknast ecke fyrer Naadar veiting. Enn
þar sem nockur verdur þar fyrer i han
kalladr til þeirrar Soknar / ad vera þar
Soknarprestur / þa skal hann ecke ad sijdr
þiena þeirre Dandekuinnu fyrer einn Ca-
pellan / allt til þess ásetts Nars Dags.
Enn hun skal þess a millum taka Rent
una / og hann skal / so sem þyrr var gieted /
láta sier nægia med þad sem Profastur
enn og adrer tveir heidarleger Prestmenn
tilsegia þeim / og giora þeirra a millum
fyrer ecki villd og Vinskap. Enn þar
sem hann er Giftur / og kann þar fyrer
gagnlegast ad vera ad hallda sier sialfum
sinn eigen Kost / þa skal hun lia hønum
eina Stofu / og nockurt annad Plaats ept
er henntugleikum / og hun skal einnen gie
fa hønum nockurt vist fyrer hans Kost
og Laun / til þess ad hennar aar er vmlided

ept

skyler þui sem Danū Mønnum synest
jafnast og riettast vera / Enn nær
þad var er vte/ þa skal hun vijkia af Pre
sta gardenum/ef Söknarpresturen vill
vera so strangur/ Og þar sem þeim sem
epter kiemur/synest þetta ad vera so nock
kud hart eda þungt/þa skal hañ so þein
kia/ad hañ fae þetta allt aptur fyrer sij
na epterkomande Eckiu a sijnum Tijma
huers z hñ þikest hi̅ vti a mis ganga.

Vm Vpphellde Prestāna j Kaupstødunum

Til vpphellldis þeirra Þienara sem̄ predika j Kaupstødunum / skulu Menn lata fylgia allt þ̄ Gotz z Soknunū heft hed tillagt til þessa dags z þ̄ z þar til heyrer af gømlum Riette. Til huorrar Soknarkyrkiu j Kaupstødunum / skulu vtveliast tueir Kyrkiu veriarar ellegar Diaconi/sem skulu hafa Registur vppa alla Kyrkiuñar Rentu/z skipta hene a huorill Fiordunge Arsins

a millū Pienarafia/ellegar huonar þad kann hentugast ad skie/og giöre af öllū Nlutum Reikningskap a huoriu Aare/ openberlega j Rꝫdsins Nærveru.
Kyrkiuverfararner j Kaupstodunum skulu forsorga þeirra Predikorum z sok nar Prestum (med ödrum Kyrkiufiar og Söknar pienurum) bꝫkuæmelega z skic kanlega Bwstade/og med Kyrkiufiar ve ningum hallda þeim vid magt/ z byggia þar vppa huad sem vantar til Nwsafia epter þui sem þorf giorest/ m z bꝫkuæme legum Studerunar Nwsum. Sömuleid is skulu þr hallda Skoolunum z Skoo la Pienarafia Nwsum vid Magt.
Nuar sem j einum Kaupstad eru flei er Sokner/ þa skulu Kyrkiu veriarar ha llda Skoolanum z Skoola pienara Nw sum vid magt/ þo so ad þar sie giordur greinarmunur a millū Kyrknafia/ so ad su Kyrkian ꝫ mest er meigande sk leggia mest til/ ept. vors Ljensmſis/ Superinten dentis, Profastsins z Rꝫdsins tilloggū.
 Kyrk

Kyrkiuveriararner j Kaupstadonum/ þ skulu vpbyggia ꝛ forbetra Kyrkiugar dana/epter þui ad allstadar j Stodonum huar sem nockur Riettur ꝛ good skickun helst/þer alltijd ad giefa nockud til Kyrkiunnar/fyrer Greptrun þeirra Framlidnu epter þui sem Borgmeisturonum og Radenu synest/og so sem þeir til skicka/ Huar fyrer vier bifolum eirnen hier med forr skrifodum Borgmeisturum og Radenu j Stodonum/ ad ef þeir hafa ecke þetta giort hingad til/þa skulu þeir giora þad framveigis/ epter þui sem hentugast og gagnlegast er fyrer huan mann ꝛ Dag/epter þui vor Ordinancia er vtge in gen/so framt þeir vilia ecke vera klagad er af vorum Liens Monnum og straffader þar fyrer.

Og epter þui j Kaupstodonum giefst ecke neinar Tiunder til Kyrknanna þa skulu þeir sem hafa keypt sier Stolastæ ar halda þeim j sijna Lijfs tijd ꝛ so leinge sem þeir lifa.

Enn þar sem þeirra Synner/Datur eda adrer Teingdamenn girnast a Stolafiodu þar epter/pa skulu þeir giefa Kyrkiunne þar af so sem Yfervalldenu j þan Stad / med Kyrkiunnar forstiondorum synest riett z tilbærelegt vera/ Þui skulu Kyrkiuveriararner lata giora eina Bok j huørre þeir skulu sijdan huad epter ann ad vppteikna greinelega/ a huørium tijma sierhuør giefe vt Peninga vppa sijna Stolasiødu/ sem hann skal hafa og hallda so Menn kunne af ars og Dags vppteiknan þess betur ad leidrietta ef þar vm vppbyriast seirna nockur þrætta eda Agreiningur.

Ecke meiga Kyrkiu veriararner hell dur jnnsetia nockurn/eda jnn þreyngia honum þ. Peninga saker j Eodra Manna Stola/ so leinge sem þeirra eigen Ættmenn og þeirra vrleger Viner vilia giefa þar fullt af. So meiga ecke helldur þeir sem eru þeirra ÆttMenn eda Viner meina eda banna nockrum Manne stad eda Plats

hia

hiä sier j stoolnū a medan þar er Rwm til/sem Kyrkian hefur ecke feinged full nad fyrer.

Þo ber eirnen þeirre Näfversku sid seme og audmykt ad halldast Nær sem nockur Deyr j burt af einhusrium/Sto ole og añar kiemur jnn j þañ Stad/þa skal alltijd sa hiñ Ellste standa næst Gangveigenum/og sijdan hiner adrer ep ter þut sem þeir eru Gamlee til/ j Rod husr epter añan. Gud vill huørke hier nie j nockrum ødrū Stødum lijda neitt Dramblæte/og ecke skulu helldur vører Bijfalnings Meñ læta þad skie fyrer vtan tilbærelegt Straff/huør hellst sm slijkt giører af sierlæte og af Meinade.

A Landsbygdenne fylger Stoolstada Gardenum og þeim sem a Jørdu byr/ eñ ecke Ættingium & Teingdamøñum so sem af gamallre Tijd hefur eitnen halldeð vereð/epter þut ad sierhuer gief ur sijna Tijund af sijre Grund sem hn hefur gagn af/þo med soddan Näfver

skū og

sku og Sidseme/ epter þui fiorda Guds Bodorde/ z so sem Sidsomum ber og þa fer ad giora.

Nar nockur Guds Ords Þienare deyr j Kaupstodunum /þa skal Sofnud uren hafa vmhyggiu fyrer hans eptterli fande Eckiu/þad brodum vier/ henn sku le ned þad fyrsta forsorgad vera epter kenār e fuum/huad vier bifolum vorum Borgmeistarum og Radmonum j þeim sama Stad.

Vier vilium z/ad þeir skule til skicka þeim somu Eckium fra Bostad/og þar sem þess gioreſt þorf/forsorga þeim mz nockru Vpphellde/af Fataks Folks Ki stu/ellegar so/ad helften af þeirre arle gre Rentu/sem þeim Framlidna hefde til falled/mæge leggiast henne til einu sinne. Superintendens med Lensmanni enum siae þar til/nær þeir fara þar vm huort þetta sie so giort.

H Vm

Um Soknar Diakna

Effter þui þar finst stoor ꝛc olhydan legur Bkestur j voru Ryke Norege a Soknardiaknum / so ad a moste þui þar er ein Sokn sem hefur Sokn ardiakna / þa eru þær margar sem engan hafa. Og huar sem þær Kyrke nock urn ad fa sem villde þiona fyrer Soknar Diakna / þa hefur han þo huorke Nære nie Bwstad / og þar fyrer sæker huer sinn veg / og leitar sier Næringar.

Þa vppa þad / j voru Ryke Noregé kunne ad hallda st ein riett ꝛ lofleg Kyr kiu skickun / þa viliu vier ad vorer Bi falnings Men skule so mykt ed sem fram ast er mogulegt / tilskicka einn Soknar diakna til huorrar Kyrkiusoknar / sem kunne ad taka vara a Saunguunum j Kyrkiunne ꝛ a añare Diakna þionustu.

Og þar fyrer skulu vorer Bifalnings men yfer Stickiunum huor j sijnu Stick te og Nierade / ransaka huar þar vantar

Diakna

Diakna / og huar sem Diaknen hefur ecke sialfur Diakna bwstad/ sie hann til af Kyrkiunnar eign/ pä skulu þeir skicka hönum pad af Kyrkiunnar / Enn þar sem pad er ecke af hennar eign/ pä meiga þeir vnna þeim fyrer Festing/ eda fe skepeninga norkurs Abylis af vorte og Chrckiunnar Eign/ og höndla so a mill vm Sokn^n Mannana z Diaknana/ ad þeir fae tilbærelegt Vpphellde / so pad gange lyt anlega til a bædar sijdur.

Soknarprestarner meiga sialfer med Profastsins Rade/ og med sex hinna hell stu Soknarmanna samþycke/ kiosa sier z kalla einn Soknardiakna/ þo skal hann sendast fyrir med Brief til Byskupsins/ so hann meige sia hans Testimonium/ z reyna huernen hn̄ skilie Catechismum/ og huort han̄ kun̄e ad syngia i Latinu eda Norsku. Enn þar sem pad er langt fra þeim stad sem Biskupen er/ þa ma Profasturen hlyda hönum yfer og med taka han̄/ og nær sem Byskupen Visite-

rar þar vm/þa skal sa same mætekne Dj akne koma fyrer Byskupen:

So skulu Soknardiaknarner/vndervys sa þui vnga Bændafolke j Catechismo og Barnalærdomenum / einnsinne j Vi ku/j þeim stad og a þeirre Stundu sem Soknar Þesturen til setur og tilseiger/ þui aller Diaknar a Landenu skulu eins kienna Barna Lærdomen/ Og þar sem þeir eru ecke hæfer til þess/þa meiga þr ecke vera Soknar Diaknar.

Vm Capellana Embætte.

SO leinge sem eirn Soknarprestur er vngur sialfur z hraustur/þa sk hn̄ huorke nie ma mz godre Sam visku/ skiota Embættenu fra sier/z vpp a annan fatækan Mañ/huorium hann kañ ad giefa nockud lytels hættar fyrer hans Þionustu og Omak/enn hañ lifer sialfur j Idiuleyse og Vellystingum/ og vpp

vpp her po alla Rentu/þui þar sem þeir vilia bera þad fyrer sig ad þeirra Sokn sie so stor / ellegar ad þeirra Annexiur sieu so margar / ad þeir kunne ecke einer saman ad bistyra þui / Þa vilium vier gi efa vt vora Bifalning/ad huad sem ofmiked er fyrer eirn / þad skal skiptast a medal tueggia/ so ad huor þeirra fyrer sig/kunne ad hafa skickanlegt og tilbære legt Vpphellde / og ad Soknar Folked misse ecke sinnar Sæluhialpar Vnderuijsun og Forsorgun.

Þad skal ecke helldur leyfast / ad þeir Soknarprestar sem hafa Capellana / sku hallda Capellanenum hia sier a nockrū Sunudøgum/ z i soddan mata forsome þær Annexerudu Kyrkiur/ z þeirra vid etuijsan/ Huør sem finst þad ad giøra een storra og merkelegra Raudsynia/ strassest par fyrer sem tilheyrelegt er.

Ecke skulu par helldr lijdast nøckrer þeir Capellanar sem sig lata leigia til Soknana / þui þeir muna valla kūna

 med

med godre samvisku ad giøra sijna Pion-
nustu/eñ sijdur ad standa støduger y Frel-
singunum. Þui so sm̃ þeir sm̃ taka sier
til Herradæme yfer Soknunum/giøra þ
ecke þar fyrer/ ad þeir vilie vita Folk
sins Gagn z Besta/med goodum Raadū
og kiennngum. So ynsetia þeir og eirn
en o̊tilega þa sem Ohæfelegaster eru yf-
er Folked/og vtreka j soddan mæta (so
miked s. þeir kunna ad giora) alla Guds
hrædslu vnder Gudhrædsluñar Skine og
yfervarpe/þar þeir ynsetia optsinis yfer
þad auma Soknar folk Vlfa. þ Hird-
ara/og þad sem eñ meira er/ ad sumer-
huorier hafa alldrei vered vijgder eda skic-
kader til nockrar Pionustu/eda nockurs
Embættis j Kyrkiunne/helldur eru þeir
ecke annad eñ Leigu Meñ eda Leigulid
ar/ og j soddan mæta ohæfer til nockurs
puilijks Embættis/ Vier vilium ecke sei-
gia þa Kyrkiureyfara / og Stallbrædur
Simons Galldramans/sem fyrer Gunst
og Gafur leita þeirra eigen Avinings.

 epter

N. Epter þui vier formerkium/ og hua
rnen sumer af Prestunum/sem hallda
sijnum Bornum til Skoola / fara so ad
vid Soknar Bandurnar/ad þr na þui/
ad þeirra vnger Syner fae Lofan z til
søgn vm þad Kall/ ad þeir skule hallda
Soknenne, epter Afgang og Dauda
Fodur þeirra/ þo Međ: kune ei þa all
drei ad vita huad af þeim mune vilia ve
rda/ huar af ad epter fylger stor Ban
skickan/þui med soddan hatte verda pre
starner Falsarar a mote Gude/z Yferva
lldenu/og Nræstiarar fyrer sijnum Sokn
armøñum / þad Heilaga Ministerium z
Guds Ords Þionusta vanbrwkast z gi
orest ad Erfda Gotze/og þeirra Syner
verda later og Forsomunarsamer/ so ad
nær þeir verda allareidu vtsender til ad
studera / þa er þo þeirra Hokun þar sy
st til hneiga/ ad þeir vilie Forbetra sig
i neckurn mata / helldur taka þeir va
ra ad Jduglegum Dryckeskap/ Leikum
og Spilum/z gioꝛast so Dramblater z

 lauß

Lauslæter so sem optlega hefur fundist (bui verr) þar fyrer vilium vier soddan Beckiakall og Erfdakall med ollu aftek ed hafa / so ad eingen Prest Son ma ed ur skal fa Kallan eda vtvalning til sin ar Fodurs Soknar alla þa stund sem hanns Fader er a Lyfe / eda hañ er j sinu Kalle og Embætte.

Ecke ma helldur nockrum Preste leyfast / ad kalla sier eigen son sier til Capellans eda nockurn framande / eda vandalausan / sem hañ ætlar ad giefa sig a Doctur / z j soddan mata ad draga Soknarmennena fra. sijnum Frygheitum vm þeirra riettu Kallan / helldur nær hañ verdur suo Gamall og Veykur / huad sumer hafa suik samlega fyrer sig borid hingad til / ad hann kan ecke ad veita sijna Embætte Forstodu / so riettelega sem hañ skyllde og villde / þa skal hañ vnder vijsa þad Superintendenti / og oska af honum eins medþienara j Guds Orde / so skal hañ hiaf þa honum / og lata hañ þa eina frooma persona sier til adstodar / þui onguer mega hueske hallda Capellana j sinum Soknum / nie settia þa þar inn / utan þeir sieu adur af Superintendente examinerader og reynder / og hañ hallde þa gooda og duganliga.

Huoru

Huørn sem Superintendens formerker
þa ad vera hæfelegañ þar til / z hañ hef
ur gooꝛa von þar vm / þañ skal hñ til þiss
sama Gamla Prestz mans senda / ad hñ
giefe hønum Brief vm Capellans Kall
an / huørt eirnen skal hlioda vm þad hu
ad hañ skule hafa ærlega j sijn laun / og
ad hann vilie hallda hønum hia sier / so
leinge hañ skickar sier ærlega og vel / og
þangad til hønum verdur med einhuør⸗
ium betre Kostum forsorgad / so huørke
skulum vier ne Superintendentes verda
framar þuijngader af fyrr skrifudum
Capellanum / og vm añad fleira sem j ei
ns Capellans Brief ber ad setiast / Þet
ta Kalls brief skal su sama Persona ha
fa med sier til Byskupsins / og læta sig
af hønum Examinera og Ordinera / so
sem til heyrer / Eñ hans Kost z Tæring
j soddan erendum ber þeim gamla Pre
ste ad bitala.

Vad Laufsinne ma ecke helldur leyf
ast sem jnner hafa hingad til haft / ad

nær þar er Dyrtijd/ þa giefa þeir sijnū fatækum Capellanum orðlof/ og fa þeim Neyðkroken j Mussen/ so verdum vier sijð an og Superintendentes omakader þar med og þuijngader/ Þui vill fyrst sa sem sodan orðlof var giefeð / læta forsorga sier aptur/ þar næst/ þegar betre Tijð verdur/ þa kiemur hiñ aftar aptur z. osl ar Capellans. Þar fyrer viliū vier z so hallded hafa/ ad huer sem hefur Capellan a medan goed Tijd er/ skal hallda honum og fæda hañ j þeirre dyru Tijd/ ellegar ad missa Capellan seirna.

Ecke skal helldur Soknarprestenum leyfast ad vijskwfa nockrum Capellane fra sinne Þionustu/ sem gitnest þar vid ad blijfa/ vtan so-sief ad hañ giete ædur bijvisad/ad hañ hafe einhuorn so storan kreft/ad honum meige ecke an hneyxlun ar leyfast ad vera þar leingur/ og ad þar gange løglegur Domur a mille þeirra/ sem jke hallde riettar Saker til þess adskilnadar/ Og þar sem nockur Capellan

pellan fyrer utan skilnadarsaker/yfergie fur sitt Kall af sijnu Laussiñe/ann Pro-fastsins og Superintendentis Vitundar/a Pa er Superintendens ecke plycktugur ad hialpa honum inn aptur i nockurn ann an stad/þo hñ hafe alla reidu Prestsins og Sokuarfolksins goodan Vitnisburd. Pad ma ecke hellour vera/ ad Super intendens meige skicka nockrum Fatækū Presie nockurn Capellan/eda preyngia honum til ad hallda hañ/utan hañ hafe þess sialfur ostkad fyrer sijns Veykleika saker/nema pad sie ædur klagad og bevi sad fyrer Byskupenum/ad Soknar Prest uren forsome sitt Soknarfolk/og hñ kun ne ecke ad veita þui pa Pionustu/s hon um ber/og Biskupen hafe ædur aminnt hañ/ad hañ skule lata Folked vera uel telega forsorgad/med tilhyrelegre Pionu stu/añadhuort af sialfum sier til/ellegar af einhuorium Capellane/og hañ hafe pad ecke vil ad giora/ pa ber honum añ adhuort ad hallda eirn Danumann fyr

 er

er Capellan/edur ad missa Soknena.

Eñ annars ma þad vera hm̃ j sialfræde/ ad kalla sier til Medhialpara þañ sem hm̃ sialfum synest/ og hañ vill helldst hafa hia sier j daglegre Umgeingne/ z vid sitt eiged Bord/ eñ þo fyrer utan alla Underhyggiu um Ættmeñ eda Teingdameñ eda Mægder/ Þui þar sem meñ villdu naudga nockrum Soknar Preste til ad medtaka nockurn Capellan/ Þa mætte bæde Soknar Presturenn sturlast þar af/ z lifa so frañveigis j Natre og Ofund/ og Capellanen kynne ad verda tratzugur og hofmoodugur/ og forackta þañ gamla Prestenn/ og stæra sig þar af ad hañ være skickadur til hans af Byskupenum. Þad er og so tilbærelegt z ther istelegt uppa bædar sydur/ bæde ad Soknarpresturen hallde siñ Capellan ecke so sem eiñ Vinnudreing/ eda so s̃ eiñ Plogkall/ helldur virda og styrkia hañ so sem Guds þienara z medbrodur j Guds Orde/ z ad veita honū þar fyrer eñ mægilunar og vondra Orda/ og fyrer utan al

la Ovilld Nardsynlegt Wpphellde/ med Wiat og Ol Sïöfü Saung varma/ Lios Klæda puott og ákad/ So z goodan styk- nær hañ sk Soknarprestsins z sijns Embættis vegna reisa nockurstadar til Lands eda Vatns.

Þar næst ad Capellanen skicke sier eir nein vid Soknarpresten/ suo sem vid sinn Fødur og Hwskonda/ tilheyrelega med allre Hlydne/ Audmykt og Kostgiæfne Sidsemie og Trwskap/ fyrer vtan alla Puerwd og Motvilia/ a moote Soknar Prestenum/og hans Hwsfru/ellegar hñs Folke. Enn huar sem annad verdur funded hia nockrū Soknarpreste z Capellane/ þa skulu þeir vera þar vm aminter/og setiast til Riettar og straffast/ept er þui sem Soknenne er hættad.

Capellanen ma ecke helldur giptast jñ j Soknarprestsins Hws/fyr̄ vtan sijns Pastoris z Hwsfødurs vitund/ þuiad slikt vill giora allra mestu þyngsl/z epter sig leida jlla Forlykun.

 huórn

X Hvørnen þeir Forherta skulu bannsetiast.

Þ VJ Banned er su seinasta Rett ing sem Kyrkian hefur til ad hønd la þar med vid opinberar Synd er og Leste / z þar fyrer skulu Men hall da þui stre ingelega fram a þessum sijd ustu Tijmum med allre alvøru og Kost gæfne gæta þar ad giøtur / hveriar þær Persónur sieu sem eiga ad bannsetiast Sem eru þeir sem liggia opinberlega j Syndum z Løstum / z styggia so z hneix la christelega Kyrkiu / So ꝫ Hoordoms Menn / Fiollulijfis Menn / Okurkallar / Oforyckiu men / Blodvargar / og þeir ꝫ ordskiemma Men / Ofrijkes Men / og þeir sem hallda sig vid nockra vitanlega Villu / enn allrahelst þeir sem lasta og foracta Guds Ord / þeir sem opinber lega og ann alls Guds Otta so syndga / og hroosa sier þo miøg med stoorum ord um af Evangelio.

þa

Þo skulu Predikararner hier vel skyn samlega og forsialega hondla / og þe z ecke slags af Bræðræðe eda Nætre eda nockre eigenlegre Olund eda ovilld bañ sette nockurn sem þeir formerkia ad sie sekur j slykum Misgiørningum. Myklu sidur skulu þeir bannsetia fyrer nock kar Synder og leste/ so sem fyrer Þiofn ad og stulð/sm kañ ad vera klagad fyrer þeim/ad þad hafe skied/eda einhuørium til falled/z er þo ecke vitanlegt/huør slijkt hafe giørt/enn vel meiga þeir klaga þad fyrer Søfnudenum/ad slijkar Synder tijdkest j kristelegre Kyrkiu/ og bidia Gud ad hañ vilie opinbera slijka Menn og snua þeim eda straffa þa / Enn ecke skulu þeir bannsetia nockurn þar fyrer/ þui sa sem bañsetiast skal/ hañ skal vera ad slijkum Verkum kuñur/sem hañ er asakadur fyrer/z ad hañ liggur hard vitlega j þeim Syndum/og v.ll ecke leid rietta sig/epter þad hñ er þar vm aminñt z ei nie lata af slijkum Lostum/ z giora

 Jðran

Jdran þat fyrer / huuar sem nockur Predikare formercker ad nockur af hns tilheyrendum z Soknarfolke verdur yfer fallen edr hindradr af slijkum storglæpū þa skal hann sinna þann sama Mañ / og aminna hañ vinsamlega og brodurlega med Hoogværum og godum Ordum / vm soddan hans Misserle og aminña hañ el ÿslega a mille þeirrar somu Persoonu og syn / alleinasta ad hn rade boot a þui z giore jdran j Tijma / so framt sem hn vill ecke falla vnder Guds og Yfervallsins Straff.

Enn þat sem hañ kañ þar med ecke neitt ad vtrietta eda framkuæma þa ma hann taka med sier eirn Danumann eda tuo / z j þeirra Næveru vnder þrra heyrn / aminña hañ vm hañs misferle / og aminña hañ ad giora Boot og betrun / kuñe þad ecke ad hialpa þa ma hañ openberlega af Predikunarstoolnum j næveru z vnder heyrn christelegs Safnadar aminña hn med Nafne / z radleggia ad hn vilie

vilie enn nu j. tijma lꝏta af ſijnu ſynd-
ſamlegu athæfe/ z ſetie honum fyrer viſ
ſan tijma ad koma fram. z medkienna ſitt
Misgiørning. Og þar ſem hn vill þad
ecke ad helldur giøra/helldr liggur hard
wdlega j ſinne Bondſku og jllum Aſet-
ninge/ ſo þad verde hueꝛium Manne vit
anlegt/annadhuort fyrre/ellegar af ſlijk
re aminningu/þa ma hann bannſetiaſt z
hallldaſt fyrer Heidingia z fordæmanleg
an Mann/ſo ſ Chriſtur kienner/Math. 18.

Ecke ſkal ſlijkum bannſettum Mønn
um leyfaſt ad ganga til Sacramenntis
Alltareſins/þeim til Fordæmingar/ſo le
inge ſem þeir lꝏta ſig ecke angra þad
þeir hafa ſo openberlega jlla giørt/enn
vid Predikun meiga Menn loſa þeim ad
vera/þo ſkulu Menn þeſſ a millum aminn
na þa koſtgiæfelega/ ad þeir ſkule ottaſt
Gud/og ecke forackta þann ſama Doom
ſem Predikararner hafa Safnadarins
vegna lꝏted hlioma yfer þeim/epter Gu
ds Rꝏde/ vppa þad þeir vppvekie ecke

 neꝺu

nockurn ſtærra Guds Dom a mote ſier/ og ſnue ſo þeim nodurlega Wende Kyrkiunar til ellyfrar Fyrerdæmingar. Þui huad ſem Predikararner alyckta j þeirri mata epter Guds Orde/ þad vill Gud hallda med fullre Magt.

Þo meigum vier vel hafa mannlega vmgeingne med þeim bannſetta/ſaker al menniſklegs Fridar z Roſemie/en ecke ſku lu Men hondla vid hañ ſo ſem vid eirn Brodur/vppa þad ad hans Odygd ſkule Kyrkiunne ecke tilreiknaſt.

Allt annad heyrer Yfervalldenu til/ Þui Gudlaſtar Hoordoms Menn/ Jom frukreinkiarar/ Kyrkiu Reyfarar/og þeir ſiri ogudlega yferfalla Kyrkiurnar/falla eirnen vnder Suerded/ſo er og Suerded ſo miked Kyrkiunne plycktugt/ vm ſijna þionuſtu/ad hun meige vera j Fride.

XI Huørnen Menn ſkulu vitia þeirra ſem vanþærer og Fatæker eru.

Þetta ber z so allra hellst miest gob um Predikurum ad giøra/ þui slijk um Manneskium er allra mest þo af þar a (fram' ødrum) ad heyra Euã gelium/ og þar medtaka þad eirnen' all sa hellst/ þar fyrer skulu Predikararner jduglega vitia þrra/ sin̄ Sataker z Vañ mattuger eru/ z aminna Folked kostgiæfe lega(þegar þar giefst nøckud Efne til) ad Men̄ skule nøckud tijmanlega/ epter þad þeir eru Siuker ordner/ senda bod epter Prestenum so þeir kuñe sijdan þess optar og jduglegar ad koma til þeirra Og giøra þeim Aminningar/ og giefa þeim gód Rád/ og bijda ecke allt til sijd ustu Neydar/ vtan so sie ad nøckur verde hastarlega fangen z yferfallen af brad um og Hvarande Krankleika og Siuk dóme.

Nuørt sem þeir eru einusinne kallader þangad/ skulu þeir sijdan stundum optar vitia epter þui sem þeim Siuka giørest þørf/ vtan þn̄ hafe nøckra adra hia sier

 sem

sem honum kuñe fullnægu ad giøra/med tilheyrelegre vnderwijsan.
Enn þar sem þeir eru ecke kalladir/ þa eru þeir riettelega afsakader þo þeir kome ecke.
Enn þegar Presturen kiemur þang ad/ad þionusta hinn Siuka/ þa skal hañ fierdeilis giefa giætur ad/huørnen hann hafe skickad sier j Guds Orde/so hann kuñe þess betur ad vnderwijsa honum til gagns.
Þar næst/ ef so er hattad efnum hins Siuka/ad hañ kuñe þad ad þola/ þa skal Presturen af klaarum z liosum Greinum j Skriptenñe beuijsa/ad aller Menn sieu Syndarar/og ad þeir fae Syndaña Fyrergiefning alleinasta fyrer Trwna a Jesum Christum.
Sijdan skal hañ vnderwijsa þeim Siuka til huørs Christus hafe jnn sett sijna Kuølldmaaltijd epter jnnehallde þeirrar Amiñingar sem fram skal setiast fyrer hañ ædur eñ hañ er þionustadur.
 Hier

Nier skal Presturenn byfala ad breida einn hreinan Dwk á Bordet/ z lata setia vpp eitt logande Lios/ ef þad er fyrer Hende.

So skal hann leggia Braudet á Pat
tinuna/ og lata Wyn j Kaleikenn/ og nær
þad er giort / þa skal hann snua sier til
þeirra/ ꝫ þar eru vid stadder/ og segia.

Vor Herra Jesus Christus seeger so
sialfur/ Matth. 18. Ad huar sem tueir
eda þryr eru samansafnader j mijns Nafs
ne/ þar sie hann midt á millum þeirra/
Og huørs sem þeir bidia j hans Nafs
ne/ þad skule þeir vissulega fa.

Og epter þui vier erum nu j Herrans
Nafne hier til samans komner/ ad hall
da minning hans Kuøllldmaltijdar/ þa
villium vier j Guds Nafne giefa þessum
vorum Siuka Broodur (Systur) hans
H. Sacramente/ huør nu kann ecke ad
komast med oss til Alutteckningar z sam
neytis þeirrar christelegu Kuølldmal-
tijdar j Kyrkiunne.

Sijdan skal hann med klæare Raust lesa j Norrænu/fyrst Credo z Pater no ster/og sijdan Insetningar Ords Kuollds mæltijdareñar/z seigia.

Vor Herra Jesus Christus a þeirre Natt sem hañ var forraden/zc.

Og videila þeim Siuka so Christi Lijk kama/so sem Meñ plaga ad giora.

Þar næst skal hañ eirnen taka Kaleiken/og seiga. Lijka so tok hañ Kaleiken/zc.

Pienararner skulu og færa sig j sijd samleg og hæfeleg (þo almeñeleg) Prestz Klæde/nær þeir hafa Sacramented so med Høndum/ þui Verduga Sacramente til Heidurs og Virdingar.

Ad sijdustu skal hañ kostgiæfelega vnderuñsa þeim Siuku vm Skijrnena og Krossburden/og vmfrañ allt añad/med leggia hønum ad hafa gooda Þolenmæde/Þui vor Herra Gud sender oss Kross burden/ecke vppa þad hann vilie fordiarfa oss/helldur ad kalla oss til Jdrunar

og

og Betrunar/og ad kienna oss so ad þeck ia bæde sialfa oss/ og so hañ veite oss sij na Rad z Giæsku þegar hañ verdur til beden og akalladur. Þui huørn hañ elsk ar/þañ hirter hñ/og hefur eina sierlega þocknã a hønum/so sem eiñ Fader a sij num Syne / Og þar fyrer er þetta sa Sabbats Dagur/huørn Meñ skulu vor um Herra z Gude helgã hallda/ad meñ lijde alla hlute þolenmodlega/eirnen þo ad þ skyllde vara allt til Dauda/z gill da Lyfed/ ad vor Skijrn meige so verda fullkomen hellst vegna þss/vor Daude i Christo er eingen Daude / helldur eirn jñgangur til þess saña Lyfs/so sem skri fad er/Huør sem truer a mig/ sa skal all drei deya.

Enn huørier sem j þeirra Lyfstijd hafa forackiad Evangelium/eda lifad jlla/vilie þeir snuast/ vid Predikarañs A miñingar a sijnum sijdasta tijma/ þa er þad gott/ enn vilie þeir þad ecke giøra/ þa ma þeim ecke giefast þad Heilaga

 Sacra

Sacramentum Lijkama og Blods Herr ans Christi/so peir medtake þ ecke sier til storrar fordæmingar. En huørier sem Christum vidurkienā/og kañast vid siñ vondan Lifnad/z beidast Sacramen tis alvarlega/þeim meiga Menn giefa þad ad Naſkalauſu/þui Þienaren kann ecke framar ad ranſaka og dæma/eñ ep ter þui sem hañ sier og heyrir.

Þar ad auke ſkulu þeir koſtgiæfelega vitia þeirra Fatæku j Spitølunum/ einuſtñe eda tuiſuar j Viku/og hugga þa vinſamlega j Guds Orde/og ſømuleidis vnderviiſa þm epter þui ſ þørf giøreſt.

Nuar sm Meñ hafa nockra efaſeine vm þann Siuka/ad ſkie meige/ad hann eda hun leggeſt Siuk/og læte sem þau mune ſtrax (edur jnnan ſkams) deyia/ vppa þad þau kunne med ſoddan hætte ad na Sacramentenu ſuikſamlega/ fra Huøriu þau hafa langan tijma hallden vered ſaker þeirra Saurlifnadar/eda ve gna þeirra añara ſtorglæpa/ fyrer huør

ia

ta þeim hefdi bored ad standa openbera Skript/þa meiga Meñ befala Gude þad Mal/enn veita þeim Aflausn og Sacramented/eñ taka þa trwlofun af þeim ad þar sem þau verda heilbrigd aptur/ þa skule þaug sialf bidia christelegann Söfnud ad fyrergiefa þeim sijna Synd Og þar sem þad finst ad þau misgiöra nockurn tijma leingur/so sem þau ha fa adur giört/þa skulu þau bañsettiast og rekast af þui Profast dæme/eda hu ersu langt sem Yfervallded fravijsar þeim.

XII Huörnen Prestarner skulu vera hia þeim sem vegna þeirra Misgiörninga skulu Aflijfast.

AD vitia slijkra Illrædis mña er eitt af þeim Myskunarverkum sem Christus vill kann ast vid/ og vel launa a þeim sijdasta Deige/ Matth. 25. Þar fyrer

 skulu

sku Predikararner nær þr formerkia/ad
sodan Jllrædismeñ eru til Dauda dæm
der/vitia þeirra optlega/svo þr kuñe æd
ur ad tala vid þa og vnderuijsa þeim til
Nuttekningar Guds Nadar/ og leggia
þar a sijna allra mestu Kostgiæfne. Þui
epter þui ad slyker openberer Syndarar
hafa j langa tijma forackt ad Gud z ha
ns Ord/þa munu þeir valla kuña ad la
ta sier riettelega vnderuijsa vni Guds
Nad/vtan so sie þeir verde openberlega
og med mijkellre astundañ amiñter z leid
riettir med trulegre vnderuijsan. Eñ þar
sem Gud giefur þeim sijna Nad/so þeir
med riettre alvoru vidurkieña sijnar syn
der/ og angrast af Hiarta vegna sinna
Misgiørda/ og Meñ formerkia ad þeir
hafe teked Guds Ord sier til Hiarta/og
þeir jata sijna Tru vm Guds Nad fyr
er Jesum Christum z girnest Sacram̃en
ted/þa skal þeim þad vissulega giefast/
þo einum Deige eda tueimur adur eñ
þeir verda riettader/ Eñ hina adra hiæ
huorium

huorium ecke finnst slijk vidurkienning/ Trwarennar/ þa ma hañ bijfala Gude Enn þo skulu Meñ eckert forsooma ad vndan draga af þeirre Vnderuijsun sem þeim ma veitast.

Þar epter nær sa Dagur kiemur/ a huorium þeir skulu Rietlader verda/ þa skulu Predikararner vera hia þeim/ nær þeir verda vtleidder/ til siñar Pijnu/ og hugga þa med Guds Orde/ sem sier vil la snua til Guds/ en amina hina Nard hiockudu skarplega/ og leggia þar til Bæna akall til Guds/ vm hañs Nad/ z allt þetta med kostgiæfne epter þui sem þeir hafa Vit z skyn a.

Þui hier ber eirnen riettsinnodum Predikara ecke sijdur en a Predikunar Stolnum ad skicka sier skynsamlega/ og þar fyrer skal hañ hafa Colligerat og samandreiged sier þau hellstu og mestu Argumenta/ med huorium slijkar Aumar Mañeskiur kunna ad vppvekiast til sannrar Jdranar og Jdughreyste/ og allt þta

 skal

skal takast af Ordum og Epterdæmum heilagrar Ritningar/ Ecke meiga þeir helldur yfergiefa þa/ eda skilia vid þa/ fyrr en þeir eru rettader og aflyfader.

XIII. Hvdrnen Menn skulu jarda Lijk.

GRefftran fra Daudu er reiknud a mæal Mystunarverkasna z su seinasta þionusta sem sier huør Christen kñ ad veita od rum hier j Heime/ þar þ skulu Þienarearner læata sier ecke leidast ad vitia þangad / nær þeir verda þangad kallader.

Nar sem nockur Christen er afgeingen og sofnadur j Gude / þa skulu hans Viner eda Erfingiar veita honum heidarlega Greptran epter hans eda þeirra efnum og formegan/enn þo fyrer vtann øll Hofmodugheit/ Ofdryckiu eda adra

Van

Manskickan sem j nockuan mata skal li-
dast eda leysast/ huerke j Kaupstodonū
me a Landsbygdenne / so vel sem eitnar
Natur eda nockra Natta vackt yfer Li-
keru/j hvorre Wackt ecke finst, aflad eñ
Gillde Giestabod/Dryckiuskapur/ Leikur
og Aw ssietan/so sē þia Heidingium/ þar
sem alldrei er nein hugleiding vm Daud
an. Vm slijka hlute skulu voter Fovitar
hafa geoda tilsion/so ad Mēñ hafe þar
a tilheyrelegt hoof og skillning/ so framt
þeir vilia ecke strafflast þar fyrer/so sem
þeir ed styrkia z sampyckia Heidingia-
legt athafe j vorum Londum z Rykium.

J Kaupstodunum og huar ȝ nockrer
Skoolar eru/þa skulu meñ vtvega þien
ustu Presisins/Kluckarās/Grafarās/sko
lameistarās mz Skolanū/ Nær Grøfen
er þa bwenn og Tijme er til ad bera Li-
ked til Grafarennar / þa skal allt vera
til reidu z til fulls bwedvm Likeð/nære
vm fyrstu Stund epter Midiann Dag/

J vij

og þa skulu Men̄ taka til ad hringia/ ec ke vegna þeirra Daudu/ helldur til þess ad vppvekia þa lifondu til christelegrar Aminningar. Þar er nu eckert Uppkast vid ed af þeirra oguđlegu Saaluhringingū/ ad jafnsnart og Mnden er lidin af Men̄ eskiunne/ þa meina þeir ad þeir vilie hrin gia Saalena jnn j Himerijke/ og giora þar vppa omboguleg a langt skrafl. Soddan̄ Saaluhringingar (epter þui þad er ecke an̄ad en̄ Vantru og Villa) skulu med ollu afftakast/ og ongvar adrar Hringingar leingr leyfast/ en̄ a medan þeir Framlid nu eru borner til Grafarennar. Hvor sem ecke lætur sier hier med nægiast/ þan̄ sk yfervallded setia til rettar.

Straz þegar teked er til ad hringia med Kluckonum/ þa gange Skolabornen sidsamlega og skickanlega fra Skoolanum fyrer Dyrnar þar sem Lijked er jnne/ þar skal þa eingen leingre duol giorast med Mat eda Drycke / hvorcke j Nwsenu ne a Strætenu / vppa þad ad

Hring

hryngingarnar med Kluckonum skule ec ke vera ofleinge og misbrwkast med fa nytum Niegomä/helldur skulu peir sem Lyked bera/strags flyta sier.

Þa tekur Skolen strags til ad syngia Nu bid eg Gud þu nader mig/ꝛc.

Af diwpre Nryggd äkalla eg þig/ꝛc.

Midt j Lijfe erum vier/ꝛc. ellegar nö ckra adra Psalma j Modurmäle.

En hafe sa sem grafast a vered lærd ur Madur/þa ma vel syngia Lyksaung ei j Latinu. Si bonæ suscepmus&c.

Mediæ vitæ in morte sumus og þass Hymna, Iam mœsta quiesce querela&c,

En huar sem Skolaborner eru ecke ellegar a Landsbygdene/ þa meiga þeir fylgia þeigiande epter Lykenu/sem þad læta vtbera.

Og þegar fleire Lyke eru a einum Deige j Kaupstedonum/ þa skulu þeir eirnen skicka so til ad þau verde oll bo ren a fyrr skrifodum tijma/so þau kune vnder eirnre hringingu ad iafnast sama

huør til þess Legstadar þar sem þau skulu greptrast / og ad ein Predikun kunne ad skie yfer hm øllum sem a þeim Deige verda Grafen j þeim Kyrkiu Garde/ Nær Menn eru þa komner til Grafarenn ar/ þa leggia Menn Lijked nidr/ z kasta þar Mølldu a/ enn Skoolabørnen meiga syngia a medan.

Nu løtum oss / hans henar/ þeirra Lijkama grafa.

Enn ef þad er a Landsbygdenne/ þa er best ad Folked synge/ Nu bidium vier Heilagan Anda/ ellegar / Vier trwum aller a einn Gud.

So skal Predikaren þa (ef þess er þar vm beden) og epter þui sem Tijmanum hlyder/ giøra eina stutta Lijkpredikun þ almwganum/ til Lærdoms/ Huggunar z Amiñingar / wr S Pals Pistlum/ eda aħarstadar wr Skrifteñe.

Og ad sijdustu bidie hañ alla ad falla a Knie/ z akalla Gud/ ad þeir meige all er standa stødugir j Trwññe/ bæde j Lijfe

og

og Dauda/ vppa þad þeir kyke ad lifa
j Guds Otta/ og deyiä Christelega/ og
ad verda ad eilijfu Saluhólpner.

Sie þar Skoolen vid/ þa skal syng
ia allra seinast/ Sofe hn̄ nu hier j fride.

Allan annan Megomahætt/ sem hing
ad til hefur tijdkast/ skulu vorer christeleg
er Vndersꝍtar/ lꝍta med ꝍllu falla og
afleggiast/ sem er ad drecka sig Druckna
hiar þeir skulu fylgia Lijkenu/ so ad þeir
tyna þui stundum: eda lꝍta þad slꝍmle
ga falla.

Item/ Ad hringia med Bioꝍllum eda
smakluckum/ huar sem þeir fara framm
mz Lijked/ ellegar aḿan soddan apahætt.

Oss hefur einnen vered vndervijsad/
hvorinen þeir j Norege (sierdeilis þeir j
Nordurlandenu) hallda sionardryckiu eda
Erfe/ so sem þeir kalla/ þad ad vera/ ad
drecka Skal fyrer Sꝍl þeß hins Fram
lidna/ ad hialpa hꝍnum þar med til eins
gods Herbergis/ huad alldre ætte ad hur
ast medal Christenna Maña enn sijdur

ad thykast/ og þeir sem slijkt giòra/ eru Vantruaren̄ar Børn/ þulad þad er ecke Christins Māns/ heldur galdra z Vit lausra Māna hegdan og hōvane/ Þar fyrer huer sem hiedan j fra sinst med soddan vānskickan/ hān skal tilbærelega straffast

Aller Christner skulu grafast j Kyrk iu eda Kyrkiugarde/ þo med Forniāna le yfe og vitund/ og skal Lyked med þad all ra fyrsta þā þar er fært til/ flytiast til Graftrar stadarins/ z ecke seirna en̄ fyrir an fimta Dags allra seinast.

Ecke mā helldur sa nockut grafast fyrer vtan Kyrkiugardenn/ sem j Kyrkiu garde ber ad liggia/ vtan þad sie giort af Neyd z þreyngingu.

Ef nockur hefur Lijk ad flytia fra sier og hefur ecke heima styrk þar til/ þa sk hān kalla þar til sijna Nagrāna/ so mar ga sem med þarf/ z skulu þeir aller plyk tuger til ad koma hōnum til Hialpar/ ellegar bæte þar fyrer.

Nafe og nockur Lijk og kuñe ecke ad flytia

flytia þad j burt/fyrer Sioo ofarum eda Fiøllum/þa skal hñ ecke lata Lijked liggia a Jørdu/helldur flytia þ j eitt Nøs og setia þad vpp þangad/ þangad til þ verdur flutt.

Enn ef Lijk finnst liggiande j Skog ie/eda vt a Mørkene/ ellegar j Vatne/ þa skal sa sem þar byr næst/þegar hønum verdur þ vnderuijsad vakta þad z flytia þad til næst liggiande Kyrkiugards/ og krefia hialþar af sijnum Nagrøñum so sem fyrr skrifad er/huør sem þa fiñst oviliugur/skal straffast þar fyrer z bæta vid Yfervalldet.

XIV Huørnen Yfersetukon um skal vnderuijsad verda.

ODdan YfersetuKonur skulu Menn hafa/sem eru ærlegar z Gudhræddar/ og hafa nøckud Vit og skyn a sijnu Embætte/ og bwa j þentugum stødum/ Fatækum

ſo vel ſem Rijkum til Hialpar. Predik=
aratner ſkulu vnderviſá peſſum Yfeiſe
tukonum/þegar þær eru þar til vtvald
ar/huſinen þær ſkule hegda ſier / bade
vid Sangarkonurnar og med Feſtred.

Fyrſt/ad þær ſkicke ſier ſo vid Sang
ar kuinnurnar/ og vid þær ſem nærkom
nar eru/ad þær kuñe ad hugga þær z a=
minna þær til Packlætis/ Fyrſt þ Guds
bleſſan/ſem er Lijfſſins Upoſtur/I uor=
bleſſan ecke veiteſt ollum Kuinnum/Þar
næſt af þui ad Gud er þeim ſialfur na=
lægur til ad veita þeim ſijna Hialp og
Naſtod/ þar ſem hann er akalladur og
til beden/2. Machab.vij. z giører ſialf
ur hid beſta med ſinne eigen nærveru.

Frammveiges ad þær meige ſkilia/
ad þau Harmkuæle ſem þær lijda j Fad
inguñe/ſie eiñ Kroſſ ſem af Gude er vp
pa lagdur/Gen. 3. huør þo mune ſnarle
ga med Guds Hialp ſnuaſt þeim til ſtor
rar Glede/Joh. 16.

Og þo þær ſkyllde rata j nockurn
Lijfs

Lijfs Naska/pa skule pær po samt vera Polennmodar/og bijfala sig Gude med øll um þeim sem bera hans Kross:

Enn þar vm þurfa Menn po ecke mar gt ad tala/ vtan þar synest stor Naiske a feidum.

Nier ad auke/ ad þar hegde sier so vid Fostred og Lijfsins Avøgst sem þar fyr merkia ad daed hafe j Modurlijfe / ad þær bijfale pad Gude/og vite/ad pad ko me sier ecke vid sem Daudt er/ og ecke j Neimen fædt/allemasta skulu þær kapp kosta ad Barnsmoduren sem j Neydenne er stødd/meige holpen verda.

Enn ef þær finna ad Fostred sie lif ande/eda kome nøckud j Lios/ po so nær re sem daudt / pa skulu þær po ecke ad helldur skijra pad / so sem Menn hafa fordum plagad ad giøra/ fyrr enn pad er med øllu fædt / þui pad kann ecke ad end urfædast sem ecke er enn fædt/helldur bij fala pad ad eins Gude/ med þessum eda þuilijkum Ordum.

O Herra Jesu Christe/þu sem hefur eina sierlega Þocknan a øllum þm Børnum sem til þijn verda boren/ og medtekur þau giarnann til eiliifs Liifs/ Þu sem sagder/ Lated Børnen koma til mijn. Epter huørium Ordum vier offrum þier þta Barn ecke i Fadmenum/helldur i vorum Bænum/ O Jesu vor kiære Herra og Frelsare/ medtaktu þad elskulege Herra/og lattu þad eiliiflega niota þeirrar Endurlausnar sm þu vtvegader oss a Krossenum/ A M E N.

Og þar sem so ber til/ad Barned deyr O Skijrt/þa skulu Menn þo ecke efast nie mistreystast vm þess sama Barns Saluhialp/epter þeim Ordum/ Lated Børnen til mijn koma/ z vm huad þier bidied.

Ein þar ẽ Barned er i Lijfs Haska

þegar

þegar þad er nu Fædt/þa skal Yfersetu konan med ødrū fleyre Dandu Kuinnum sem þar eru vidstaddar/bÿfala þad strax Gude/med þessum eda þuilijkum Ordū.

O Herra Jesu Christe/ vier opprū þier þetta Barn/ epter þijnu eigen Orde/og bidium þig/ad þu medtaker þad/og læter þad verda eirn Christen Mann.

Ellegar seige þar so med þ snarasta O Herra Jesu Christe/ medtaktu þetta Barn/og þar med skal þad strax skijrast med þessum Ordum.

Jeg skiire þig/ J Nafne Fødurs/og Sonar/og Heilags Anda/Amen.

Þar sem Mēn hafa flytt sier/ so ad Barnenu er ecke Nafn giefed/þa mēga Mēn giefa þui Nafn seirna/

Sijdan skal bera þad til Kyrkiunnar/ alleinasta vppa þ Barnsins Skijrn mete stadfestast af Kiennerunū/ ꝛ auglysast

og auglyſaſt og kuñgiørast j Gudfedgin aña Nafveru.

Eñ j aunguan mata ſkal þad Skſr aſt vpp aftur/ſo vier briotum ecke mote N. Ritningu/ vtan ſo ſie/ nær Prestur en hefr yferhlydt Gudfedginunū/ þa ſie nockur efe a vm Barnſins Skȳrn ſo ſ fyrr var ſagt.

XV Huørnen Meñ ſkulu vnderviiſa Sængarkonum

Vi ſoddan Barnamædur/eru þau riettu Guds Verkfære hønum til heidarlegrar medferdar/ og þar ꝼ helldur Gud þeſſ meir af þeim ſem þau eru Nakomnare Fædingar tȳmanum.

Þar fyrer ſkulu Predikararner vnd erviiſa þeim koſtgiæfilega/ad nær þær ſo eru/ þa ſkule þær venia ſig a ad byfala Gude ſem optaſt/ſinn Lijfs Avøxt med þeſſum eda þuilijkum Ordum.

Vier þøckū þier eiliiþe Almattuge Gud

Gud/ byrer þessa þijna Blessan/ og vier bidiū þig O Herra Jesu Christe/ ad þu vilier lata þeñan Lijfs Avoxt þier ætijd betaladan verda/ Og epter þui þu hefur befalad/ ad lata Børn en Koma til þijn/ þa Offrum vier þier z þetta Fostur med þessare vorre Bæn /ad þu medtaker þad/og later þad faa eilijft Gagn af þijnu Heilaga Dyrmæta Bloode Amen.

Soddan Børn sem so verda epter þeir ra Efnum/ og epter Christi eigen Ord um /hønum bijføslud og feingen hønum j hendur/ þau meiga Meñ ecke hallda ad vera Fordæmd j Moodur Lijfe/ helldr enn Børn Israels Folks/ sem ynnann þess Attunda Dags dou O Umskoren huør Meñ hallda þo ecke Fordæmd ad vera.

Suo er og þetta þeirra Huggun) ad þær þurfa ecke ad ottast/ þær heyre

Dioflenum til/ so sem sumar hafa af sinē Faviſku og Vantru meint til þessa Dags.

Enn þo sliſkar Maſſ eſkiur freiſtest ſtundum meir enn adrar / þui Sathañ leggur ſig fastlega þar til/ad hañ kuñe ad giøra Kueñmgnnanum þeſſa þeirra Kallan hatursſama z leidenlega/ fyrer huøria þar pocknast þo Gude allrameſt j. Timoth. ij.

Jtem/Þo þær ſieu frij fra Moyses løgmaale/ſo þær þurfe huørke ad hegda ſier þar epter/og ecke ad lata Þienara na leida ſig jnn/ Nær þær ganga j Kyrkiu epter ſinn Barnburd/ þa meiga þær þo hallda ſig heima ſo ſem ſidur er til/og eñ þo þ ſie ecke giørt fyrer Weyk leika ſaker/þa ſkulu þær þo giøra þ ve gna Sidſeme og Virdingar/ ſo þær ſku le ecke vera nøckrum til Hneyxlunar z til vondz Epterdæmis/og þar med kann ſkie ſiae jlla fyrer ſijnum Børnum.

Huørn

L

XVI Huornen høndla skal med þær Konur/ sem liggia sijn Børn j hel.

Ha Kuinnu sem so Ovitande og a mote sijnum Vilia liggur sitt eig ed Barn j Hel/fyrer huøriu Sokn ar prestarner skulu þo taka vara Folk-ønu kostgiæfelega j sijnum Predikønum/ so þad skule ecke skie / hana skal Sokn arprestaren lata koma fyrer Superintendentem/ og hun skal beidast Aflausn ar af hønum af þeirre Synd/so skal Superintendens seigia hefie møgulega Fie sekt/so hū giallde vt so marga Peninga sem hun kan vel ad koma af stad/og þe ir sømu Peningar skulu leggiast til Fa tækra / j þa almenelega Ølmøsukistu. Enn þegar nockud slykt til fellur nord ur j Landenu/ þa skal Profasturen af leysa þar so sem adur er sagt.

III
Um Barna Scholana.

AD Børnen meige riettelega uppfuptast/og j sijnu Hugsko te underbwast/til ad læra Evangelium/af huorium under bwninge sa fyrste Æskuallður Barnaña verdur skickanlegur til sannrar z christelegrar Gudhræslu og til aña ara Mañdygda/og ad nema þær Lister/huoriar miñ ked kuñe ad hialpa/annadhuort ad læra þad sem heyrer til Guds Dyrdar j Christendomenum. Ellegar ad vardveita gott Civile z veralldlegt Regimente

J sierhuorium Kaupstad skal vera eirn Latinuskole/og duganleger og hentuger Forstiorar sm hønum kuñe ad stiorna/minst tueir eda þrijr/Til þess Skola skulu Ungmeñen setiast/so þau falle ecke fra Christo aptur/huorium þau hafa einuñse vered helgud og jnnplontud j Skijrneime. Eñ

Eff Gooder Predikarar skulu allstro tæadleggia Almwganum j øllum siødum med allre Kostgiæfne/ ad Foreldranner hugse med sier/ad þeir eru synum Børn um þetta skylduger/ og ad Gud heim te þetta af þeim/og þess krefie og eirnenn almeñeleg þørf og Naudsyn/ad þar me ige vera nockrer þr til/ fyrer huorra ad stod vier kunum ad læta saña Gudhræd slu epter oss j christendomenum hia vor: um Epterkomendum/ellegar ad hafa þa sijdarmeir j veralldlegu Regimente/ Al- þydunne til gagns og gooda/ A þetta sk. Superintendens eirnenn med vorum Tienstmønnum amtha kostgiæfelega/ og fylgia þar ad alvarlega/ nær þeir ferd- ast vm Stickted/ og vegna ver bioda og bifala þad streingelega/ad þad skule so skie/Jæ/ þeir skulu og so hialpa þar til badi med Ræd og Dæd/ ad Skolarner meige eflast og forbetrast.

Huørnen Skoolunum skal hattad vera

I Sierhuørium Kaupstad skal verä einn Skoole/eđ aller adrer Niaskolar sem hier z huar plaga ad halldast/skulu af leggiäst/ so skal skiptast j fleire adskilianlegar Lectiur/so þar kunne ad gioräst greinarmunur ä millum Barnaña/Ecke skal þar helldur añad kienñast j þeim Skolum enn Latina/þui lati nu Skolar plaga ad spillast og fordiarfast af Norskum og Þyskum Skoolum/ So leita þeir eirnen sijns eigen Gagns og frama/ og siñar betrunar/ meir enn Barnaña/sem lesa Grisku og Nebresku fyrer þeim/so sem þad syner sig vel sialft Nuar sem eru þrijr Forstiorar Skoolans þar sku vera fiorar Lectiur/eñ huar ë þeir eru ecke vtan tueir/þar skulu Lectiurnar ecke vera fleire eñ þriar. Til þß ara somu Skoola meiga Bornen sendast fra nalægum Landsbygdum/og eirnen

en fra smastødum nær þau hafa nock-
ud lært og forbetrad sig heima.

Vier viliū ecke hier med hafa aflagt
og fyrerbodēd þa Skoola j þeim stooru
Kaupstødum sem nockud betre eru / sem
plaga ad hafa eitt Skolameistara / enn
stora eda fiñ heyrara/helldr viliū vier
ad þeir somu Skoolar skule med Super-
intendentis Profastsins/n: Predikaran
na og Radsins Hiálp / efláſt aptur / og
þar mæge vera fleire Lectiur ꝛ meire ꝛ
hærre jdkun/enn þar hefur plágad ad ve
ra nøckra Stund.

Og epter þui vier formerkium huórt
lien ad vorer Vnderſátar/ j vorum Rijk
sum/ bæde af þeim Edalbornu og ødrū
skulu dyrfast ad senda sijn Børn Vtan
lands j Jesuitiska Skoola/ til ad láta
þau þar Informera og vpp fosta fra
Vngdome/ huad med tijdene (ef slijku
verdr ecke hamlad j tijma)kyñe ad giøra
stoora vmbreyting a Religione/ þar ꝫ
ſoodañ Persoonū være j vorum Løndum

e Rijkium forsorgad med nockrū Skola eda Kyrkiuþionustu/ ellegar med ødrum hæfum Embættum/huad vier vilium so sem Christelegu yfervallde ber med stær stu Kostgiæfne lata Religionem verä oss bijfalada/og vier vilium þad astunda med allre kostgiæfne/ad allt þad sin kan ad vera Tilefne til nockrar Pæpiskrar eda Jesuitijskrar Villu e. Sußvirdingar mote Guds Orde/og hans Dyrd meige afleggiast og aftakast/ og vilium þad j ønguan mata lijda eda lensa.

Og epter þui vier formerkiū ad Ytta er su stæsta Ordsøk / huar fyrer ad vor er Vndersætar fyrr skrifader/ fae tilef ne til ad senda sijn Børn til fyrr greind ra Skoola/ ad Vngdomuren j Skoolun um hier j Rijkenu/ verde miøg forsomad ur/vegna þeirra epter fylgiande tilefna Ad þar eru ecke fyrerlesner eins Auto res j Skoolunum j øllu Rijkenu/so þær Persoonur sin fara fra ødrum Skoolan um til añars/hliota nalega ad taka sig

 vpp

vpp til ad læra ad nyu/z spilla þar ecke
sijnum Vngdoms Arum og Alldre / og
þ ber eirnen stundum til/ad adskilianleg
er Authores eru lesner j einum Skola j
adskilanlegum Lectium z Classibus/ z
ad sumer Preceptores dirfast þar fyrer
vtan sialfer ad auka og Dictera sijn eig
en sierleg Præcepta sem Vngdomuren
sk Excipera z læra miz ødrum eñ meire
Dictatis z løngum Annotationibus/hu
ar med Børnønum z Vngdomenum er
lijted eda eckert þionad/ Hier ad auke
skulu stundum skickader vera til Skoola
Þionustu þær Persönur sem ecke finnast
Qualificeradar eda hafar til þess/ad þær
kunne med Avegste ad þiona til soddan
Kalls z embættis / z þui til gagns for
stødu ad veita. Hier skal eirnen finnast
stor Brestur j þui/ad Børnønum er ec
ke j tijma halided til ad læra Catechis
mum og Barnalærdomen/og Mest Pro
cedera ecke so skickanlega mð Vngdom
sins vpptyptun sm̃ pad bære/so pau kuñe
L ad

ad læra eitt epter annad sier til gagns/ helldur hlaupa þeir Informatores stund um yfer mijked þad sem ecke ætte ydier ad skiliast/ z Repeters ecke allt sem kost giæfelegast/ so Ungdomurenn kune þad noglega ad skilia og grijpa. Þeir Exercera ecke helldur syna Lærefueina j Latinis Colloquijs & Argumentis so tyman lega og jduglega sem þeim bære/ þeir forsooma ad læta Bornen lesa daglega/ fyrer vtan þad ē Naudsynlegt er til þeirra Fundamenta/ og eñ þo sumer af þeim hafe ecke numed Rudimenta Grammaticæ Latinæ,/ þa eru þau lÿka vel dreigen þar fra til Linguam Græcam z Dialecticam,/ fyrer eñ þau kuña ad nema nockud þar af til gagns/ mz mergum fleyrū Avirdingum/ sem fiñast j þessum Rijkiū so sem þad lætur vel aslast/ ad nockrer Præceptores synast ad leita so sem eig en Nytsemdar/ meir enn Lærsueinanna forbetrunar/ Þa epter þui ad vier sein eitt christelegt Yfervalld/ erum skylldug

er

er fyrer alla hlute fram̃ ad fram̃ fylgia
Þui j vorum Londum z Rijkium, sem pie
nar til Guds Dyrd / Þar næst til vorra
Rijkia z vndersata Gagns z Besta/ sem
mieg er þar vnderkomed/ ad Vngmeñen
verde ecke forsoomud/ sñ epter Guds for
sio skulu a sijnu Tijma Succedera, þm
Gomlu/ nar þeir deyia og afganga/ Þa
hofum vier nauduglegast lagt þad vpp
a og bijfalad vorum Elskulegum Heidar
legum z Hælærdum Rectori z Profess
oribus j Þui Vniverfitete j vorum kaup
stad Kaupenhafn/ ad giora þar vppa ei
na vissa og almeñelega skickan/ huar ep
ter eirn og sierhuor meige leidrietta sig
epter þennan Dag/ huoria vora Nad
ugasta Bijfalning/ þeir hafa med allre
Vndergiefne frammkuæmt/ Þui bidium
vier z biodum, og hier med eirnen alvar
lega og streingelega bijfolum/ ad aller
Rectores Scholarum bæde j Scholis
Trivialibus z Barna Scholunum yfer
allt vort Rijke Norege/ med þeirra Ney

 rurum

rurum og med þienuru n leidriette sig i allan mata epter þeirre Tabella Scholastica sem nu er þar vmgiørd z samsett og þeim Admonitionibus sem þar med fylgia/ So vel sem vier biodum og byfølum eirnen streingelega og aluarlega øll um Byskupum þar j Rijkenu/ ad þeir hafe kostgiæfelega jnnelega til sion/ad þar vm verde hallded med stæsku kostgiæfne /epter þui sem fyrr skrifad stendur/ epter þui sem sierhuorium Skoola er hattad /so ad Tabellæ Classium Singulares vþe strax hier epter vnderwijsadar huorium Skoolameistara/ so þeir kunne j øllum Lectium j Skoolanum ad leidrietta sig þar epter/ so og ad setia skick anlegar og duganlegar Personur/til ad vera Rectores Scholarum, so vel til þra fiøgra Capitula Skoola/ so sem til hinna sma Skolanna j Rijkenu/ So ad aller Hluter meige ganga skickanlega til: so sem Superintendent:s vilia suara fyrer Gude/ og verda bijktender fyrer oss/ vppa

vppa þ Guds Dyrd meige þ soddan auk
ast z eflast/vor Ryke forbetrast/z vorum
Vndersaatũ ske ecke giefast nein tilefne
til þss ad senda sijn Børn til fyrrskrif
adra framande z annarlegra Skoola þss
vegna/ epter pui sem fyrr skrifad stend
ut/So framt sm nockur af Præceptori
hus par j Rikenu/dyrfest par j mote ad
giøra/ pa skulu Superintendentes huor
j sijnu Stikte/vera plycktuger epter sor
stu Aminning ad fravijsa hønũ med øllu
z ad setia adra stickanlegre Persoonu j
hans stad/so framt sem peir fiñast for
somunarsamer j pessu (og fierdeilis nær
þr Visitera til Skoolañа arlega / sijns
Embættis vegna/ ad vier skum pa ecke
hafa tilefne til ad skicka adra Visitato
res z par ad auke straffa pa par fyrer
so sem til heyrer/ huar epter eirn og sier
huor skal hafa/ad leidrietta sig z hegda
sier hier epter.

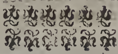

TABELLA
SCHOLASTICA SCHOlarum Puerilium.

Classis I.

1 A B C &c. in Tabellis singularibus & ad parietem, Danicè & Latinè simul.

2 Epitome brevis Nomenclatoris Latine & Danice:

3 Donatus, seu Tabulæ Declinationum, Comparationum & Conjugationum cum Danicis unâ,

4 Catechesis Lutheri, seu simplex Danica:

5 Continuatio Epitomes Nomenclatoris,

6 Repetitio Donati seu Tabularum &c. cum Danicis,

7 Repetitio Catecheseos;

8 Repetitio Vocabulorum, ex Epitome Nomenclatoris.

Repeti

9 Repetitio Tabularum &c. cum aliis exemplis & Nomenclato.
10 Repetitio Catecheseos.
11 Repetitio Epitomes Nomenclatoris.
12 Repetitio Tabularum cum exemplis ex Nomenclato: compluribus & Colloquijs puerilibus.
13 Repetitio Catecheseos.
14 Pictura Alphabeti Latine & Danice, Item, Vocum, quæ discuntur simul perpetuo: & primum creta in tabula, deinde in charta Atramento.

II

1 Epitome parvæ Grammaticæ.
2 Epitome brevis Nomenclatoris Latine & Danice.
3 Epitome Phrasium Aldi Manutij cum Danicis.
4 Epitome Colloqui. Corderij seu breviora & faciliora ex ijsdem.
5 Epistolæ collectæ à Sturmio priores
6 Repetitio Grammaticæ.

7 Æsopi fabulæ Latinæ.
8 Repetitio brevis Nomenclatòris.
9 Sententiæ Mimi. &c.
10 Repetitio Phrasium.
11 Continuatio colloquiorum.
12 Libell⁹ de civilitate morū Erasmi.
13 Numerationis initia.
14 Catechesis Lutheri. Vel simplex Latini. una cum Evange. Latine & Danice.
15 Pictura Latina & Danica ex brevi Nomenclatore, & Tabula Declinationum, &c.
16 Stylus in Latinis Phrasibus ad imitationem.

III

1 Epitome parvæ Grammaticæ recitanda penitus.
2 Brevis Nomenclator Latine & Danice.
3 Epitome Phrasium Aldi Manutij cum Danicis.
4 Corderij pars prior.

Epistolę

5 Epistolæ Collectæ à Sturmio Posteriores.
6 Repetitio Grammaticæ & phrasium
7 Æsopi Fabulæ Latinæ.
8 Repetitio Brevis Nomenclatoris
9 Disticha quæ vocantur catonis, &c
10 Scala Guidonis:
11 Continuatio Colloquiorum Corderij,
12 Libellus de Civilitate morum Erasmi,
13 Numeratio & Spiricerum initia.
14 Catechesis Vitebergensis Epitome cum Evangelijs & Epistolis Latine & Danice.
15 Pictura Latina & Danica ex Libro Phrasium, &c.
16 Stylus in Latinis Colloquijs & Epistolis, ad imitationem.

IV

1 Parva Grammatica philippi & cetera
2 Brevis Nomenclator ediscendus ad unguem,

3 Phrases Aldi Manutij cum Danicis
4 Corderij pars posterior.
5 Breviores Epistolæ ex 8. posterioribus ad famili. vel Selectiores Erasmi.
6 Repetitio Grammaticæ & Phrasium
7 Terentij comediæ 3. priores.
8 Prosodia parvæ Grammaticæ seu Philippi.
9 Ovidij Elegiæ, de Ponto.
10 Rudimenta Musicæ.
11 Lectio Græca cum Tabulis, Declinationum & Conjugationum.
12 Repetitio Colloquiorum Corderij.
13 Species Arithmeticæ integræ.
14 Catechesis Vitebergensis, sine Definitionibus difficilioribus &c. & posteriores Dial: Castel.
15 Pictura Latina & Danica, cum Alphabeto Græco.
16 Stylus in Latinis Colloquijs & Epistolis liberioribus.

V

Parva

1 Parva Grammatica Philippi &c. edi scenda.

2 Nomenclator Had. Iunij cum appendice virtutum & vitiorum Adiecti vorum verborum, & particularis Grae ce, & Latine simul.

3 Epitome Adagiorum Erasmi in octavo percurrenda, per occasionem.

4 Colloquia Ludovici Vivis.

5 Breviores Epistolæ Ciceronis ex 8. lib. prioribus ad famil. vel Selectiores Erasmi.

6 Rhetorica Audomari Talæi.

7 Terrentij Comediæ 3. posteriores

8 Poeticæ Epitome, vel tota Prosodia Philippi.

9 Eclog. Virg. Selectiora Propertij, vel Æsop. Gabr. Faerni.

10 Musicæ Epitome.

11 Grammatica Græca Cleonardi sine annotationibus.

12 Evangelia & Epistolæ Grece, Item Selectæ Sententiæ.

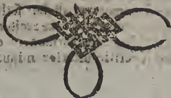
13 Priores duo Libri Gemmæ Frisij
14 Catechesis Vitebergensis, & priores Dialogi Castellionis.
15 Pictura Latina & Græca simul, secundum Tabulas Declinationum &c.
16 Stylus Lati, Solutè & Ligatè de diversis.

VI.

1 Grammatica Philippi Melanchtonis, Latina obiter percurrenda:
2 Calepinus cum Græcis Catenula Alligatus, quo ipsi utantur Discipuli:
3 Giliad: Adagiorum Erasmi Alligatæ similiter, ex quibus explicentur obiter quæ inciderint.
4 Colloquia Erasmi obiter exponenda:
5 Epistolæ Ciceronis ad familiares.
6 Dialectica & Rhetorica Philippi vel parva Logica Philippi & Aristotelis, &c. & parva Rhetorica Philippi & Hermogenis.
7 Com. Cæsaris, Orationes ci-

brevio

breviores, Officia cum adjunctis.
8 Poetica integra ex Prosodia clajj.
9 Virgilius, vel facilitora Horatij.
10 Musicæ Glareani Compendium.
11 Grammatica Græca Cleonardi cum annotat. Antesignani.
12 Isocrat. ad Dem. cum adjunctis vel brevior Dialog. Luciani, Item Teogn. cum adjunct.
13 Arithmetica Gemmæ Frisij & Initia Geometrica.
14 Examen Philippi cum novo Testamento Græce.
15 Pictura Græca & Elementorum Hebraicorum si ea Magister adiunxerit Præterea:
16 Stylus Latine & Græce solute & ligate.

ADMONITIONES NECESSARIÆ, AD PIETATEM ET PROFECTUM juventutis Scholasticæ.

I.

VT Initium & Finis omnium sit in timore Domini, per Hymnos & preces: præsente semper uno ex Præceptoribus ad minimum: quo ita pueri assuescant ad pietatem veram ex Animo.

II.

Vt singuli bis quavis septimana recitent memoriter partes Catecheseos, vel Danicè, vel Latine, donec ea tota, animis, tenellis, cum vera ipsius sententia, & sensu pietatis instillata fuerit.

III.

Vt Biblia Latina, quæ semper sint Catenula alligata in Scholis maioribus, 2. horis per septimanam, diebus scilicet Mercurij & Saturni, clara voce recitentur pro tribus Classibus superioribus, in quibus Catecheseos repetitio ulterior minus erit necessaria:

Vt

IV.

Vt in templo pueri primum cantent diſtincte & devote ſimul, præſcinentibus Præceptoribus: ac deinde in tali loco ſedeant paullo adultiores, unde poſſint ſatis exaudire ſacras conciones, & eſſe in conſpectu concionatoris quam maxime, aſſidente aliquo Præceptore, cum alijs Claſſium ſingularum obſervatoribus; ne a teneris male aſſueſcant ad ſacra ire, tantum de conſuetudine, quæ res deinceps per totam vitam eſt perniciosiſſima.

V.

Vt priora ex Tabella Scholaſtica, deſtinentur ſuis certis horis dierum Septimanæ, pro ratione cujuſcunque Scholæ: [ſed itaut ſi Schola fuerit trium Claſsium tantum, tertia æmuletur quartam quantum fieri commode poteſt, & ſic deinceps] quemadmodum præcipitur in ordinatione Eccleſiaſtica Danica, & nunc rurſus novis literis Reg: Maieſtatis ad D.D. Superintendentes, quo illis ſint ſingulis Claſsibus ſuæ quoq́ Tabellæ Secundum quas Præceptores V. Claſsium in Scholis, maioribus &c ſingulis annis abſolvant penſum, quod ipſis fuerit propoſitum ex illis, quæ in tabella generali complura interdum deſignata ſunt: Rector autem qui

vis, similiter biennio. Dictatis ad pennam quam paucissimis, & tantum necessarijs quę rectius vel ipsa praelo committerentur: Id quod fit alicubi, etiam usq ad Analyses Grammatices.

Vt multum temporis omnino tribuatur interea Repetitionibus donec animadverterint Praecepteres industrij, suos discipulos recte intelligere, quae quavis hora propositae fuerint.

VII

Vt memoria exerceatur quam diligentissime, prout magis magisq capax fuerit, tum semel in septimana, nempe die Sabbati. Cujus horis ante meridiem recitentur praecipua ex praeceptis, vocibus phrasibus, & sententijs rerum, diversarum: quae tota septimana propositae fuerint. Sed & magis etiam post vacationes, ut Natalitiorum Domini, Paschatis, Pentecostes, & mensis Augusti: quibus temporibus integros libellos pręceptorum & Exemplorum possunt percurrere &c, potiora referre exacte, prout praeceptoribus visum fuerit commodissimum.

VIII

Vt ad picturam elegantem assuefiant juniores perpetuo, donec eam asseeuti fuerint

int: ad quam rem proderit, pueros tum habere laminas æneas vel ferreas, in quibus Litterarum formę optime insculptę fuerint: quo inde Singularum ductus manu, ad marginibus inclusa vestigia, seu sulcos eiusmodi, applicata, cum Stylo ligneo, primum discant facilius: Quod monent Quintilianus, & Hieronimus: tum tabulas ex ligno tenues & lævigatas, ad pagellarum, suarum, Capacitatem, quibus sint inductæ & innexę chordæ pariles, pro numero versuum Pingendorum, quousq; talis pagella pingi debet. Tabellam autem chartis suis ita exacte subijciant: vt eas leui manus ductu, chordis, per arandas inprimant: Quo secundum illarum vestigia relicta, ad rectas lineas, singulos versus tanto melius continuare possint. Sed & formam eandem litterarum in tabellis diversis omnibus Classibus esse communem, adrem eiusmodi faciet quoq; quam plurimum

IX

Vt Exercitium Sermonis & Styli minime omnium negligatur. quin, qui possunt perpetuo loquantur Latine, & ad minimum quavis septimana bis terve singuli aliquid, pro ratione profectus, Magistro emendandum exhibeant. quod ipse omnino emendare tenebitur, cæteris audientibus (præterquam

N quod

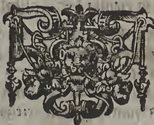
quod ex Latinis Danica, sicut ex Græcis Latina; quoq; facere interdum conveniat). Sed heic opera in primis danda est, ut argumenta ipsis sint potissimum, ad quæ pertineant vocabula & phrases, quas iam didicerunt, mediocriter; quo majora tandem, [quemadmodum inter Alia, de formando Stylo, admonuit Siberus) commodo suo similiter imitari possint. Neq; enim debent pueri ipsi Latina comminisci, & ita ad inepte loquendum male assuefieri, quod, silentio longe deterius est. aut cogi nimium ad Versus scribendos, qui natura abhorrent a Poesi: sed poterunt præterea Præceptores Industrij, propositis Septimana semel paucis tantum sententijs seu periodis Danicis, ex tempore statim in Latinum convertendis superiorum ingenia & profectum experiri quam certissime.

X

Vt quos Rector depræhenderit 12: ætatis anno ad huc stupidos & hebetes, omnino emittat ex Schola sua, quotannis statim post festum Paschatis præsentibus, ad minimum Pastore loci & Consule, &c: Quo ad Aliud Vitæ genus animum mature applicare possint.

Cætera de vitijs puerorum, mendacijs autem & Iuramentis quam Maxime corrigendis & castigandis, sed cum prudentia moderatione, & exemplo Iustitiæ, ac officijs vicissim exigendis, quo ad munditiem silentium, modestiam, reverentiam, erga superiores, concordiam &c. Quæ nos in tam brevi Diatyposei complecti jam non potuimus, prudens Rector Scholæ per se facile observare potest, ad gloriam nominis Divini. Hisce quæ pro Sholarum præsentis temporis ratione potissimum nunc designata sunt ita utantur preceptores prudenter, ut accuratiora & meliora pro pueris nostris deinceps conficiendi & consignandi, commoda occasio esse possit, Quod ut fiat faxit De⁹ clementiss: Spiritu suo sancto per Jesum Christum Dominum nostrum Amen.

N ij

Skrifaraskolum (sem Menn kalla) fyrer Dreinge og Pÿkuborn z fyrer ad rá sem ecke erü duganleger til ad lesa la tinu ma Yfervalldeo forsorga/ po skulu peir sem somu skoolum eiga forstødu ad veita sia til ḿdżad søñ Gudhrædsla mei ge ḃm somu Børnum med tÿdeñe jñrat ást z grundvallast af Barnalærdomenū.

Skolameistararner skulu sia til med Skolabørnønum/ og hallda peim til sid seme/Næversku og goodra Sida/so vel sem til Hreinlætis/so pau meige j Vng domenum veniast á gooda skickun z Sid seme/bæde j Klædnade z goodu Erfide.

Vm naudsynlegt Vppelldeb ÿ er pa sem kienna j Skoolunum

Skolameistarar og Heyrarar j Ka upstødønum/ skulu hallda pui sī peim hefur vered tillagt z perpe tuerat pui vier vonum ad peim sie nu med peirra jnntekt so milldelega forsor ga

gad/ad þeir kunne vel hialpa sier þar af/þeir skulu eirnen hafa frijbwstad/hu orium Kyrkiuveriararner skulu hallda vid magt/og byggia so s adur er sagt.

Um Upphellde fyrer Skola. bornen i Latinu Skoolenum

MEd þuí ad aller vorer Prelati z Canonici skulu hallda Choraler i Domkyrkiunū/þa lijst oss þo Goit vera ad Meñ hafe Skooladiakna þar til sīn eru vnder Ferula z disciplina/vppa þad Meñ meige þss betur vita huornen þeir skicka sier i sijnū lifnade/ so Meñ skle ecke hallda þar til nockra Saupota ekna (eda Drickiu Rutara) sem hing ad til hefur skied i mörgū Stødum þo er þad ecke hier med bannad/ad ef þar kiemur nockur Fatækur Prest Madr eda Stwdentur sem hefur god og skickanleg Testimonia ad Meiñ meige lata hañ fa eins Chorals vpphellde so leinge z

 þeng

þangad til hann ekki annadhuørt ad ha
fa sig annarstadar eda honum verde j
annan mata forsorgad,

Og epter þui þad hefur vered sidvane
j voru Rijke Norege/ad Skola persónur
hafa plagad arlega og a vissum Tyma
ad ferdast vppa Lands bygdena/ ad saf
na sier þar saman nockrum Aulmusum
hia goodu Foolke til sinnar studeringar/
z vier formerkium ad slijkt arlegt ferda
lag skiedur ecke an storrar forsómunar
Vngdomsins / og þyngsla vorra Vnd-
ersata/ Þa vilium vier þessa fyrr skrif
ada skickun hafa med øllu af lagt hied
an j fra. Og vppa þad þeir
meige þo lijka vel fa nockud/ Fra Stu-
deran til vpphellds/ þa skulu aller sokn
at Prestar vm allt Rijked huør j sinne
Sokn vera pliktuger til ad aminna þeir
ra Soknarfolk arlega med mestu kostgi
æfne/ og lijka hialpa þar til sialfer / ad
eirn og sierhuør vilie epter sijnum Efnum
þad med goodum Vilia veita/ og giefa

Eko.aper

Skolapersonønum til Vppheldis/huad þeim gott synest/ og Gud skyfur þeim i Hug/z afhende þad sijnum Soknarpreste/huør sijdan skal vera plyctugur ad afhenda þad Skolameistaranum þa so mu Elemosynam vm Michaelis messu dag med klaaru Registre/ huørsu mijked þad sie / Sijdan skal þad af Byskupenum og Skolameistaranum skiptast a mille þeirra fatæku Skola Barna.

Vier vilium eirnen hier med aminnt hafa alla Prelæta Canuka og alla vel megnada Borgara/ad þeir giefe Skola bornønum ølmøsu j huørre Viku/so s þeir vilia forsuara fyrer Gude. Þosa pillta/ eda þa sem hlaupa fyrer goodra Manna dyr/sem hallda sig fyrer Skola born/enn eru þad þo ecke/þa meiga sko lapilltarner draga þa j Skolan og straffa þa med Vende/þangad til þeir añgad huort giefa sig j Skolan ellegar til ein huørs Handverks.

Vm Klögumál yfer Skola meistorum og Heyrorum.

HAR sem Skolameistarar eda Heyrarar finnast ad vera forsomunarsamer / so ad þeir taka ecke vara a þeirra tijma ad lesa fyrer Børnonum/ ellegar ef þeir sla sier til Dryckiuskapar/Lauslætis eda til annara slijkra Lasta eda straffa sijn Skolabørn otilheyrelega og hafa þar ecke a tilheyrelegt hoof og stilling/ þa ma Byskupen og Soknarprestuten vara han vid. Rææde hn̄ þa ecke boot þar a/þa ma Byskupen fravijsa honum fra Skoolanum/ og setia einhuør ia hæfelega persoonu aptur i hans stad/ Ferulam eda palmastiku meiga þeir ecke hafa til ad lerka og lemstra Børnen þar med / Enn þo meiga þeir velhafa Palmastiku j Skoolonum / ef nockrer storer Rifballdar vilia setia sig vpp a moote þeim.

Ecke ma helldur Skoolameistaren rei

sa

sa nø kurstadar langan Veg fra Skol anum/ an Byskupsins eda Soknarprest sins ordlofs j þeim litlu Kaupstødum/ vnder sama Straff.

Neprararner meiga ecke heilldur ret sa neinstadar an Skolameistarans ord lofs/ Enn Skolameistaren ma ecke leysa þeim ad reisa langa Vegu fra Sko lanum an Byskupsins Villa og Vit undar j þeim sømu Kaupstødum.

Vm Canuca

Mer vilium og so bioda/ad huor Capitule j voru Rijke Norege/ huar Doomkyrkia er/ skule hall da eirn lærdan Mañ fyrer eirn Theolo gum eda Lesmeistara/ sem kañ openber lega ad lesa pa heilogu Skript j Lati nu/ bæde fyrer Canukum z Skoladiakn um/skynsømum Borgørum/og fyrer ød rum sem pang ad vilia vikia/ Sa same Lesmeistare sk stundum predika a nock rum til settum tijma/ eñ po so ad par mz

Hindrest ecke nein vanaleg Predikun.

Þeir Canukar sem Risidera og bwa hia Dokyrkiunne/ z ecke eru añarstadar til studium/ þr skulu huorn dag songia j Kroinum af heilagre Skript og Guds orde/ epter þui sem nu tijdkast j Domkyrkiunum/ vppa þad þeir kunne ad hafa eina heilaga og lifielega jdkun j Guds Orde/ og akalla Gud og þacka hønum/ so ad Gudhrædder Menn meige so sem leikande venia sig a ad kynna sier þa heilogu Skript/ Þui þarf eingen Canukur (sem so kallast af þeirre Canonisku skrifft) ad lata sier þad þungt falla/ Þeir meiga og so af þeirra Rentu lifa skickanlega og sidsamlega/ og studera þa stund sem þeir hafa ongua þienustu/ þangad til þeir verda kallader til einhuors Embættis.

Og epter þui þar finst stoor vanskickan vm Ecktaskap og Hordoomis mæl þa høfum vier nu so samþyckt og endele ga skickad þar vm/ ad þar vm sk so hall

dast

dast/ad þeir sem Stickten hafa j Bifal
ning/skulu med Superintendentibus og
Capitula j hueriu Stickte/stefna fyrer
sig Nionabands Mælum/og dæma þar
v.n/ Og er þad allra gagnlegast ad þar
hallde þeirra Consistoria a þeim tijmum
sem Løgrietta er hallden hia sierhuørium
Byskups Garde/ þui þa eru Fovitarner
optast nær nalæger/ sem vita huørnen
hattad er Mælaferlum j Landenu / so
kunna þeir eirnen ad fa/þa strax ad vi
ta huad lagt verdur vppa eirn og sierhu
ørn/epter þui sem Mælenu er vared/z
sijdan ad framfylgia þui þess betur veg
na vor/Og skal a onguum Capitula j n
stefnast eda dæmast vm ønnur Mæl/enn
þau sem af Capitulum eiga ad vrskurd
ast/og so sem sidvane er til.

Og epter þui vor Kiære Herra Fader
hefur lated vt ganga eina openberlega
Bifalning og Ordinantiu vm Nionaba
nds Mælen/huørnen vm þau skal i øll
um Capitulum dæmast z vrskurdast/þa
Avj gjør

giørest ecke þørf ad innsetta hier hid sama/helldur bifolum vier allemasta/ ad huør Soknarprestur/ vtveige sier þa sømu Ordinantiu vm Hionabanded/vppa þad þeir kunne ad rædleggia siinu Soknarfolke/ad þeir skule ecke taka fyrer sig i eckurt Ferdalag ellegar Spurningar a mote þeirre sømu Ordinantiu/sier sial sum til Skada og onytsamlegs Kostnadar/ Eñ þar sem þeir vilia ecke hlyda(so sem þeir vilia þad vijst sialldan giøra) þa kuña Meñ ecke ad giøra þar meira til/helldur eñ læta þa reyna Luckuna.

Nuorier Kanukar sem ecke kuña ad lifa einersaman/þeir meiga gipta sig so sem Gud hefur tilskickad/enn hirde ecke vm þonn Diøfla Lardom sem þar er a mote/ Hionabanded (seiger Postulen) skal halldast heidarlega hia øllum/og ofleckud Sæng. Enn Frillulijfes Menn vill Gud dæma, so vier kunum añars ad hafa vora gooda vmgeingne fyrer vtan A-

girne

girne / og láta oss nægia med þad sem Gud giefur oss.

Vier viljum i onguan máta leyfa/ ad þeir skule hafa hiá sier ornttadar Konur/eda þær þm huoriar þeir eru misz þeinkter af Sofnudenum vegna Saur lifnadar / Gude til styggdar og christeleg um Sofnude til hneyxlunar.

Og þar sem nockur af þeim vegna siins Lærdoms og Skickanlegleika verd ur kalladur ad vera eirn Superintendens Soknarprestur/ Predikare/ Stolamezk are/Lesmeistare i þeim Hæskoola/ellegar til Rads Manns/eda til nockurs Emb̃ tis Sofnudenum til besta / þa skal hann hafa siin full Laun/sem þui sama Embætte eru til lagd/og hallda so lyka þar ad auke/ aullu þui sem hañ hafde ádur af Canukadæmenu / so ad þeir sem be ster eru / og þeir sem þiona ødrum med þeirra Lærdome verde þeir rykustu.

N vij Huor

Nuør sem þessa vora Gunst og Gogvilld villde forsinna/huad vare þad añad enn hata sanna Gudhrædslu Neidur z Aru.

Item/Þeir skulu ecke j nockurn Mata hafa med þær bijfalningar/ sem vier høfum j þessare vorre og Rijkesins Ordinantiu gefed vorum Bijskupum/ Liens Mønnum og Proføstum/ vtan so sie ad þeir verde riettelega þar til kallader.

Vm Hospital og vm Fatæka.

Vijst fyrer alla Hlute framm/vil lium vier ad þar skule aptur legg iast til Nospitalanna/ þeim til fe talslegrar tijdkunar/ Landsbygder/Mylnur/ Fiske Wøtn/ Skoogar/ Akrar/ Eingiar og huad añad sem þar kann ad finnast/ad fordum Daga hafe vered tillagt til stijkra Fatækra Manna Vppheldis/ og þar er med Ortettindum fra kominn/ Og vilium vier ad hiedan j fra skule so hallð

halldast/ad yfer huorn almenelegan Hos pital/skule tilsetiast z tilskickast einn go dur fromur Gudhræddur Madr/ sem añ adhurøt er ogiptur og hefur goodan ftco man z hreinferdugan Lifnad/ellegar yfi er Giptur og hefur eingen Børn. Su sa ma Persona skal veita þeim sama Hos- pital forstødu/og ynataka og vppbera/og medferdis hafa alla þa Rentu z Inntekt vissa og ovissa til Vpphelldis og Naud- þurftar þeim Fatæku/ sem j þeim sama Hospital eru/ellegar jnn þangad koma/ og þar af hafa Klæde og Fæde og sitt Vpphellde/og j allan mæta þiona þeim Fatæku med Trw og dygd/ og astunda ad leita þeirra Gagns og Besta. Og skulu aller forstødu Menn Hospitalañа leidrietta sig epter þeirre Fundatiu/ sem þeir finna fyrer sier/huør j siñ stad. Eñ huar sem eingen Fundatia finst/þa vil- ium vier lata giøra þar eina Fundatiu epter þui sem Stadnum og Innteckteñe er hattad.

N vij   For

Forstødu Madur Hospitalsins skal hafa Ærlegan og Christelegan lifnad. Hañ skal hafa Pionustu Mañ og piont ustu Pyku vnder sier/ epter pui sem þr Fa tæku eru marger. til/so eirn og sierhuør peirra/ meige fa syna trulega Rækt z Pionustu/epter pui sem hañ medparf.

Og epter pui ad Lykpra z Spitelsku sott/er ecke so almenneleg hier j Rykenu/ so sem annarstadar/ellegar so s̃ hier var i fyrre Tydeñe(Lof z packer sie almatt ugum Gude) pa vilium vier ad aller S. Jurgens Gardar og adrer sma Hospital ar sem adur hafa vered funderader fyrer Spitelsft Folk/ skule leggiast til peirra sõ:u almennelegu Hospitala i sierhuør iu Liene z Stickte. Og huør Renta og Gotz sem hingad til hefur leiged til pra somu Jurgens Garda eda sma Hospi tala/ sk hier epter leggiast til þra somu almeñelegu Hospitala/z snwast þm Fa tæku til gagns og besta/og par af skal ærlega giørast riettur z klar Reikning

skapur/ Og j huerium S. Jurgens Hospitelum sem eñ nu finast nockrer Spitelster. Meñ/ þa skulu þeir flytiast til þess almeñelega Hospitals/ og skal hia þeim almennelega Hospital vppbyggiast eitt bykuæmelegt Hws j hæfelegum Stad/ vit fra þui stora Hospital/ j huert hus þad sama Folk skal jnleggiast/ og hafa af þui almeñelega Hospital sijna Rækt og prouistu/ Fæde og Upphellde/ af eine Potte eda Katle/ vppa þad eckert fortærest eda spillest til onytis/ z ecke þurfe ad hallda tuofalldan Kostnad/ Þar fyrer vilium vier eirnen/ ad þr. s. Forstødu Meñ eru yfer þui somu almeñelegu Hospitelum/ skule a huoriu Are j næveru vorra Befalnings Maña yfer Stiktunum/ og Byskupaña og Soknarprestaña z Borgmeistaraña j sierhuoriu Kaupstad / giora godan og klaran Reikning skap/ af ollu þui sma og storu / sem þr af somu Hospitals rentu/ z jnteckt hafa medteked/ og aptur vtlated.

 Sian

27 Item þar & nockrer Capitula(Mett ar Jbwande hiń ſama Hoſpitale/ þa ſkulu þeir og ſitia yfer mdurſøgduḿ Reikning ſkap/ Item/ ſkulu Forſtødumeń Hoſpitalanna/ ecke hafa nema magt til ad taka j þad ſømu Hoſpitale/ fyrer Giafir vilđ edá Vinſkap/ vtań þa ſem þeſſ hafa ſtor legá þørf/ og þad ſkal ſkie med Superintendentis; Borgmeiſtaraña & Radmiña og Soknarpreſtſins Rade & ſamþycke.

28 Þeirrá Fatæku ſem þar eru ſo jnlagder/ ſkal Soknarpreſturen vitia einuſiñe edá tuiſuar j viku/ vnder ſtraff ſinar óhlydne/ og þar ſem hańn finnur nockra ſoḿun j einhuørn máta a þeirre Rækt og þui Vpphellde ſem þeir Fatæku ſkulu hafa/ þa ſkal hń áminna Forſtødumanneń. Eń þar ſem hań vill þui ecke hlyda þa ſkal hań láta vorń Lensmań & Byſkupē faa þ ad vita/ ſo þar meige riettelega giøraſt boot á/ og ad minſtakoſte ſkal hańn einuſiñe j viku hugga Samviſkur þeirra Siuku.

Eń

Enn þeir storu Hospitalar skulu sialf ser hafa og fæda eirn Predikara/ so þeir Fatæku meige ecke lyda nockurn Skada ef þar giorest þorf ad giefa þeim Sacramentet/ ellegar ad hugga þa/ ef nockret þeyra a Naturlygma.

Þad skulu Menn eirnen kostgiæfa ad Spitalhws og Sæluhuſar/ Føt/ Skalar og huad annad sem þar heyrer til þeirrar Þionustu z medferdar/ meige skickast þeim Fatæku adskilianlega/ enn þo hreinlega/ epter þeirra adskilianlegum Siukdomum/ sierdeilis þar sem vggande er ad Krankleikuren kunne ad vera næmur/ vppa þad ad Siukdomuren skule ecke auk ast og vtbreida syna Krapta/ fra nockrum samieinum til margra.

Þar skal eirnen z so halldast ein Badstofa fyrer þa alla/ enn þo so/ ad þar sieu teknar til adskilianleger Tymar a huorium ad þeir kunne þar jnn ad ganga/ epter þui sem huorium best hentar/ so þeir skule ecke jnnbyrdes vera Sok z til

 epter

efne/huør til aflars meire fordiørfunar.
Þar Sotter sem læknanlegar eru/so sm̄ Pockur eda Smrasott/skulu Læknarner j Kaupstodønum leggia sig ä best til/m3 allre kostgiafne ad lækna þar tiw lega/ og taka tilheyreleg laun fyrer þeir ra erfide og kostnad/so þeir Fatæku mei ge ecke alleinasta fra sier vpphellde/hell dur og eirnen þeim verde hialpad til sin ar heilbrigde/so mýked sem mögulegt er.
Ecke skal helldur þar jnleggiast nöc kur Madur/huørke einsaman ne vid ann an Mann j nockurn Hospital fyrer vissa Peninga summu/vtan Menn sinne og før merke þad verde Hospitalnum til skarre abata.
Nær þeir Siuku deyia j burtu/þa sk þeim veitast ein ærleg z christeleg grep trun j Hospitalsins Kyrkiugarde/ vppa Hospitalsins kostnad/vtan þeir hafe ein huøria Vine/ē vilia hialpa þar til nock ud so sem tilbærelegt er.
Ecke sk z helldur lepfast þm ē j Hospi
tales

kalen eru jnkomner/ad hlaupa sijdan vr j
Bnen(vtan alleinasta til Kyrkiunar) ad
taka fyrer sig adrar Athafner/annadhuor
rt med Dryckiuskap/eda med Kiærumal
um /eda med ødru þuilijku sem riettum
Hospitals Limum hæfer ecke/helldur sku
þeir hallda sig fyrer jnnann Hospitalsins
Takmørk/z taka med þockum huad þm
verdur giefed til Fædis/epter þui z Efn
um og Tijmanū er hattad/z bidia Gud
fyrer Christelegu Yfervallde/sm̄ soddan
þeirra Vpphellde hefur milldelega til
skickad.

So marger sm̄ jnnan Hospitalsins eru
og nockud kuña med Hondum ad erfida
eda ad forþiena nockud ødrū hinum̄ til
gagns og Goda/ þeim skal vera þar til
hallded/ ad giøra þad jafnan med godū
vilia. Eñ þar sem þeir sýnia þess z þr
kunna ad giøra til gagns/ þa er þad lijt
el Synd ad frawijsa þeim frá Hospitol
unum

Finnest nockur ad vera Opacklætur

Moglunarſamur/ edr alls til of miög hneygdur til Dryckiuſkapar/ edr i aũan mata oſkickanlegur/ þa ſkule Meñ am inna haũ i fyrſta og aũad ſiñ/ eñ þar ẽ ſoddan aminning hialpar ecke/ þa ma lat ta haũ i burt aptur/ ⁊ i ſtaka i hans ſtad þaũ ſem kaſt ad ſkynia/ huorneñ Gud ⁊ goder Meñ hialpa hönum til Gooda.

Huoriar Gafur ẽ god Meñ giefa af godu Hiarta til Hoſpitalſins Upphe llois/ þar ſkulu afhendaſt Forrada Man num/ ſo haũ vtbyte þeim/ og giöre þar godan Reikningſkap/ Eñ þeir ſem eru Hoſpitalſins Lymer/ meiga ſialfer ſkipta þui ſijn a mille/ edr vijgſla þui epter ſijn um vilia/ ad fratekñum þeim/ ef nockur tilſkickar þad ſialfur/ og vtſkipter ſiuku Gafum epter tolu Perſonaña/ ſo ad ſier huör medtake ſtrax ſiñ Part.

Um Fatæka Huſmeñ og þa ſem med Fatækt og Oreigu i ſieligg ia.

keim

Þeim Katæku Næs ørmu skal til Hialpar halldast/øll sin Renta þ. þeir eru hier til Dags vaner ad hafa/og hvoriar sem helst Gafur þm þar ad auk verda i giefnar vel vilugle ga/eda huad sem i nockurn mata verdur þar til skickad eda tillagt/þui meiga þeir hallda.

Nier vilium vier en̄ hafa amint Byskupana ad þr. vilie hura z þeinkia vm huad Postularner S. Paull z S. Barnabas vppbædu og amintu/so sem Paulus skrifar Gal. 2. Pad alleinasta seiger hann bifoludu þeir oss/ad vier villdū minnast heirra Fatæku/ til hvors eg var eirnen fus og kostgiæfen/og giørde þad giarnan/Þui skal hvor i sinu Stifte/med varum Liensmanne/Profostonum og Predikorunum/og Rædenu i sierhvorium Kaupstad/ til setia eina almen̄elega Kistu/fyrer þa Fatæku/i hvoria Men̄ mæige safna þeim Almusum þ. Christed Folk giefur/bæde i Testamentis giøfum/og

 huad

huad añad sim þar verdur giefed j Guds Nafne/sem eru Gilldes Peningar/Sa lugiafer/og þeir Peningar sem giefner verda af þeim sem sueria sig j Borgara skap/ ellegar þa Men sueria Logriettu Mans Eid/eda huad añad þeim verdur skeinkt.

Nier med vilium vier og so ad hia vo rum Logmonnum/Borgmeistorum/By fovitum/Tollteklorum z odrum/huar s vm nockr Mæl er tracterad/ ellegar þ sem almeñeleg Gestaherberge eru hallo ein/skulu hanga Fatækra Kistur eda Ba udkar / z sierhuorium sie þar til hallded epter hentugleikum/ad giefa nockud þar j þad/sem j riettan tijma kynne af huor ium fyrer sig ad vtskiptast til Fatækra Naudþurftar/ellegar og so/ nær Reikn ingskapur verdur halldeñ/ad þad sie þa j ñsett/þui aumra og Volada Nysarnia folke til besta.

Þar ad auk skulu tueir ærleger Da numeñ vera til skickader/þeir sem skyldi mer

mer og Gudhrædder eru/ sem vpp skulu bera pad sama Gots / og saman safna þui sem sydan skal vtskiptast a millum þeirra Fatæku trulega og milldelega/ep ter þui sem sierhuor med þarf/ og epter þui sem þeir hafa j þeirra Velmagt þie nt Gude/oss og Alþyduñe/ ad huorium Borgmeistarar z Raded skulu mz sokn ar prestenum giefa godar giætur/ þui þe ir eru ecke aller Ølmosuborn sem ølmo surnar girnast.

Vm þessa somu Forstødu meñ Fatæk ra ma vel skipta a huortu Aare/ eñ þo ecke vm alla i einu/helldur so/ ad þar bli fe eirn vid sem nu hefur lært af Reynsl unne ad veita þeim Fatæku forstødu/og þeir skulu þar til setiast med Yfervallds ins Amiñingu og myndugleika/ad þeir meige vissulega þad vita/ad þeir giøre Gude þægelegt Verk med slijku þeirra Omake og vmhyggiu fyrer þeim Fatæ ku/ Þeir skulu og so a huortu are giøra Reikningskap openberlega tuisuar sinnum

Fyrst j Vikunne fyrer Nuistasunnu/ Eñ j añan tijma/ vikuñe fyrer Jool/ vm allt þ sem þeir hafa medtekeð og giefeð wt og þad skal gioraſt j Raadsins og Guds ords Þienara nærveru.

Ninum ødrum Fatækum/ sem eru nockud gamler eda vanfærer/ sk giefaſt eitt Teikn af ſtadarins Yfervallde / huort þeir skulu sauma vtan a ſijn Klæde/ ſo huer Madur kuñe ad vita og þeckia huorier þeir sieu/ sem Meñ skulu ſo sem rettum Þurfamoñum hialpa og vpphellde veita.

Yfer þa ſkal ſetiaſt eiñ Staffgalla Fovite eda tueir/ huorier þeim ſkulu fylgia huar sem nockrum ølmoſum verdur vtſkipt/ og ſia ſo til ad þeir Fatæker ſkicke ſier tilhenrelega ſo ſem þeim ber/ ſo og ad taka vara a/ ef nockrer framande betlarar eda Bonarmeñ og Tryglarar koma i Staden og tryglá og bidia ølmoſu/ fyrer vtañ Borgmeiſtaranna leyfe.

Vm

V

Um Superintendentes og Pro
ꝑastana þeirra Medhialpara.

Superintendentes sem skulu halda þeirre Reformatione / j Kyrkiunne vid magt / skulu vera fiorer j voru Rijke Norege / so sem þeir eru nu / og hafa sier til medhialpara eirn Profast j hvoꝛ su Hierade.

Og epter þui ad Superintendentes og skulu vera þeir riettu Byskupar / og Erkebyskupar j Kyrkionum / kallast nu ecke til nockurs Idialeysis / suo sem soddann Men plaga ad vera / helldur til stors erfidis / huad vier kunnum af Guds Nad vel ad skilia / ad þeir skulu tractera og nꝫ Hondum hafa og kienna ødrum þa heilogu Skript j Latinu / og predika Guds Ord fyrer Folkenu / ecke alleinasta heima j Stodunum / helldur og eirnen vm allt Stickted huar helst sem þeir koma / Þeir skulu eirne j hallda vorum Bundere

sætum þar til/ad þeir sleu Fridsamer z hlyduger/med þeirre vnderuijsun sem þe ir skulu giøra j Predikun vm Yfervalld ed/og vm þa Alþdne sem Menn erü þui plyktuger/Þeir skulu og leggia alla kost giafne þar a / ad aller Predikarar mei ge riettelega og sambyckelega kienna þ heilaga Christi Evangelium) og annad sem þar ber med ad fylgia/z ad Soknar prestarner med þeirra Niwum og Neima Folke/meige hafa ærlegan og hæfverst an lifnad/epter þui sem Paulus seiger til Timotheum og Titum/ so sem slijkū Christi þienørum ber og hæfer/ z ad þr meige lijka hafa soddan Folk vnder sier Gude til dyrdar/ og christelegre Kyrkiu til velferdar.

Superintendentes skulu eirnen taka ad sier øll þau Mæl sem Samviskurn ar ahrærer vm huør Meñ leita ræds af Guds Orde/ nær sem annadhuørt vier/ eda nøckrer af vorre Nende skrifum þeim til/ellegar ef nøckud þuilijkt verdur ann

are

ars fyrer þa lagt j Stikkinu / so skulu
þeir þad allra kostgiæfelegasta sem þeir
kunna suara þar til af Skriftene/af þe
irre Rꝍd sem þm̃ er giefen/og Rꝍdgast
vm vid nockra adra Superintendentes/el
legar vid nockra af þm̃ skynsømustu Pre
dikørum/so þeir kunne ad giefa þ suar/
sem viist og stadfast er/ Þeir skulu ecke
taka sig ad dæma vm nockut veralldleg
Mꝍl/vtan þr verde kallader af oss/ eda
bedner þar vm af voru Rꝍde eda af Le
ensmannenum/til slijks/sem ecke kañ ad
vera a mote þeirra Eide og Embætte/
Ellegar ef þar er nockur almennelegur
vitanlegur og openber Løstur og stoorglæ
pur/ellegar ef Menn vttast nockra Nne
yrlan a medal Almwgans/þa meiga þr
frelsa Samviskunnar/og hugga þær m
Guds orde /so vel j þessum Mꝍlefnum
sem ødrum/og giefa good og stødug rꝍd
epter Ordsins hliodan.
Þeir skulu og so vitia Barnaskolana
nar þeir fara vm kring/ huar sem þeir
 koma

koma j Kaupstadena/og þeir skulu ha fa kostgiæfelega tilsion/til allra Skola/ og vita hueriren þar er kient/bæde Tru arennar vegna og vm adrar Lofflegar li ster. Byskupen skal setia Skolameista rana þar til/huorium hann sialfur hefur med Soknarprestenum og bestu Monnum j Radenu yfer kiørit/ enn Skoolameistar en skal sialfur vtvega sier Nentara/sem vnder honum skal þiona i Skolanum/& take þann sem Soknar Presturen helldur Tyndt/& duganlegann þar til meta.

Og skal Superintendens med vorum Liens Manne/leggia allt kapp þar a/ad aller hluter meige ganga riett til/ ecke skulu þeir helldur forsoma ad spyriast fyrer/ huernen þeim Fatæku sie forsorgad/nær Superintendens ferdast j sinne Uisitatiu þa skulu vorer Liensmenn vtvega þeim þ sem hr med þurfa/til styrks a sinne Reisu.

Og epter þui þeir verda kallader til Gudsords Erindis & forsorgunar Kyrk nanna/og vier viliunn ad þeir skule ecke

heimta neckud/huorke myked nie lijted/ fyrer þeirra þionustu/ helldur ad þr skule þiena huorium Manne gieþins/ j slikre þeirra kyfalningu/ fratekinu þui sem þeir fortæra eda erda hia Lantz Prestonum med sijnum Mønnum og fiorū Hestum/og j Kaupstødonū hia Kyrkiuverionum nær þr eru j siñe Visitatiu eirnusinne a are/ellegar nær einhuør af þm/ fyrer nockra Naudsynlegra Mala saker/ verdur einhuørn tijma kalladur af nockre Kyrkiu/eda nær hañ hefur añars Naudsyn ad ferdast þangad/þa lofum vier/ so sem vier medkiennū oss fyrer Gude plycktuga vera/ ad vier skulum kyskerma og vernda þa med vorum Vmbods Monnū og Liens Monnum.

Og so sem vier vitum vel huad þad er sem Christur seiger/ ad sa sem Erfidar er siña Launa Verdugur/og so þad sem Paalus seiger/ad soddan Prestar eru tuofalldlegs Heidurs verduger/ꝫ helldst þr sem Erfida j Ordenu. Þa vilium vier

ad alla þa Rentu/ og auk þau Laun sem vorer Kiærer Forfedr framfarner Kong ar j Danmørk og Norege hafa tilskickt ad til Byskupanna Bpphelldis j voru Ryke Norege/huørt sem þ er Jardagots Peningar eda afrad ē þeir nu hafa skulu og þeirra epterkomendur Superintenden ter/huør j sijnu Stickte hafa/niota/bru ka z byhallda til æfinlegrar Tijdar/ept er þeim Briefum og Fundatium sem þar vppa eru giørd. Og þar sem vier skypt ū nøckru j burt þar af/ þa vilium vier leggia þeim aptur j staden annad jafn gott og iafnhentugt Gotz j bæde i Fasta eign z Rentu/so þr skulu fa Skil z full nad þar fyrer j allan mata.

Fyrer Superintendenter z þra Folk vilium vier sialfer lata vpp byggia huad sem þeim giørest þorf a/ vtan þar sem Canukar og Klaustra Meñ vppbyggia fyrer þa/þar sem þeir bwa og lesa fyr er þeim sømu Canukum og Klaustra Møñum þa Heiløgu Skrift.

Lun

Enn þar sem þad verdur funded/ad Superintendens standе ecke so riettі lega z trulega i sijnu Embætte/ sem hønũ um bære/ helldur latur spilla sier annad huort af Soknarprestønum eda Mønũ um/ ellegar hañ tekur fyrer sig neckra adra forsomun/so hann er ecke kostgiæf en og astundunarsamur ad giøra þad ã hønum er bifalad/ Ellegar ef hañ fell ur y nockurn openberlegan syndsamlegã Løst/storglæp eda Villudom/sem Gud læte ecke ske/þa skulu Meñ klaga hañ fyrer Kongenum/so skal hønum leyfast ad komast til vidtals/i tueggia eda þrig gia annara Byskupa naveru / epter S. Pæls ordum/1. Tim. 5. Þu skallt ecke læta Klegumæl ganga yfer nockurn Prest/utann þad verde med tueggia eda þriggia Vitne.

Og vier villum sialfer sia þar kost giæfelega til/ad eingen slijkr Danumañ skule verda suñvirdtur/ellegar þoda fyrer nockrum Quelle/þo hañ verde um saka

p aklag

aklagadur/ Enn þar sem hann rædur ecke boot a þeim breste eda Leste/ þa sk. hn setiast af sinu Embætte.
Þui Superintendentes skulu/ so sem gooder Byskupar plaga ad giora/ vera ꝫ straffanleger/ ecke alleinasta nær þeir vs velrast þar til/ helldur ꝫ so. epter þad þr eru vtvalder/ þa skulu þeir sia þar vand lega til/ ad þeir læte sig ecke merkia/ vs nockrum lastianlegum. Suallara Kap/ Ofdryckiu / Agirne eda Drambsemi/ Þuorier sem læta sig hier med merkia/ ꝫ þad verdur openberlega bqvysad vpp a þa/ og þeir vilia ecke leidrietta sig/ nær þeir eru einusinne eda tuisuar aminter þa skal Kongleg Majestat hafa sitt rætt til þeirra/ epter þad þeir eru afsetter/ eins ꝫ til nockra annara sem þuilijkt gi ra/ so sem Yfervalldet skal eirnenn hafa sitt rætt moote odrum Kyrkiunnar Þiens rum og Skola Þienorum/ nær þeir eru fyrer nockurn stoor Lost eda Glæp sett er af Embættenu/ ellegar verda saklreyst

der

der ad nockru Odoota verke/fyrer hust
iu Gud Vardveite alla sijna Pienara.

Superintendentes skulu vileggia herla
ga Skript heima hia sier þar þeir bwa
og stundum predika/ enn alleinasta einu
sinne a are vitia Kyrknana j huoriu St
ickte j hæfelegan tijma/ vtan þar falle
til nockur sierleg Naudsyn/so þeir hafe
optar þörf ad fara nockurstadar/ Og
þeir skulu yferhlyda þeim sem Menn
vantrersta j sijnum Lærdome/og skyrkia
þina sem rieitskickanleger eru/z af Gu
ds Orde ad leidrietta þa/huad sem þar
kann ad vera Manna a mille vm nock-
urn rangan Lærdom. Þar skal Superin
tendens med vorum Lieusmañe/spyriast
fyrer kostgiæfelega/huørnen Predikar-
arner z Skolameistaranner eru halldner
og huørnen til geingur vm Hospitalana
og vm Kistu þeirra Fatæku/z vera þar
vi vm ad þar vante ecker til.

Nær sem þar vantar nockurn Sup-
erintendentem j huøriu Stickte/þa sku

lu þeir Canukar/ sem bwa hia Domkyrkiunne/kalla til syn þa Profasta s. bwar þar næster/ þui vegna Landsins bættfalags og Vegarins torfæru/ er ecke vel mögulegt ad Profastar kunne so snart sam an ad koma/ z rädgast vm þad þa/ ef þeir hafa fyrer Hende nockurn froman vel lærdan Mann/sem þeim synest vera hæfelegur til slijks Embættis/ med hin sama meiga þeir skrifa oss til/ biðiande mig allre vndergiefne/ ad hann verde þar til stadfestur/ef hann finnst þar til skickanlegur/ bæde j Lærdome og lifnade / þar sem Konguren medtekur hann þa so/ skal hann sueria soddan Eid.

Byskupanna Eidur.

Kiæraste Nadugste Herra/ Eg N. vtvalen Superintendens til N. Stickt is/ lofa ydar Konglegre Majestat/ sennum Tru

Trwskap/ ad eg vil epter þui sem mier er framast mógulegt framkuæma/ þad sem ydar kongleg re Maiestat og Ryke-nu kan ad vera til Æru/Gagns/Fridar/ Rosemie og Hlydne/og añad þad sem eg er fyrer Gude pliktugur ydar kongle gre Maiestat. Og eg vil vera a mööte ollu þui sem þetta kann ad hindra/Þar næst lofa eg/ad þa Stund sem eg er j þessu Embætte/þa vil eg fara riettelega med þa Heilögu Skript/epter þeirre Gaafu sem Gud hefur giefed mier/og riettelega tractera Evangelium og Sacramenten so sem Christur sialfur hefur þau jnnstic kad/og skal taka mier vara fyrer mañleg um Meiningum/og hallda mig fastlega vid Hofudgreiner vorrar christelegrar Trwar. Eg vil og so med storre kostgi efne sia so til/og aminna Soknarpresta þeirra Kyrkna sm̃ mier verda bijfaladar ad þeir skule eirnen standa vel j þeirra Embætte/bæde med Lærdomenum ꝛ Sa cramentana vtskiptingu/ꝛ ad þeir skule

kienna Barnalærdomen trulega ødrum
vt af ſier/og þar vm yferhlyda ſinu ſok
narfolke/bæde j Skriptarmalønum og
endrarnær/ huørnen þad forbetrar ſig
þar vti. Eg vil z ſo hid beſta vmſia/
vm Barna Skoolana/ad þr ſkule halld
aſt vid magt/ og eirnen vita Fatæk z
Folkz beſta/ og hialpa til þeſſ ad almen
eleg Løg og Landſins ſkickun haldeſt
vid magt/og huad annad ſem einum Su
perintendente tilheyrer/ep ter þui ſim yd
ar Kng. mtz. ſkrifud Ordinantia ſne
helldr/z eg vil ecke lata mig med Gunſt
eda Gæfum kreinkia/ eda med nockre
annare Villu a mote þui ẽ mijnu Em
bætte tilheyrer. En þar ſem eg af mañ
legum Breyſkleika Bankuñattu ellegar
j añan mata/ forſooma nockud af þeſſu
Þa fyrergiefe mier þad Gud fader af
ſiñe Millde vegna ſijns kiæra ſonar Je
ſu Chriſti/ En af Vilia/Vitund z aſet
ninge/vil eg eckert giora a mote þui ſem
eg lofa ydar Kng. mtz. ſo ſannarlega
hialp

hiálpe mier Gud med þessu Heilaga Evangelio.

Og vnder eins sem hann talar so/ þa skal hann taka a þui Nyia Testamenteꝛ

Naer hañ er so medteken til Stikte ins/ ꝛ hefur vñed sin Eid/ þa skal hꝰ opinberlega Vijgiast af vorum Superintendente hier j vorum Kaupstad/ Kaupenháfn i Profastsins ꝛ fim eda sex Presta nærveru a einū Suñudeige ellegar einum helgum Deige/ riett fyrer Alltarenu ædur eñ Predikunen vpbyriast med eptirfylgiande Cermonis.

Naer Pistellen er vilesen i Messunne þa skal einn Predikare eda Profastur stijga vpp i Predikunarstolen/ og seig ia so.

Þesse N. ꝛc er einn Gudhræddur kost giæpen Audmiukr vel lærdur Kannumañ er vtvalen til ad vera Superintendens i þui Stickte N. i Norege/ þui bidium vier ad þier vilied fyrer honum og fyrer Ordi sins framgange/ bidia ꝛ lesa eitt Pater

 noster

Sijdan skulu Men syngia Veni sancte Spiritus, og a medan Folked geingur iñ i Koren/ellegar so nærre sem þad kñ ad komast/

So sk.ll sa sem hñ skal vijgia gañ gä so nærre folkenu/ad Meñ kunne ad heyra huad hañ seiger/og vera skryddr einu Ryckelijne/ Koorkapu eda Hockle med þeim sem vijgest/hiner adrer Prestarner so marger sem þeir kuña vidstadder ad vera/skulu og so aller hafa Rycklijn

So skal hann fyrst aminna Almug an ad bidia og lesa eina Pater noster. ad Gud vilie virdast ad vera þar nælægur/og ad styrkia þad Embætte sem þeir hafe nu fyrer Hondum. Strax þar epter stendur hañ vpp aptur og talar standande med faam Ordum/ og hrosar þui allra helgasta Predikunar Embætte/hu ersu nytsamlegt og omissande þad er/og med huorsu stoorum Lofstyr/ ad heilagr Ande fyrer Muñ S. Pauls hrosar þess

sar

sare Kyrkiuþionustu/huøria Christur hefur giefed epter sijna Himmaferd / þar hann so seiger. Christur er vppfaren f. Næderuar/ og hefur Mønnum Giafur giefed/ þar hann giørde suma Postula/ suma Evangelista/ þui þad er sa allra stærsti Guds Velgiørningur sem hann hefur oss veitt/ ad hann hefur giefed sinn Son i Daudan fyrer oss og veitt oss so skickanlega Lærefedur og Predikara/ sem med þui blijfmanda Orde skulu vtskipta soddan Fielsiod j Nrimenum/ vm huøria hann talar so/ Huor ydur heyrer/ hann heyrer mig/ Þui er þesse goode og gudhrædde Dannmann/ N. vtvalen til þessa Sticktis N. j Noreg.

So skulu Menn syngia þennan Psalm/ Domine Dominus noster. Af huørium hann skal þar med fam Ordum vtleggia eitt Vers eda tuø vm Christi predikara/ og vm hans Rijke/ og sa sem vijger skal sia so til/ hann giøre þad ecke alls til oflangt/ so Folked leidest þad ecke/ og for

a.fte

ackte so þad sem þar skal gloraſt.
So skal hann strags vpplesa fyrer þeim sama Superintedente huad hans embætte til heyrer af Ordinantiuñe/sier deilis fra þeim Ordum / einn epter þui ad Superintendentes &c. til þessarar greinar/Epter þui þa þeir verda kalladir til ſliks Embættis. Sijdan skal hann bifala hønum ad kienna þad hreina Euangelium/og predika z boda Syndaña fyrergiefning/og þad eilijfa Lif. j Christo Jesu Guds Syne alleinaſta.
Item/Vm Kiarleikan/ Krossburden Jdranena/og Yfervallded/huørnen meñ skule epter Guds orde vera þui hlydüger
Item/ Vm Sacramenten epter þui sem Christur hefur þau jnnskickad z huørke kieña þar vm añad eda odruvijs.
Lofe þier þessu? Hañ suare/ia/þui lofa eg. Giefed mier ydar Hønd þar vp a/So riettir hañ ad hønum Høndena
So skulu Meñ strags syngia þeñan Psalm/Ecce nunc benedicite Domino.
Nar

Nar Psalmuren er nu sungen/ pa seig er han so. Þesse Psalmur er ydur sung en hier Predikarar / ad hier skulud opp kiesta Headurnar/og bidia / Blessa Drot ten/og predika/ og wthroopa þa somu Blessan y þessu Abrahams Sæde Chri sto/ z giora so bæde Dag z Nott/ þad er /ydugleg a mote Diofulsins Rijke. Og en framar skal han seigia. Vier hofū nu sunged N: psalma z Lofsongua. Nu vilium vier heyra heilaga Lestra eda Le ctiur þar vm af H. Skrift.

Hier skal nu einn af Prestunum lesa þa Lectiu.

So talar Paulus Postule til síns By skups Titum. Þar fyrer liet eg þig ve ra epter j Crijt. Les þan N. Capitula allt til enda.

Strax skal annar Presti lesa adra Le ctiu/ Actor. 20 þan Pall Postule sag de Prestunum af Epheso gooda Nott/ Þa sagde han. Sia/ nu veit eg/ etc. (þann heila Capitula allt til enda)

P vi Strags

Strags skal þridie presturin lesa/ þa þridiu Lectiu/ 2 Thimot. 1. So talar Pall postule til sijns Byskups Thimotheum. Eg aminne þig. &c. (allt til enda).

Epter þessar Lectiur seiger hann so/ Þetta allt saman aminner Predikarana vm þeirra Embætte/ og þar med vtskyrer hann huorsu mióg ad þta Embætte þocknast Gude/ og huorsu nytsamlegt þ er Heilagre Kyrkiu/ epter þui þad er þo Christus sialfur/ sem fyrer sijna predikara skijrer/ giefur Sacramenta/ straffar aminner og huggar/ huad ad er vor stærsta Hugsvolun hier j þessum opacklata og forþackunarsama Heime.

Frammveiges seiger hann so.

I þessu

Þessu næst skulu þeir enn aller saman vita/ad þesse Wijgsla verdur hel gud med þessum tveim ur Hlutū/ s̄ er Guds Ord/ og ein gudleg Bæn/ so vel sem huer önnur skiepna kann j soddan mata/ad þiena oss j heilagleika/oss til Nytsemdar. Huad hid sama S. Pall liosslega seiger med þessum Ordum. Nu er ein Guds Skiepna er nytsamleg þeim enu Christnu/so þeir hana nyte edur med Þond hafe med Þacklæte/ Þeim fierdeilis sem hafa Skilning a Sakleik anum/hellst af þui/ ad þad verdur helg ad fyrer Guds Ord og eina Gudlega Bæn.

So høfum vier nu heyrt þad fyrra af huoriu þessu Apostolisku Embætte verdur hroosad/og huar af þad helgast/ sem er Guds Ord. Enn vppa þad ad þesse Helgun meige fullkomnast/ þa viliū vier eirnen tala nockud vm þad annad sem er vm Gudlega Bæn.

Epter þui vier skulum þo bidia Gud
vm allt þad gooda sem vier skulum hafa
þa hofum vier allra mest þorf a þui/
ad bidia vm Gooda predikara / og fyrer
predikunar Embætti/ þui Christur bad
sialfur vm eina heila Nott/ fyrr en hann
vm Morgunen epter til skickade þa tolf
Postula/ so sem Lucas skrifar Cap. 6. og
Matth. 9. Bidied Herran Kornskerunn
ar/ ꝛc.

Og so lꜹgdu Postularner og Wll
dungarner Kyrkiunnar/ Hendur yfer þa
sem þeir til skickudu/ og vigdu til predik
ara/ so sem auglioft er i Giørningum po
stulanna/ ꝛ þann sama Sidvana hefur
heiløg Kyrkia sydan teked af Postulonum
so sem S. Pall radleggur sialfur sijnum
eigen Byskupe og seiger/ 1. Timoth. 5.
Vertu ecke of fliotur til ad leggia Hendr
yfer nockurn/ Jaa/ þetta talar hann vijst
vm þa sem predika skulu i Kyrkiunum/
enn ecke vm Messupresta.

Fordum Daga plꜹgudu Menn ad legg
ia

la Hendur yfer Offrid/ eda yfer Feerm
ernar/ sem Menn villdu lata slatra/ so
sem Menn sia j Moyses Logum/ So mer
ga Menn eirnen vita/ ad vier offrum hier
Gude til Helogiar Prest sin/ hann sama
yfer hverium vier leggium Hendurnar/ hu
ad vier villium helgiera j Prestsin/ so ā
vier hefum og hoenum kent j Nafne
vors Herra Jesu Christi.

Hier skal hann nu med Prestun um og Olldungunum leggia Hend ur a hans Hofud sem vngest/ og seigia med klarre Raust.

Latum oss bidia/ Fader vor.

Og enn framar skal hann seigia.

O Þu Almegtugaste Eilyfe Fader/ sem so hefur kient oss fyrer þinn Eingieten Son/ vorn einka Meistara. Korn keran er mykel/ enn Erfidis Mennerner fæer/ Þar fyrer bidied Herrann Kornskee

 unnar

unnar/ ad senda Eyfidis Menn j sijna
Körnskieru/ huør Ord oss aniña ad vier
skulum bidia vm goda Eyfidis Mēñ/ pre
dikara og Lærefedur j Kyrkiunne af pin
ne gudlegre Giæsku/ med eitñ re alwarleg
re trwadre Bæn/ So bidium vier nu pig
na o eigianlega Giæsku/ ad pu vilier nad
darsamlega alijta peñañ piñ Pienara
huørn vier j pijnu Nafne vtvelium til
pess Heilaga Bysk ups Embættis j Kyr
kiuñe/ ad hañ verde kostgiæfen z astund
unarsamur/ j piñu Orde/ og pu ydtr z g
fode Jesum Christū piñ Son/ ad vera
vorn einka sæluhialpara/ ad kieña z hyg
ga Skielfdar og Radsauiar Sangwiskur
ad radleggia aniña z Straffa med all
re Polenmæde / so ad adrer meige Fræd
ast og betrast par af/ og ad pad allra
Helgasta Evangeliuni meige stadfast
lega blijfa hia oss hreint og rirtt Klart
forer vtan alla Meiningu og samblãd
Mañanna Lærdoms/ so vier meigum fa
p eilijfa Lyf til hialpsamlegs Avaxtar
par

þat af/fyrer þann sama þinn Son vorn Herra Jesum Christum.

So skulu þeir aller suara

AMEN.

Og strags skulu Menn syngia/ Nu bidium vier heilagan Anda.

Og á medā fyrsta vess er sunged/ sal le þeir allersaman fram̄ fyrer Alltare- nu og giøre sijna Bæn.

Sijdan standa þeir vpp z ganga j bu er huør i sin̄ stad/so þeir kun̄e sijdan my ødrum Christnum ad ganga til þess H. Sacramentis.

Allt þetta skal lesast i Norænu/so Kyrkiusøknudkuren kun̄e ad skilia/huad þᵃ er talad/En̄ Psalmarner skulu syngiast j Latijnu/ epter þui ad þar fylger þo ept er nockur lijtel Vtlegging af Psalmun um/ j Noisku Male/vm þad sem heyr er til þess sama sem hier er med hendum haft.

Nær su seinasta Collecta er lesen j Messun̄e/þa skulu þeir en̄ aptur ganga

Q. framm

framm fyrer Alltared / og medtaka pä ventulegu Blessan/ po hun bodest og gre fest þeim ecke alleinasta/ helldur þeim heila Sofnude.

Nær hañ er so medteken/ og hefur giørt siñ Eid z er vijgdur/ pa vilium vi er med voru opnu Briefe og Befalning til vors Liens Mans og Befalningsmañs yfer Stiktenu/ giora hann Myndug an j Stiktenu / og bifala øllum Sokn ar Prestum/ad þeir skule virda hañ þar fyrer / og hlyda honum i þeim Grein um sem einum Superintendente, eru bij følud. Og hañ skal so vnder sier hafa alla Profasta/Soknarpresta/ Predika ra/ so þeir skulu hlyda Byskupenum/vt an þeir siñe (huad Gud forbiode) nock urn openberañ Storgläp med honum/ so þeir vilie klaga hann fyrer Kongenum/ ellegar fyrer nockurn rangañ Lärdom s hañ fare med/ ellegar fyrer nockra forso mun i hañs Embætte/huar s hans Bre stur er so stoor/ ad hañ aftadhuort kañ ecke

ecke/eda vill ecke rijfa þar Bòot a/ þui
hier skulu huorke Prestarner nie adrer
Superintendentes þeigia mz honum/ef
þeir vita slijkt / og so skulu Liensmeñer
ner þess sama stadar vndervijsa oss slijkt
huar sem þeir formerkia soddan Rykte j
Stifftenu/vm nockurn Superintendentem
Einn þ/ad añad huort vor Liens Mad
ur/ eda nockrer adrer skule ofrægia þa
fyrer oss/eda ødrum/ nær þeir eru ecke op
ènberlega ofyrtkader/þa vilium vier þm
þad ecke leyfa / helldur befalum vier/
ad þeir skule forsuara og vernda þa ef
þorf gioreft.

Nær hañ hefur so giefed sig til Dom
kyrkiunnar og medteked Stifted epter vo
rre Ordinantiu hliodan/þa skal sa same
Superintendens ẽ vtvalen er/ hallda þe
irre Residens og Rentu sm̃ hñ hafde ad
ur / og niota þess sama Vpphelldis/
minst eitt halft ar þar næst epter/ enn
flere ecke/þo ecke fyrr eñ vm Paska ell
egar vm S. Mikaelis Dags Tijma

q ij Og

Og Hustru þess Afgeingna Superintendentis skal eirnen buͤa so leinge a Superintendentis Residenté/ eda Byskups Garðenum/ og hun skal sialfre sier ꝫ þss Framlidna Superintendentis Bornum til besta/ hallda helftene (eda helmingenum) af þess tilkomanda ars Renttu/ sem Byskupenum til kiemur.

VI

Um nöckrar sierlegar Bækur sem Landsprestarner skulu hafa/ huorra þr kuña ecke vel aan ad vera/ epter þui ad þar vtganga a þssu tijmum margar slæmar Bækur/ a huörium opt þordlarþast ecke all einasta þeir sem oþorsokter og Fafroder eru/ helldur og so þeir sem vel menter eru.

Da meiga aller goder Soknarprestar jdka þar Bækur alleinasta/ huorrar/ Büser ꝫ Lærder m̄ hafa m̄ teked/ vppa þad þeir meige ecke vnder Sañleikans Skine jnndrecka og so Villurnar / þeim til storrar Fordiorfunar sem þeim skulu hlyda.

Þui skulu þeir fyrst fyrer allar adrar Bækur hafa þa H. Bibliu/sem er eirn Uppsprettu Brunnur til allrar sannrar og riettrar Gudhrædslu

Þar næst D. Mart. Luth. Postillu j huorre hn vtleggur Sunnudags Evangelia/og avijsar huernen Evangelium skule vtskyrast.

Þridia Confessionis Augustanæ Apologiam Philippi/j huorre ad allur christendomsins viss Lærdomur verdur bevijsadur z stadfestur/z med christelegre vnd ervgsan kient / huar fyrer Madur skule nockru slijku trwa/og sømuleidis kienna þad ødrum fra sier.

4 Locos Communes Philippi, j huor eru þar naudsynlegustu z nytsamlegustu greiner z Articuli j skriptenne/vtleggiast med auduelldlegasta z riettasta hætte.

5 Einhuoria adra gooda Bok af hu orre Þr meige vel kunna/ad vtskyra Barna Lærdomenn / med D. Mart. Luth. Parvo Catechismo, so Þr meige vita hu-

 ortenn

ornen þr eige ad fræda Vngdomen riet
telega j þeim forsta Grundvelle til sann
arlegrar Saluhialpar:

Siøtta Instructionem visitationis Sa
xonicæ og sijka eina af þessum vorum
Ordinantiu Bokum/so þeir meige vita
j huorium Portum þm ber sierdeilis ad
vera vel mentader og Lærder.

Þar sem nockr^e nyar Bækur Vtan
lands prentadar verda/þn̄ fluttar j Ryk
ed/ af huorium nockur kunne med rong
ri Lærdome ad fordiarfast/þa sku Super
intendentes jafnsnart sem þeir fornerk
ia þad/leggia þar a alla kostgiæfne m̄z
þad allra fyrsta ad af taka þær.

Og þar sem nockrer af vorum Vnd
ersatum/ Prestar ellegar adrer/vilia skr
ifa nockrar Bækur sem þr vilia til Pre
nts vnder bwa / þa skulu þeir fyrst lá
ta Superintendentem j huors Stikte þ
er/ yferskoda þær so nu Bækur/so. hañ
sende þær med sijnu Brefe til vors Ha
Skoola/so þar Revideriſt og yferskod

est

est/ huort þ meige leyfast ad þær prentest ellegar ei. Vorum Liens Mønnum z Radenu j Kaupstødonum/ giefum vier þui vora Bifalning/ ad þeir skule halld da vid Magt þrre Ordinantiu / z vera Kyrkiu Þienurunum og Skoola Þienurunum til besta/ Nær þm verdur þar vm af Byskupenum ellegar Profastenum til sagt/ ad þeim giefest ecke þad ꝫ þm ber ad hafa/ ellegar ad þr verde otilheyrelega yfer fallner af nockrum vondum Mønnum/ Jtem/ þui skulu vorer Liens Men z Raaded ecke bevijsa Guds Þienurum þan sama vilia sem þeir eru plyktuger ad bevijsa/ þeim minsta Bonda/ ecke vtan þeir vilie bæde styggia Gud og oss.

Registur oppa sierlegustu Articula j peirre Norsku Ordinantiu
z merker a fyrre sijdu Blads/ eñ b seirne

A

Burt

C

Q v Cankar

Evall

Hooru

I

Introitus

G

Kyrk

Lien

M

N

Norsker

Prest

aff

FINIS

